

KENTTÄPOSTIA

50 sankarivainajaa
haudan lepoon
Lappeenrannassa

● Sivut 3

Lahden Sota-
veteraanipiirin
sukupolvenvaihdos

● Sivut 5

Heikki Pinomäki
oli tosielämän
sotamies Ryan

● Sivut 12–13

Veteraaniliittojen
ja Valtiokonttorin
koulutuskiertue oli
menestys

● Sivut 27

Veteranernas
tjänster 2019

● Sivut 28–29

Rintamaveteraanit kokoontuivat liittojuhlaan Peurungassa

Tuttu Peurungan kylpylähotelli tarjosi
jo viidennen kerran peräkkäin hyvät ja
toimivat tilat Rintamaveteraaniliiton
kaksipäiväiselle liittojuhlaan.

● Sivut 16–19

Jyväskyläläinen nuorisokuoro Vox Aurea nostatti
pääjuhlan tunnelman kattoon esityksellään.

Kattokaan ei ollut rajana, kun Ilmavoimien taitolentoryhmä Midnight Hawks tervehti sotiemme veteraaneja.

Torjuntavoitosta 75 vuotta

● Teemasivut 20–35

KENTTÄPOSTIA

Julkaisija:
Suomen Sotaveteraaniliitto
ja Rintamaveteraaniliitto

Ilmestyy kuusi kertaa
vuodessa

Kustantaja:
Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 Helsinki
Puhelin: (09) 6126 200

Päätoimittaja:
Sakari Martimo
Toimitussihteeri:
Ariela Säkkinen
toimitus@
sotaveteraaniliitto.fi

Toimitusneuvosto:
Jukka Halonen (pj)
Heikki Karhu
Markku E. Tuominen
Taina Mäkitalo

Ulkoasu: Mediataju Oy,
Matti Halonen

Lehtitilaukset ja
osoitteenmuutokset:
Riina Lillfors
Puhelin: (09) 6126 2015
riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi
Terttu Kettunen
Puhelin: (09) 6840 7712
terttu.kettunen@rintamaveteraaniliitto.fi

Ilmoitukset:
Isto Valkeapää
GSM 044 722 5926
Veli-Matti Wilksa
GSM 050 441 4705

Painopaikka:
Lehtisepät Oy Tuusula

PÄÄKIRJOITUS 19.6.2019

Sotiemme veteraanit erityisryhmänä

Sodat läpikäyneellä ja maamme jälleenrakentaneella sukupolvella on aivan erityinen asema Suomen historiassa ja Suomen kansan tarinassa. Syksyllä voimaan astuvan ”veteraanilain” jalkauttamisprojektin tilaisuuksissa on kuitenkin herätty huomaamaan, että sotiemme veteraanien erityisasema ei ole kaikkialla ollenkaan itsestään selvä tai sisäistetty asia.

Havainto on ollut tärkeä ja havahduttava meille uuden lain koulutusta järjestäneille veteraaniliitoille ja Valtiokonttorille. Jokainen sokeutuu oman työnsä ja tehtävänsä yksityiskohdille, ja itsestäänselvyyksiä on näinkin laajassa kokonaisuudessa kovin vähän. Se, että meillä on 1.11.2019 voimassa vammautumattomien rintamaveteraanien kotiin vietäviä palveluita koskeva laki, ei sellaisenaan vielä riitä asian sisäistämiseen.

Asetelmaa kuvaa hyvin se, että Rintama-asiain neuvottelukunnan (RINE) tuoreen edunvalvonta-asiakirjaan yhdeksi kärkitavoitteista jouduttiin asettamaan veteraanien lakisääntöisen erityisryhmäaseman turvaaminen. Siis painottamaan, että lakia noudatetaan.

Oikotietä onneen ei ole. Sotaveteraanien erityisryhmäaseman hyväksyntä vaatii asian jatkuvaa esilläpitoa. Sinänsä tärkeiden juhlapuheiden tai uutisoinnin myötä veteraanin asema ei käytännössä vielä kohene. Veteraaniliittojen kenttäorganisaatio onkin tässä kuninkaantekijän roolissa. Yhteistä asiaamme saadaan edistettyä vain aktiivisella ja tavoitteellisella yhteydenpidolla kuntien toimijoihin, veteraaneihin ja heidän omaisiinsa.

Aihe on kuitenkin herkkä, ja vastakkainasettelua muun vanhusväestön ja kuntien sosiaalihuollon kanssa pitää välttää. Epätasapaino kuntien laajojen vastuuden suhteesta resursseihin on usein esillä mediassa, eikä syyttä. Lisäksi SOTE-uudistus painaa päälle, ja henkilöstön vaihtuvuus hapertaa tietotaitoa. Tämä meidän järjestötoimijoiden tulee ymmärtää, mutta sen seurauksena ei pidä hyväksyä veteraaniasioiden heikkoa hoitoa. Päinvastoin, yhteistyöllä ja kuntia tuemalla saavutamme tavoitteemme.

● *Svensk resume sidan 15*

Yleensä asia kuin asia hoituu lopulta oikean asenteen avulla. Myös sotiemme veteraanien erityisaseman sisäistäminen riippuu asenteesta, eli siitä kuinka veteraanisukupolven asiat halutaan hoitaa. Ensiaskel asenteen rakentamisessa on erityisaseman takaavan lain hallitseminen.

Kuntien kannalta uusi laki tarjoaa tärkeän porkkanan pelkän kepin lisäksi. Lain myötä kuntien ei nimittäin tarvitse enää huolehtia veteraanien kotiin vietävien palveluiden rahoituksesta. Henkilökohtaiseen palvelutarvekartoitukseen perustuva veteraanituki rahoitetaan käytännössä täysimääräisesti valtion varoin. Pelkästään tämän seikan pitäisi helpottaa veteraanien erityisaseman sisäistämistä kuntatasolla.

Vain harvat ansaitsevat paikan kansakuntamme kaapin päältä. Sotiemme veteraanien asema erityisryhmänä pitäisi olla itsestään selvä ilman lainsäädäntöäkin. Laki antaa kuitenkin tälle statukselle kestävän pohjan.

TOIMINNANJOHTAJALTA

Yhteisöllisyyden ylistyslaulu

Suomi voitti viime toukokuussa pitkältä ajalta jääkiekon maailmanmestaruuden. Joukkueetta ja sen tarinaa on analysoitu paljon, ja arvioissa korostuvat joukkueen yhtenäisyys sekä yhteisöllisyys. Tähän kiinnitti huomiota Tasavaltamme presidenttikin **Sauli Niinistö**, kun hän korosti yksilöiden pelanseen toisilleen ja koko joukkueelle.

Tällainen Daavidin suoritus useita Goljateja vastaan ei olisi voinut tulla parempaan hetkeen. Maailmantalouden odotetaan sakkavaan, vihapuheet rehottavat ja syntyvyysluvut laskevat. Saman tyyppisiä tummia elementtejä oli esillä myös vuonna 1995 ensimmäisen maailman-

mestaruutemme aikoihin. Vaikka yksittäinen urheilusuoritus ei meitä tuolloin tietenkään suosta nostanut, olivat voitto ja suomalaisittain poikkeuksellisen suuri ja iloinen voitonjuhlinta kuitenkin vahvoja näyttöjä yhteisestä onnistumisesta. Niin nytkin.

Suomessa ja Euroopassa laajemminkin on jo pitkään esitetty huolestuneita kommentteja niin yksilö- kuin kansallistasolla omaan napaan tuijottamisesta. Kaverista ja naapurista ei kanneta huolta. MM-joukkueen suoritus kertoo kuitenkin toista tarinaa loistavalla tavalla. Yhdessä saadaan paljon aikaan. Joukkueen sisäisenä ”sotahuutona” oli kuulemma ”luita myöten”. Tällä

tarkoitettiin yrittämistä loppuun saakka, siis eräänlaista peräänantamattomuuden ja sisun muotoa, ja juuri siltä joukkueen toiminta kotikatsomosta näyttikin.

Nuoret urheiluselostajat löysivät jääkiekkjoukkueen edesottamuksista ilmeisen spontaanisti yhteyden Talvisotaan ja Tali-Ihantalaan otteluvoitoista iloittessaan. Sodot eivät ole pinnalla jokapäiväisessä elämässämme, mutta jostain sielujen syvyyksistä tuollaiset ajatukset nousevat pintaan, kun hetki on otollinen.

Kun maailmansota alkoi näyttää todennäköiseltä 80 vuotta sitten, suomalaisten hiljainen päättäväisyys nosti esiin hämmästy-

tävän yhtenäisyyden tunteen. Hämmästyttävää siitä teki nopea eheytyminen vain 20 vuotta aiemmin tapahtuneesta kansankunnan suurimmasta onnettomuudesta, veljessodasta. Tuon yhteisöllisyyden tunteen merkitystä ei voi liikaa korostaa, sillä ilman silloista ”luita ja ytimiä myöten”-asennetta sotien torjuntavoitot ja maan jälleenrakennus eivät olisi olleet mahdollisia.

Erityisesti Talvisodasta ja kesän 1944 torjuntataisteluista selviytyminen on jättänyt pysyvän jälkensä Suomen kansan tarinaan. Yhteisöllisyyden ylistyslauluna niistä saa ja pitää olla aidosti ylpeä. Toivottavasti sen moderni jääkiekon maailmanmestaruus-

teen johtanut versio palauttaa mieliimme jotain yhteisöllisyyden ytimestä.

SAKARI MARTIMO
Sotaveteraaniliiton
toiminnanjohtaja

Poikien pitkä matka sankarihautausmaahan

Katkeransuloinen kotiinpaluu

Kaatuneiden muistopäivänä 19.5.2019 siunattiin Lappeenrannassa viimeiseen lepoonsa 50 tunnistamattomaksi jäänyttä sankarivainajaa.

Sodan kauheus on siinä, että kaikki eivät koskaan palaa, muistutti kenttäpiispa Pekka Särkiö kaatuneiden muistopäivän saarnassaan Lappeen Marian kirkossa. Harvoin siitä saa yhtä konkreettista muistutusta kuin tuona päivänä, satojen ihmisten kerääntyttyä Lappeenrannan sankarihautausmaalle, missä Särkiö siunasi viimeiseen lepoonsa 50 taistelukentiltä löytyneen, mutta tunnistamatta jääneen sankarivainajan jäänteet.

Siunauksen yhteydessä Särkiö kollegoineen valutti kunkin pienen valkoisen arkun hiekasta ristin; palasen sitä isänmaata, jonka puolesta kaatuneet olivat kaikkensa antaneet. Silminnähdessä liikuttuneen yleisön lisäksi toimitusta seurattiin kodeissa ympäri Suomen: Sotaveteraaniliiton Facebook-sivun suoraa lähetystä seurasi liki 3000 hengen joukko.

Koskettavaa tilaisuutta kunnioittamaan saapuneiden kutsuvieraiden joukossa oli myös Yhdysvaltain suurlähettiläs **Robert Pence** puolisoineen.

Uhreista kallein

Valtiohallan tervehdyksen sankarihautajaisiin toi rajan takaisilla taistelupaikoilla tehtävät etsinnät 1990-luvussa aloittaneen viranomaistahon, opetus- ja kulttuuriministeriön kansliapäällikkö **Anita Lehikoinen**.

”Mielen täyttää syvä kiitollisuus niitä suomalaisia sotilaita kohtaan, joiden maallisia jäännöksiä olemme laskemassa hautaan. Niiden uhrausten suuruutta, joita he joutuivat tekemään, on nykypäivänä vaikea käsittää”, hän muistutti.

”Emme tiedä, keitä he olivat, mutta useimmat heistä lienevät olleen hyvin nuoria, hädin tuskin aikuisia miehiä, joilla elämä oli vasta edessä.”

Nyt haudatut sotilaat on löydetty 2015-2017 aikana tehdyissä etsinnöissä.

”Heistä 40 kaatui Karjalan kannaksen ja 10 Laatokan Karjalan taistelupaikoilla. Yli puolet Kannaksella kaatuneista on Taipaleen maas-

Hautajaisten järjestelyt hoiti Maasotakoulu kadetteineen.

tosta löydettyjä talvisodan sankarivainajia”, kertoo etsintöjä Suomen päässä koordinoivan Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen puheenjohtaja **Pertti Suominen**.

Nämä olivat järjestyksessään 13. Lappeenrannassa järjestetyt sankarihautajaiset. Kaikkiaan kaupungin sankarihautausmaalle on haudattu vuosien 1993-2018 etsintöjen tuloksena 782 tunnistamatonta ja 18 tunnistettua sankarivainajaa.

”Näiden miesten ansiosta elämme itsenäisessä ja vapaassa maassa”, muistutti Särkiö siunauspuheessaan.

”Heissä toteutuvat Jeesuksen sanat: ’Sen suurempaa rakkautta ei ole kenelläkään, kuin että hän antaa henkensä ystävänsä edestä.’

TEKSTI JA KUVA: ARIELA SÄKKINEN

● Saimaa Filmsin videokoosteen löydät Sotaveteraaniliiton Youtube-kanavalta!

Kadonneiden etsinnät jatkuvat yhä

Vuosien 1939-1945 sodissa pojistamme katosi tai jäi kaatuneina kentälle liki 10 000. Vuonna 1993 Suomen ja Venäjän välillä solmittiin valtiosopimus, joka mahdollisti rajan taakse jääneiden etsinnät. Sen jälkeen Suomeen on päästy tuomaan 1300 sankarivainajan jäänteet. Näistä liki 380 on kyetty tähän mennessä luotettavasti tunnistamaan ja toimitamaan omaisilleen.

Suomessa toimintaa koordinoi vuonna 1998 perustettu Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys, joka huolehtii ken-

tälle jääneiden sotilaiden jäänteiden etsinnästä ja siirtämisestä Suomeen sekä luovutetulla alueella olevien kenttähaudausmaiden ja niille pystytettyjen muistomerkkien hoidosta.

Joka syksy yhdistys tuo sen kesän etsinnöissä löytyneet kotiin. Jäänteiden henkilöllisyys varmennetaan Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n suorittamalla DNA-testeillä. Tunnistamatta jääneet haudataan Lappeenrantaan joka toinen vuosi kaatuneiden muistopäivänä järjestettävissä sankarihautajaisissa.

Ihanaa Leijonat, ihanaa!

Toukokuun 27. päivänä sinivalkoinen lentokone lensi kohti Suomea, saattajinaan kaksi Suomen lipuin koristeltua Hawk-hävittäjää. Koneita odotteli Helsinki-Vantaan lentoasemalla valtava joukko mediaa, lentoaseman väkeä ja ennen kaikkea koneessa olevien ihmisten läheisiä sekä ystäviä. Televisiokamerat kuvasivat jokaisen sekunnin.

Kun kaksimetrinen **Marko Anttila** astui koneesta ulos, huuto alkoi. Anttila kantoi käsissään MM-pokaalia, jonka nosti korkealle pänsä yläpuolelle, kaikkien nähtäväksi. Suomi oli voittanut kahdeksan vuoden tauon jälkeen jääkiekon maailmanmestaruuden.

Parin tunnin päästä Suomen Leijonat, 25 miehen MM-joukkue, kuljetettiin Helsingin Kaisaniemeen kotiinpaluun kunniaksi kultajuhlaan, jossa odotti 50 000 ihmistä. Juhla näytettiin suorana televisiosta. Esiintyjien lisäksi juhlaan osallistui presidentti **Sauli Niinistö**, joka antoi Leijonille Suomalaisen työn liiton avaimen merkiksi menestyksestä.

Presidentti sanoi Leijonien antaneen suomalaisille muun muassa jännitystä, voitontunnetta ja ilonkyyneitä, ja kaikki pelaajat antoivat "asennepuolella hurjaa näyttöä".

"Leijonat näyttivät, mitä tarkoittaa peräänantamaton omistautuminen sille, mitä ollaan tekemässä", Niinistö sanoi.

Presidentti kertoi myös kuulleensa kanadalaiselta asiantuntijalta, mikä oli MM-voiton salaisuus: "Toiset pelasivat suurella sydämellä ja toiset suurella egolla."

Kultajuhlissa raikui DJ ILGin tekemä *Löikö Mörkö sisään?*-kanustuslaulu, joka perustuu selostaja **Antero Mertarannan** Suomi-Ruotsi-ottelussa kolme kertaa huutamaan lauseeseen: "Löikö mörkö sisään?" (Mörkö on kapteeni Marko Anttilan kutsunimi). Välillä kansa huusi kurkku suorana myös *Ihanaa Leijonat, ihanaa!* Sitä huudettiin myös vuonna 1995, kun Suomi voitti ensimmäisen kerran jääkiekon maailmanmestaruuden.

Kultajoukkueesta nousi esiin monta uutta kansansuosikkia. Hyökkääjänä pelannut **Kaapo Kakko** oli yksi Bratislavan MM-tur nauksen kirkkaimpia tähtiä. Hän teki myös jääkiekkohistoriaa olemalla kolminkertainen maailmanmestari 18-vuotiaana.

"Se tässä oli se juttu, jos haluamme voittaa: pitää pelata yhdessä ja taistella", Kakko kertoi, kun kysyttiin miehen tuntoja voitosta.

Kun syyskuussa 1944 yli kolme vuotta kestänyt jatkosota päättyi, rintamalta palasi kotiin noin 450 000 miestä. Näitä nuoria, uupuneita, yhteen pelanneita taistelijoita ei ollut televisiokamerat vastassa. Minkään kaupungin puistoon ei järjestetty kansanjoukon voimin kotiinpaluujuhlaa, ei ollut Mannerheimiä kättelemässä ja kiittämässä, sanomassa miesten antaneen suomalaisille muun muassa jännitystä, voitontunnetta ja ilonkyyneitä, osoittaneen asennepuolella hurjaa näyttöä.

Kotitalon pihalla seisoivat ehkä helpottunut perhe, kylillä miehet vaihtoivat pitkiä ja paljon puhuvia silmäyksiä keskenään: sinäkin, ystäväni, jäit eloon siitä helvetistä. Edessä oli niukkuutta ja sodan luomaa ahdistusta, monella myös arjen aloittaminen vieraalla seudulla. Ympäriä outoa murretta puhuvat ihmiset, kaukana oma koti ja tutut kuviot.

Hiljaa ja vaatimattomasti nämä todelliset Suomen Leijonat aloittivat uuden, sodanjälkeisen elämän rakentamisen.

KOLUMNI

Sotamies Iikka Moilanen vihdoinkin haudan lepoon

Sepeleiden lasku sankarihaudalla. Taustalla pyörätuolissa sankarivainajan sisko Helmi Heikkinen.

Samaan aikaan Lappeenrannan tuntemattomien kanssa vietettiin sankarihautajaisia kahdella muullakin paikkakunnalla, jossa omaisten pitkä odotus oli vihdoinkin tullut päätökseen DNA-testien vahvistaessa kahden löytyneen sotilaan henkilöllisyyden.

Puumalassa vietettiin Valkeasaaressa kesäkuussa 1944 kadonneen Aarre Himasen kotiinpaluuta, Suomussalmella sisar pääsi liki 75 vuoden odotuksen jälkeen viimein hautaamaan vuonna 1944 Itä-Karjalassa kadonneen veljensä Iikka Moilasan.

Sotamies Moilanen katosi heinäkuussa 1944 Semsvaaran taisteluissa, vetäytyessä olleen Jalkaväenrykmentti 33:n jouduttua Maaselän suunnalla hyökänneen vihollisen motittamaksi.

Rykmentin sotapäiväkirjat kertovat ankarasta tulituksesta ja sadoista kaatuneista molemmiin puolin. 9 komppanian tappioluettelot listaavat lisäksi 12 kadonnutta. Yksi heistä on sotamies Moilanen. Ehtisi kulua yli 70 vuotta, ennen kuin hänestä kuultaisiin uudestaan.

Epätietoisuus kohtalosta alkoi selvittyä, kun venäläinen etsintäryhmä löysi neljän suomalaisen sotilaan jäännökset 2017. Tämän vuoden tammikuussa Terveystieteiden ja Hyvinvoinnin laitoksen THL:n DNA-tutkimukset vahvistivat yhden heistä olevan sotamies Moila-

Iikka Moilanen oli kadotessaan 23-vuotias

nen ja hänen jäänteensä toimitettiin kotiin Suomussalmelle, missä häntä oli vielä odottamassa hänen sisarensa Helmi Heikkinen. Pojan katoamisen kerrotaan olleen vanhemmille kova pala, josta etenkin hänen äitinsä ei koskaan toipunut.

Sankarivainaja Iikka Edgar Moilasen siunaus toimitettiin sotilallisiin kunnianosoituksin kaatuneitten muistopäivänä 19.5.2019. Omaisten ohella Suomussalmen kirkossa ja sankarihautausmaalla oli puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen, seurakunnan, kunnan ja

järjestöjen virallisten edustajien lisäksi runsaasti saattoväkeä kunnioittamassa sotamies Moilasan maallisten jäännösten saattamista haudan lepoon. Vainajan siunaamisen toimitti sotilaspastori Heikki Korva.

TEKSTI: ENSIO KETTUNEN
Suomussalmen
Rintamaveteraanit ry

KUVAT: PERTTI HÄRKÖNEN

Lahden piirin viimeinen sotaveteraanipuheenjohtaja **Jukka Simola**:

Piiri jää hyviin käsiin

Sotaveteraanipiirien viimeinen sotaveteraanitaustainen puheenjohtaja Jukka Simola on vuosikymmenten saatossa nähnyt monen asian muuttuvan

Vuonna 1967 perustetussa Lahden Sotaveteraanipiirissä siirtyttiin keväällä uuteen aikakauden, kun piirin puheenjohtajaksi valittiin ensimmäistä kertaa eisotaveteraanitaustainen henkilö. Vuodesta 2012 tehtävää hoitanut **Jukka Simola** oli samalla koko Suomen sotaveteraanipiirien viimeinen sotaveteraanitaustan omaava puheenjohtaja. Rintamaveteraaniliitossakin heitä on enää yksi: Oulun piirin puheenjohtaja **Onni Toljamo**.

Sotaveteraanityöhön Simola, hiihtourheilunkin veteraani, tuli mukaan 1970-luvun alkupuoliskolla.

”Meitä liittyi samaan aikaan viitisenkymmentä hiihtoseuralaista. Sodan jälkeen sellainen oli kiellettyä, mutta tuolloin alkoi taas saada vapauksia, niin päätettiin, että liitytään kaikki.”

Veteraaniväestön ja -työn tavoitteet olivat tuolloin kovin erilaiset. Veteraaneilla oli mm. tarve tulla yhteen.

”Hetki sodan jälkeen niin paljon oli kielletty. Varusmieskersantteja ei saanut olla, se oli Valvontakomission määräys, samoin upseerikoulua ei saanut olla. Me olimme kaveriporukka ja tämä oli yksi tapa kerääntyä vaikka sitten muistelemaan menneitä”, hän huomauttaa.

Toinen tärkeä tavoite oli edunvalvonta.

”Eihän silloin ollut veteraaneilla mitään etuja: sotilaspassiinkin saatiin rintamasotilasleima vasta vuonna 1974!”

Rintamalisään ja ylimääräiseen rintamalisään rintamasotilastunnuksen omaavat saivat oikeuden vuonna 1977 säädetyssä rintamasotilaseläkelaisissa.

Piiri jää hyviin käsiin

Saavutettujen taloudellisten etuuksien lisäksi Simola arvioi valtakunnallisesti veteraanijärjestöjen suurimmaksi saavutukseksi yhteiskunnan asenneilma-
piirissä nähdyin muutoksen.

”Sotaveteraaneihin on ryhdytty suhtautumaan jopa kunnioitettavasti, kun aikaisemmin suurin piirtein sylkäistiin päälle. Kysyttiin vain, että miksi menitte. Eihän sinne kyllä kovin moni vapaaehtoisesti lähtenyt. Sinne määrättiin”, hän huomauttaa.

Keväällä puheenjohtajan nuijan vastaanottanut, puolustusvoimissa uransa tehnyt **Hannu Rahkonen** on ollut koko elämänsä lähellä sotaveteraaneja - ei vähiten siksi, että on itsekin sellaisen poika.

”Jo ollessani töissä sotilaspiirin esikunnassa olin paljon tekemi-

ssä veteraanien kanssa, mm. erilaisuuksien järjestämisen kautta”, hän kertoo.

Erottuaan vakinaisesta palveluksesta oli Rahkosella mahdollisuus keskittyä veteraanityöhön.

”2015 aloitettiin tehtävien vaihto silloisen piirisihteerin kanssa ja sitä tein maaliskuuhun saakka, kunnes siirryin puheenjohtajaksi”, Rahkonen kertoo.

Simola myöntää terveydentilan huononemisen johtaneen hänen luopumiseensa.

”Se asettaa tietyt rajoituksensa. Kun lääkärintuloksissa lukee ’munuaissairauden loppuvaihe’, niin pakko se on uskoa. Vaikka ei tietäisikään, että kauan siinä menee, niin joku päivä tästä kuitenkin siirrytään tuonne Suureen Armeijaan”, hän hymähtää ylällimoihin osoittaen.

Simola sanoo kuitenkin luovutaneensa puheenjohtajan vastuun eteenpäin hyvillä mielin. Juuri hän itse asiassa suositteli Rahkosta tehtävään.

”Tiedän piirin jäävän hyviin käsiin. Hannu on saanut jo vakinaisessa palveluksessaan ollessaan Sotaveteraaniliiton ansiomitalin, mikä osoittaa, että hän on tehnyt työnsä hyvin jo tuolloin”, Simola kehaisee.

Katse tulevaan

Veteraaniliittojen edunvalvonnan viime vuosien suurimpia voittoja on ollut marraskuussa voimaan tuleva lakimuutos ja tähän liittyvät uuden puheenjohtajan mukaan veteraanityön tämän hetken suurimmat haasteetkin.

”Tällä hetkellä ponnistellaan sen eteen, että kaikki veteraanit todella saavat uuden lakimuutoksen heille takaamat täysimääräi-

set edut. Tämän puitteissa on tehty paljon koulutustyötä.”

Lahden kaupunki saakin sitoutumisestaan veteraaniensa hyvinvointiin kiitosta niin Simolalta kuin Rahkoselta.

Piirien paikallisyhdistysten toiminnan aktiivisuuden varmistaminen on toinen tämän hetken tärkeimmistä tavoitteista.

”Siinä vaiheessa, kun veteraanit itse alkavat olla jo poissa tai niin huonokuntoisia, etteivät enää pysty osallistumaan toimintaan, on meillä yhä veteraanien lesket ja puoliset, joista huolehtia”, hän muistuttaa.

Lisäksi jo nyt on alettava valmistautua siihen väistämättä edessä olevaan aikakauteen, jolloin keskuudessamme ei enää ole ainoatakaan sodan kokeneen sukupolven edustajaa.

”Tärkeintä, mitä veteraaneista tulisi muistaa, on se, että meillä on itsenäinen maa”, Simola painottaa.

Hän näkee, että veteraaniliittojen lisäksi koulut ja historian opettajat ovat avainasemassa siinä, ettei heidän muistoaan ja perintöään unohdetaisi.

”Tammenlehvän Perinneliit-

tohan vie historianopettajia joka vuosi tutustumaan taistelupaikoille. Olen itsekin käynyt aika usein kouluissa kertomassa ja siellä on hiljaista ja kiinnostunutta kuulijakuntaa. Kysymyksiä tulee yllättävänkin monenlaisia.”

Hän kokee tärkeäksi, että maanpuolustustahto säilyisi myös tulevien sukupolvien keskuudessa. Myös Rahkonen huomauttaa yleisen asevelvollisuuden olevan tärkeässä roolissa veteraaniperinteen juurruttamisessa.

”Muistan, kun valatilaisuuksissa on valakaavan lukijana ollut veteraani. Voin sanoa, että ne ovat olleet kirkossa niin koskettavia hetkiä että kaikki ovat olleet ihan hiljaa.”

Hän myös kiittelee suomalais-
sotavuosien perinnettä tuoda sankarivainajat takaisin omiin kotimultiinsa.

”Helppo paikka pysähtyä asian ääreen on mennä sankarihautausmaalle, millä tahansa paikkakunnalla, ja laskea niistä vuosiluvuista, että kuinka nuoret sen uhrin ovat kantaneet.”

ARIELA SÄKKINEN

Piirin viimeinen sotaveteraanipuheenjohtaja luovuttaa vallan hyvillä mielillä seuraavalle sukupolvelle

Taivalkoskella haastettiin koululaiset tutustumaan sukunsa sotavuosiin

Veteraanijuhlan yhteydessä palkittiin kirjoituskilpailun lisäksi myös SVRM1-mitalin saaneita. Vasemmalta Salla Jurmu, Ulla-Mari Vääräniemi, veteraanit Maria Karvonen, Kerttu Heikkinen, Hilda Manninen, Impi Moilanen, Aune Räisänen, Anni Sirniö, Viljo Räisänen sekä kaksi oppilasta Anna-Maija Oinas ja Saija Väisänen. Takana Raimo Aro ja Tuomo Horsma

Vuoden 2019 kansallisen veteraanipäivän teema oli ”On aika muistaa – det är dags att minnas”, mikä oli ihan erityisen ajankohtainen teema taivalkoskelaisille yhdeksäsluokkalaisille.

Veteraanijärjestöjen edustajat **Raimo Aro** ja **Tuomo Horsma** olivat vuoden alkupuolella käyneet kertomassa oppilaille sotavuosien tapahtumista ja haastoivat samalla oppilaat haastattelemaan ja kirjoittamaan vanhempiensa ja isovanhempiensa sota-ajan kokemuksista.

Oppilaille annettiin laaja aihevalikoima esimerkiksi rintamasotilaan kokemuksista, kotirintaman kohtaloista, lottatehtävissä olleista sekä partisaani-iskuista ja desanttien toiminnasta. Äidinkielen opettaja **Vuokko Kaski** ohjasi oppilaita tehtävässä, ja palkituista 12 oppilaasta paikalle päässeitä muistettiin Taivalkoskella järjestetyn kansallisen veteraanipäivän juhlan yhteydessä.

Haaste innolla vastaan

Oppilaat olivat tehtävästä innoissaan.

”Oli todella mielenkiintoista ja tärkeää tehdä tämä tehtävä”, isältään **Turo Vääräniemeltä** tietoa saanut **Ulla-Mari Vääräniemi** sanoo.

Salla Jurmu oli kysellyt sota-ajasta äidiltään, mummiltaan ja äidin enoltaan, **Anna-Maija Oinas** puolestaan äitinsä kummitäidiltä.

Pinja Turpeinen tutustui äitinsä isoisan kotiin vaimolleen lähettämään kirjeisiin ja huoleen, jota hän kotona odottavasta perheestään kantoi. Otto-papan traagisen kohtalon voit lukea viereiseltä sivulta.

Toiveena olikin, että oppilaat intoutuisivat kyselemään asioista mahdollisimman monelta taholta – nimenomaan nuorten tehtävä tulee olemaan viedä veteraaniperinteen esillä pitämisen viestikapulaa eteenpäin.

”Oman suvun sotakokemuksista kirjoittamisen kautta haluttiin, että tietämys ja arvostus menneen suku-

Kirjoituskilpailun voittaja **Pinja Turpeinen:** Suurperheen isä sodassa

Äitini pappa **Otto Koivukangas** syntyi vuonna 1902 Pudasjärvelä ja oli talvisodassa vuosina 1929-1940. Hän toimi sodassa hevossmiehenä. Hän kuljetti sotilaille aseita ja muita tarvikkeita. Kotona odottivat vaimo Jenny Koivukangas ja seitsemän lasta.

Myös kotikylällä sota näkyi. Kuumien suunnalta tuli ihmisiä evakkoon. Jos talossa oli tilaa yli kaksi huonetta sinne pystyttiin majoittamaan isokin perhe. Kylän kansakoululle asettui monia perheitä. Evakkoon lähtiessä myös karja täytyi ottaa mukaan. Pakkasta oli yli 40 asteen, ja heinää ei riittänyt kaikille lehmille. Niinpä suurin osa karjasta teurastettiin, ja vain lypsylehmät jätettiin eloon. Radiosta kuunneltiin uutisia. Radioita oli vain muutamassa talossa, ja niihin kokoonnuttiin kuuntelemaan tietoja sodasta. Toivoa ja turvaa toivat uutiset, joissa luettiin, kuinka monta venäläistä sotilasta oli kaatunut tai venäläiskonetta pudotet-

tu. Samalla radion kuuntelu aiheutti surua, sillä kuultiin, että suomalaisia sotilaita on kaatunut. Kaikki olivat joidenkin läheisiä ja perheenjäseniä.

Otto kirjoitti rintamalta Jennylle paljon kirjeitä, joissa hän kanto huolta, miten kotona pärjätään. Hän varoitteli esimerkiksi venäläisistä pommikoneista ja kyse li, onko lapsilla kenkiä. Kirjeissä olinpaikka oli kirjoitettu aina ”täällä jossakin” siltä varalta, että kirje päättyisi viholliselle ja olinpaikka paljastuisi. Kirjeistä ei tiennyt kukaan muu kuin Jenny ja ne löydettiin vasta Jennyn kuoleman jälkeen 1985. Kirjeet ovat nykyisin suvun aarteita.

Otto-isä ajatteli paljon perhetään sodassa. Eräässä kirjeessä hän kirjoittaa: ”Minä ajattelin varoittaa teitä siellä että jos sattuu lentokoneita kulkemaan päällitse niin elkää ruvetko katsomaan niitä vain kii-reesti huoneihin ja tiellä jos on kullussa niin siellä mitä sakein oksasto

Kenttäpostin avulla kotirintamalla säilyi yhteys etulinjaan/ Rintamalla kannettiin huolta kotiväen jaksamisesta

puuta niin sen juureen niin kauvaksi kun on sivu. Syyn sen takia kun se vihollinen on nii raukka että se saattaa ampua kone kiväärillä aivan yksinäisiä siviili ihmisiä vieläpä lapsiakin niin varoitan teitä kun sitä ei tietä missä se millonki vihollinenki lentää sitä kun ei tietä erottaa meikäläisiä koneita ilman kiikaria niin parasta olla siinäki suhteessa varovainen. Olen ajatellut että kunhan saan tämän kuun tilin niin laitan

sinne vähän rahaa että saat ostaa vehnäjuhoja ja tehdä siellä vehnätä ja jos laitat sitte hiukan minullekin ja pikku Annikille. Kaikille tietysti vain varsin sanon kun aina muistelen Annikkia vaikka muistan kyllä kaikkiaki kun se oli niin mukava kalisko. Oletko saanut kenkiä itellesi ja niille lapsille joilla ei ollu niitä sillon kun tulit ilmotin Suoja linnalla Lotille ne joilla oli huonot kengät. Liekkö sitte hyvänny mitää.

Sinun kyllä täytyy itellesi hommata kengät et saa olla aivan huonoissa.”

Keväällä 1940 kylällä alkoi liikkua huhu, että jonkun ison perheen isä on kaatunut sodassa. Koteihin laskeutui pelko ja odotus. Jennyn ajatuksissa oli ensimmäisenä Otto, ja hän lähti kyselemään piiriasiamieheltä, kuka kuollut oli. Piiriasiamies oli Rahkolan talon isäntä, jolla Otto oli ollut töissä hevossmiehenä. Jenny oli sanonut hänelle, että epä-

polven uhrautuvasta työstä tulevaisuuden hyväksi ei unohtuisi ja että uusi sukupolvin osaisi tehdä oikeita valintoja kansamme parhaaksi”, toinen idean isistä, Taivalkosken sotaveteraanijärjestöjen puheenjohtaja **Raimo Aro** kiteyttää.

Pysäyttäviä kohtaloita

Juhlan yhteydessä jaettiin myös Tasavallan presidentin veteraanipäivänä myöntämiä Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan 1 lk mitaleja taivalkoskelaisveteraaneille. Kaikkiaan mitalilla palkittiin 25 sotaveteraania. Yksi heistä oli metsäkyläläinen **Hilda Manninen**, joka oli toisen evakkoon lähdön aikaan syksyllä 1944 kuljettamassa kotinsa ja naapurin karjaa Puhoksen Siivikkoon.

”Perillä asuimme kaksi viikkoa pienessä mökissä. Karja oli ulkona aitauksessa. Olisimme jatkaneet matkaa pidemmällekin, mutta saksalaiset olivat räjäyttäneet sillan matkan varrelta”, hän kertoo kokeamaansa.

”Päätimmekin lähteä takaisin

kotiin, vaikka lupaa siihen ei ollutkaan. Oli mikkelinpäivän aika, kun saavuimme karjoinemme kotiin. Muu kylä oli autiona, kun kaikki olivat evakossa. Taloissa oli viljat puimatta ja perunat kaivamatta. Aloimme kiertää taloja ja teimme näitä syystöitä.”

Pysäyttäviä kohtaloita suvun historiasta saatiin kuulla myös juhlahartauden pitäneeltä kirkkoherralta **Maaria Perälältä**.

”Sukulaiseni vänrikki **Martti Elo** oli Juntusrannassa sotatoimissa nähnyt, kuinka vihollissotilaita oli tullut rajan yli isolla joukolla. Hän soitti asiasta esikuntaan, mutta häntä ei uskottu. Niinpä hän lähti itse viemään sanaa Suomussalmelle. Vastaa tuli upseeri, joka moitti häntä vartiopaikan jättämisestä. Tämä moite ja Juntusrannan uhkaava tilanne järkyttivät häntä niin, että hän teki itsemurhan”, Perälä kertoi.

AINI VÄÄRÄNIEMI

Kirjoittaja on taivalkoskelainen toimittaja

Pinja Turpeinen

tietoisuus on kauheinta. Selvisi, että kuollut oli Otto. Lapset olivat odottaneet hartaasti isäänsä kotiin. Painostava ja murheellinen ilmapiiri valtasi kodin, kun äiti kysyi, mitä pojat sanoisivat, jos isä ei palaisikaan kotiin. He ymmärsivät mitä äiti tarkoitti. Valtava ikävä täytti sydämen. He olivat joka päivä silmäilleet metsänraja leikkien lomassa, joko tuttu hahmo näkyisi. Otto oli tärkeä ja rakas lapsille.

Otto oli ollut aikaisemmin Sallan rintamalla, mutta hänet oli siirretty Säkijärvelle, jossa venäläisten suurhyökkäys oli meneillään. Otto oli ollut kuljettamassa hevosella tavaroita, kun hän oli astunut miiinaan ja kuollut välittömästi. Hän

oli vain 37 vuotias. Seuraavana päivänä hänen kuolemastaan tuli väliuusi. Hänen ruumiinsa tuotiin Pudasjärvelle jäätyneenä, pahasti hajonneena ja murskaantuneena lautalaatikossa. Vainaja siirrettiin kauniiseen valkoiseen arkkuun ja haudattiin Pudasjärvelle sankarihautaan. Hautajaisiin lähtivät vain äiti ja kaksi vanhinta veljeä hevosella. Matkaa kirkolle oli 42 kilometriä.

Lapsia oli niin paljon, että heitä olisi annettu muihin perheisiin, mutta Jenny ei halunnut luopua kenestäkään. Jenny oli sanonut: ”Niin kauan kun minä pystyn, pidän heidät yhdellä koolla.” Hän kasvatti yksin kaikki seitsemän lasta. Nuorin oli Oton kuollessa vain yhden vuoden ja vanhin kaksitoista. Valtion tapaturmatoimisto alkoi maksaa lapsille sotaorpoeläkettä, sekä Jenny-äidille sotallesken eläkettä. Lasten sotaorpoeläke loppui kun lapsi täytti 16 vuotta, mutta he olivat tottuneet pienestä pitäen tekemään töitä, ja saivat siitä rahaa. Sotalleskien koteihin Mannerheim lahjoitti lesken sururistin ja kunniakirjan. Myös äitini lapsuudenkodista löytyy sellaiset.

TEKSTI: PINJA TURPEINEN

Kirjoittaja on taivalkoskelainen yhdeksäsluokkalainen

Uusi tunnus symboloi naisten merkitystä sodissamme

Sotiemme Veteraanit-keräys julkisti kesän alussa uuden Sotiemme Naiset tunnuksen.

Uusi tunnus muistuttaa sota-ajan naisten merkityksestä ja siitä, että heitäkin autetaan keräyksen tuotoilla.

”Sotiemme Naiset -tunnuksen tarkoituksena on nostaa naiset veteraanien rinnalle ansioistaan kotirintamalla. Tunnusta käytetään Sotiemme Veteraanit -kokarditunnuksen kanssa. Tunnusten rinnakkainen käyttö symboloi sitä, että Sotiemme Veteraanit -keräyksen tuotto suunnataan veteraanien, heidän puolisoitensa, leskien ja sotalleskien hyväksi”, Sotiemme Veteraanit -keräyksen varainhankinnan päällikkö **Pia Mikkonen** kertoo.

Sotiemme Veteraanit -keräyksellä autetaan veteraaneja ja sotiemme naisia niin kauan kuin he apua tarvitsevat. Tuensaajien korkea ikä tuo mukanaan monia uusia menoja, Mikkonen muistuttaa.

”Iso osa sotiemme naisista on tehnyt työuran kotona ja he ovat jääneet työeläkkeiden ulkopuolelle. Varsinkin leskeksi jäätyään heidän taloudellinen tilanteensa on vaikea,

Naiset olivat merkittävässä roolissa niin sodan kuin jälleerakentamisen vuosina, muistuttaa Sotiemme Veteraanit-keräyksen Pia Mikkonen.

kun he yrittävät selvittää takuueläkkeen turvin”, huomauttaa myös Sotiemme Veteraanit -keräyksen puheenjohtaja **Matti Niemi**.

Tarina verestä, hiestä ja kyynelistä

Tunnuksen ja tarinan on suunnitellut ARMI Creatives.

”Kun tunnuksen suunnittelua ehdotettiin meille, tartuimme työhön empimättä, täydellä sydämellä. On arvokas ja hieno teko nostaa sotiemme naiset veteraanien rin-

nalle”, toteavat AD **Minna Lavo-la** ja copywriter **Laura Pennanen**.

”Naiset olivat merkittävässä roolissa sodan ja Suomen jälleerakentamisen aikana. Nyt

viimeistään on aika muistaa heitä. Sota-ajan naiset kannattelivat koko yhteiskuntaa ja tekivät raskaat työt sekä tehtaissa että maataloilla. Sodan jälkeen he hoitivat lapset ja kannattelivat perheitä”, Mikkonen sanoo.

”Tunnuksen rakentuu nauhasta kukkamaisiksi ja se on somistettu kyynelillä. Sen muotokieli noudattaa nykyistä Sotiemme Veteraanit -tunnusta. Kukka ilmentää naisellisuutta, pisarat niin verta, hiekä kuin kyyneliä - niin surun kuin kenties ilonkin. Hento ruusukulta värinä on äidillinen ja seesteinen, kun taas metallinen väri symboloi vahvuutta ja sitkeyttä, joita sodassa tarvittiin”, hän jatkaa.

TEKSTI JA KUVA: ARIELA SÄKKINEN

Sotiemme veteraanit, puoliset ja lesket tarvitsevat apuamme

SOTIEMME VETERAANIT
VETERANERNA FRÅN VÅRA KRIG

SOTIEMME NAISSET
KVINNOR FRÅN VÅRA KRIG

Suomessa elää edelleen noin 10 000 sotien veteraania, yli 20 000 veteraanin puolisoa tai leskeä sekä noin 70 sotalleskeä. Veteraanien keski-ikä on jo yli 94 vuotta.

Vuodesta 2006 kaikkien kolmen veteraanijärjestön (Sotaveteraaniliitto, Rintamaveteraaniliitto, Sotainvalidien Veljesliitto) Kaatuneiden Omaisten Liiton varainhankinnan on hoitanut keskitetysti Sotiemme Veteraanit-keräys. Keräystuotolla autetaan veteraanien

lisäksi myös veteraanijärjestöihin kuuluvia puolisoita samoin kuin mihinkään liittoihin kuulumattomia veteraaneja. Keräystuotto ohjataan veteraanien, heidän puolisoitensa ja leskien sekä sotalleskien tuki- ja huoltotyöhönsä.

Sotiemme Veteraanit -keräyksen tuotolla avustetaan mm. lääke- ja apuvälinekuluissa, järjestetään apua kotiin, tarjotaan matka- ja kuljetusapua sekä toimintaa yksinäisille.

SYNTYMÄPÄIVÄT

Katri Vesikallio 100 vuotta

Jenny Katri Granroth syntyi 16.4.1919 Inarissa. 1930-luvulla sukunimi suomennettiin Nivasaloksi.

Talvisodan alkaessa Katri oli töissä Petsamossa. Evakuointikuljetuksella hän pääsi Ivaloon, josta jatkoi kotiin Inariin. Inarin evakuoinnin jälkeen sinne jäi yhdeksän miehen vartio-osasto sekä lotta Katri Nivasalo hoitamaan heidän talouttaan.

Jännittävä muisto Kattrille Inarin pommituksista tuli, kun kerran 12 koneen osasto alkoi pommittaa kirkonkylää. Katri sieppasi valkoisen lakanan selkään ja lähti juoksemaan metsää kohti. Yksi lentokoneista irtautui muista ja lähti hänen peräänsä. Katri makasi hangessa määnyn juurella, kun konekiväärillä ampuva lentokone hyökkäsi, mutta ei osunut.

Jatkosodan alkaessa Katri oli jälleen töissä Petsamossa. Sieltä hän siirtyi taloudenhoitajaksi Kaamasen ja Karigasniemen väliselle tietyöma-

le, josta löytyi myös aviomies, nastolalainen **Arvo Juselius**. Jatkosota päättyi Lapin sotaan ja Katri joutui evakotielle, joka johti Arvon kotiin Nastolaan. Jo seuraavana vuonna Katri jäi leskeksi.

Kolme vuotta myöhemmin hän avioitui **Matti Vesikallion** kanssa ja jäi toisen kerran leskeksi vuonna 2011.

Korkeasta iästään huolimatta Katri on edelleen pirteässä kunnossa. Hän asuu kotonaan Nastolassa, käy itse kaupassa ja seuraa tarkasti maailman tapahtumia. Katrin asennetta kuvaavat hyvin hänen omat sanansa.

”Vaikka minä olen jo niin vanha, että joutaisin täältä pois, olen minä niin utelias, että haluan nähdä, minne maailma on menossa.”

ANSSI VESIKALLIO
*Everstiluutnantti evp,
Katri Vesikallion poika*

Ester Turunen 100 vuotta

Lapinlahden Sotaveteraanien seniori **Ester Vappu Turunen**, s. 30.4.1919 vietti 100-vuotisjuhlaan kotonaan läheistensä seurassa. Tilaisuus oli erittäin lämminhenkinen ja päivän sankari säteili yhdessä auringon kanssa.

Ester syntyi Iломantsin Huvuksessa kymmenlapsiseen perheeseen. Lotta-järjestöön Ester liittyi 16-vuotiaana ja oli muonitustehtävissä linnoitustöiden aikana mm. Puntarkoskella ja Onttolassa.

Jatkosodassa Ester oli kenraali Oinosen esikunnassa muonituslotan tehtävissä. Esterin veljistä neljä osallistui jatkosodassa isänmaan puolustamiseen ja yksi heistä kaatui hyökkäysvaiheen aikana. Sotaa ja lottapalvelusta muistellesaan Ester mainitsee erityisesti miesten kunnioittavan käytöksen sodan vaikeina aikoina.

Vuonna 1942 Ester joutui hoidettavaksi Äänislinnan sotasairaalaan, mistä ei enää palannut rintamalle. Helsingissä käytyjen opintojen jälkeen hän aloitti työt pankis-

sa Kontiolahdella, josta tie vei edelleen Nurmekseen, missä hän tapasi tulevan miehensä Eskon. Häitä vietettiin vuonna 1945. Turuset muuttivat Eskon työn vuoksi Hyrynsalmelle ja sieltä Lapinlahdelle, missä

Ester työskenteli seurakunnassa mm. talous- ja kirkkoherranvirastoissa.

Ester seuraa edelleen tarkasti maailman menoa lehtiä lukemalla ja televisiota katsomalla. Kommentit maailman ja Suomen tilanteesta tulevat hyvin perusteltuna täsmällisesti ja nopeasti, kirkkaiden silmien seuratesa miten kuulija reagoi.

Pirteä vanhus muistelee kiitollisena pitkästä elämäntaivaltaan. Pankinjohtajaisänsä opit hän omaksui varmaan jo pikkutyttöinä pankissa isänsä apuna ollessaan, ja hoitaa yhä taloyhtiönsä kirjanpidon, joka on ”senttilleen oikein.”

Ihan niin kuin pitääkin.

SEPPO RYHÄNEN
*Lapinlahden
sotaveteraanit ry*

Riitta Huittinen 80 vuotta

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin sosiaalineuvoja Riitta Huittinen täytti 80 vuotta 21.5.2019.

Riitalla on takanaan pitkä ura sosiaalityön eri tehtävissä. Keiteleellä syntynyt, mutta Sonkajärvellä lapsuutensa viettänyt Riitta valmistui sosiaalikasvattajaksi v. 1961 ja suoritti edelleen laajennetun sosiaalityön pätevyyskoulutuksen v. 1987-89.

Riitan työhistoria sosiaalityön kentällä on hyvin laaja: vuosina 1961-64 hän työskenteli Helsingissä Suomen partiotyöttöjärjestön ohjaajana, työalueenaan koko Itä-Suomi.

Sittemmin tie vei pohjoiseen ja hän toimi v. 1964-68 Rovaniemen kaupungin lastenkodin apulais-

johtajana. Savoon hän palasi aloittaessaan Vaalijalan keskuslaitoksen Päivärinteen työkodin johtajana. Kuopion kaupungin sosiaalihuollossa Riitta toimikin aina eläkkeelle siirtymiseensä saakka v. 2001. Viimeinen pesti oli kehitysvammaisten koulun johtajan virka.

Vapaaehtoistyöhön Riitta kasvoi jo hyvin varhain. Hän

liittyi partioon kymmenvuotiaana ja oli toiminnassa mukana 40 vuotta. Muita luottamustoimia hänelle siunaantui mm. Männistön seurakunnassa nuorisotyön johtokunnassa ja kirkkovaltuustossa. Sotaveteraanityöhön Riitta tuli mukaan vanhempien esimerkin kautta. Riitan isä oli talvi- ja jatkosodan veteraani ja äiti jatkosodan aikana rintamalottana. Molemmat toimivat myös aktiivisesti Kuopion Sotaveteraaneissa, äiti myös rintamanaisissa. Riitta itse tuli toimintaan mukaan eläköitymisensä jälkeen v. 2005 sosiaalineuvojaksi ja jatkaa tätä äärimmäisen arvokasta työtä edelleen.

Riitta on oiva esimerkki niistä pyyteettömistä vapaaehtoistyöntekijöistä, joita ilman käytännön veteraanityö ei tule toimeen. Hän on vuosien ajan tunteja laskematta jakanut tärkeää tietoutta veteraaneille ja heidän läheisilleen sosiaalisista kysymyksistä ja edunvalvonnasta.

EIJA IIVARINEN
Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja

Viimeiseen iltahuutoon

Olavi Karttunen 1931-2019

Olavi Karttusen elämässä toteutuivat hänelle rakkaiden sotiemme veteraanien arvot: velvollisuuksien täyttäminen, oikeudenmukaisuus, yhteenkuuluvuus, kiintymys kotiseutuun ja kiintymys isänmaahan.

Olavi syntyi 1931 maanviljelijäperheeseen Pohjois-Karjalassa Liperin kunnan Kiessalossa. Asepalveluksen jälkeen Olavi suuntasi opiskelemaan Savonlinnan seminaariin, josta valmis-

tui kansakoulunopettajaksi 1955. Ennen valmistumistaan opettajaksi hän toimi yläkansakoulun opettajana Pyhäselällä, Tuupovaarassa, Sonkajärvellä sekä Joensuun Karsikon koululla.

Kuopiossa Männistön kansalaiskoulun yleisaineiden opettajana Olli aloitti 1958, jota seurasi Vahtivuoren koulu ja sen rehtorius. Vuosina 1978-1991 hän toimi Kuopion Saarijärven ala-asteen rehtorina, josta tehtävästä hän jäi eläkkeelle.

Olavi Karttusen taidot ja kyky viedä asioita eteenpäin huomattiin ja häntä alettiin pyytää eri luottamustehtäviin. Vuosina 1986-1995 välisenä aikana Olavi toimi mm. Kuopion edustajana maakuntapäivillä sekä maakuntaliiton, läänin neuvottelukunnan, Savon Säätiön, Pohjois-Savon Kansanopistoyhdistyksen jäsenenä tai puheenjohtajana. Olavi toimi Suomen Sotaveteraaniliiton hallituksen varajäsenenä vuosina 2004-2005, varsinaisena jäsenenä 2006

-2008 sekä Sotaveteraanilehden toimitusneuvoston jäsenenä 2004-2014.

Isänmaan asia oli Olaville läheinen. Virkeä ja sovitteleva eläkeläinen oli kysytty mies yhdistystoiminnassa ja erityisesti veteraanityöstä tuli hänen toinen luontonsa.

1990-luvun alusta hän oli mukana veteraanien tukitoiminnassa monipuolisesti ja vuodet 2003-2012 hän toimi Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin puheenjohtajana. Olavi oli hyvä pu-

huja, jota kuunneltiin ja arvostettiin, oli sitten kyse perhejuhlista, paikallisista, maakunnallisista tai valtakunnallisista eri järjestöjen tilaisuuksista.

JOUNI PERÄLÄ
*Pohjois-Savon
Sotaveteraanipiirin
kunniaapuheenjohtaja*

**KUVA: JUHA POUTANEN,
SAVON SANOMAT**

Er-Ra Metalli Oy Pöytyä, Puh. 0400-648 141	Raahen Energia Oy	Masara Oy Nousiainen
Onni Forsell Oy Rajamäki	Hyvää Kesää Sotiemme Veteraaneille Rautiosta!	Apricon Oy Riihimäki
Sähkötyö Matti Tennilä Ky Rovaniemi	Leon Hallit Salo Pertteli	Itä-Suomen Asennus Oy Kerimäki
EP:n Kehärakenne Oy Seinäjäki	NurMetal Kalakoski	EHMP-Engineering Oy Sipoo
Saukrast Oy Soini	Konehuolto A.Uotila Somero	sorat ja murskeet, Kourla Oy Somerniemi, puh. 0400 - 635 797
T:mi Ari Jortikka Säkylä	Hyvää Kesää Sotiemme Veteraaneille Tammisaarelt!	France-Moteur Oy Tampere
Arnon Oy Tampere, www.arnon.fi	Turtolan Kaivin Oy Tampere	AV-Palvelut Tykkimies Oy Ylöjärvi
Kilsa Tools Oy Toijala	Rakennus-Salama Oy Turku	Rannikkoseudun Asennus Oy Turku
Paketo Recycling Oy Tuusula	Hyvää Kesää Sotiemme Veteraaneille Tuusulasta!	Autokorjaamo Jone's Garage Tuusula
Seepsula-Yhtiöt Tuusula	Robecorp Oy Ulvila	NAC Arkkitehdit Oy Vaasa
Oy K.Juslin Ab Vantaa	Powernet Oy Vantaa	Rema TipTop Oy Vantaa
J-Trading Oy Ab Vantaa	Circulation Oy Vantaa	Varkauden Aluelämpö Oy
Arokivi Oy Varkaus	Sorakuljetus Timo Torssonen Vieremä	Vimpelin Puu ja Parkki Oy

Kuntoutuksen osaamiskeskus Helsingissä
Oulunkylän
kuntoutussairaala **TV:STA tuttu**

Tarjoamme monipuolisia kuntoutuspalveluja so-
tainvalideille ja -veteraaneille, -leskille, puolisoille,
lotille, pikkulotille sekä kaikille senioreille.

- ✓ Kuntoutusjaksot ja päiväkuntoutus
- ✓ Avokuntoutus, fysioterapia
- ✓ Intervallihoido ja laitoshoido
- ✓ Pore- ja uima-allas, yrttikylvyt
- ✓ Ravintola Veljeshovin ravitseva ja monipuolinen ruoka

Tiedustelut:
040-570 1439

*Lääkärit, sairaanhoitajat, fysioterapeutit, toiminta-
terapeutit, jalkaterapeutti, sosiaaliohjaaja ja va-
paa-ajanohjaaja sekä muu osaava henkilökun-
tamme ovat täällä Sinua varten.*

Kuntoutuksen kärjessä yli 25 vuotta - TERVETULOA

Käskynhaltijantie 5 puh. 09 752 712
00640 Helsinki www.okks.fi

UUDISTUNUT!

HOITOKOTI FINLANDIA

palveluita kodinomaisesti

30-paikkainen hoitokoti upeassa kansallismaisemassa Punkaharjulla, Saimaan rannalla. Tarjoamme kuntoututtavaa ja asiakkaan voimavaroja tukevaa:

LAITOSHOITOA

- ympärivuorokautista apua tarvitseville

INTERVALLIHOITOA

- tilapäistä hoitoa tarvitseville, esim. omaishoitajan loman ajaksi
- tarjoamme palveluita myös palvelusetelillä

TEHOSTETTUA PALVELUASUMISTA

- henkilöille, jotka tarvitsevat apua selviytyäkseen jokapäiväisistä askareista

PALVELUASUMISTA

- henkilöille, joille hoivan tarve on vähäinen

SOTIEMME VETERAANIEKUNTOUSPALVELUJA

- sotiemme veteraaneille, heidän puolisoilleen, sotalleskille ja sotainvalidien leskille

Tiedustelut: asiakasneuvottaja puh. 040 684 6488, eija.herttuainen@kruunupuisto.fi tai Hoitokoti Finlandia puh. 050 329 9250, sairaanhoitaja Jaana Kailasto. Katso lisää www.hoitokotifinlandia.fi.

KRUUNUPUISTO
PUNKAHARJUN KUNTOUSKESKUS

Vaahersalontie 44, 58450 Punkaharju
puh. 020 763 9130 | www.kruunupuisto.fi

Veteraani - maksoitko liikaa Kela-kyydistä?

Käytännöt veteraanien kuljetuspalveluiden suhteen ovat herättäneet sekaannusta ja joissain tapauksissa satojenkin eurojen laskuja. **Muistatthän siis, että lääkärikäynteihin ja terveydenhuollon matkoihin tulee aina käyttää Kela-taksia.**

Taksi on tilattava oman alueen Taksikeskuksesta, ja varaus-
ta tehdessä on ilmoitettava
kyseessä olevan Kela-kyty. Näin
saat matkakorvauksen heti tak-
sissa ja maksat matkastasi enin-
tään 25 euron omavastuun. Jos
tilaat taksin muulla tavoin, Kela
ei korvaa matkaasi.

Taistelusta ja yhteishaudan puuverhusta kunnostetaan Miehkälän Salpalinjan-museon alueella.

Rauhanturvaajat veteraanien ja veteraaniperinteen asialla

Linnoitustalkoot Salpalinjalla

Vuotuisilla linnoituksen kunnostustalkoilla on kerätty veteraaneille jo 10 000 euroa

Rauhanturvaajien yhtenä keskeisenä toiminta-ajatuksena on viime sotiemme veteraanien toiminnan tukeminen. Yksi esimerkki tästä ovat vuotuiset Salpalinjan linnoitustalkoot, joissa heidän perinnettään vaalitaan kahdella tapaa.

Talkoilla autetaan pitämään kunnossa ja säilyttämään jälkipolville veteraanien perinnettä tärkeän sotahistoriallisen muistomerkkin muodossa. Samalla tuetaan myös veteraanien parissa tänä päivänä tehtävää huolto- ja tukityötä, sillä museoiden työtunneista maksaman korvaukset rauhanturvaajat lahjoittavat lyhentämättöminä paikallisille veteraanijärjestöille. Tänä vuonna veteraanien kuntoutus- ja virkistystoimintaan kertyi lahjoitettavaa vajaan 1600 euroa.

Joka toukokuun äitienpäiväviikonloppuna rauhanturvaajat ovat olleet kunnostamassa Miehkälän ja Virolahden Salpalinjan museoiden linnoitteita.

Miehkälän Salpalinjan-museon alueella kunnostettiin ja rakennettiin taistelusta ja yhteishautoihin puuverhusta, viimeisteltiin viime vuonna kesken jääneen panssari-
kaivantoesteen asepesäkettä sekä

korjattiin tähytyspesäkkeen yhteishautaa. Kokenut ja tehokas talkooporukka ehti Miehkälässä myös poistaa museoalueelta ylimääräistä havupuutaimikkoa sekä rakentaa turvarakenteita kuten kaiteen jyrkän, kallioisen mäen päälle. Virolahdella kunnostettiin niin ikään taistelusta ja yhteishautaa.

Kaukaisimmat Kemijärveltä

Talkoisiin osallistui 18 rauhanturvaajaa sekä yksi reserviläinen. Kaukaisimmat olivat saapuneet Kemijärveltä, Turusta ja Helsingistä saakka. Talkoomiesten määrä on pysynyt vuodesta toiseen samanlaisena. Mukana on myös miehiä, jotka ovat olleet mukana joka vuosi talkooperinteen alusta, vuodesta 2013 saakka. Yksi heistä on juvalainen **Rainer Fabricius**, Salpalinjan linnoitteiden kunnostustalkooajatuksen isä.

”Näissä linnoitustalkoissa yhdistyy monta asiaa. Toisaalta autamme museota pitämään museoalueen linnoitteet hyvässä kunnossa matkailijoille. Samalla

katsomme tekevämme kunniaa Salpalinjan rakentajaveteraaneille, lotille ja viime sotien veteraaneille ja heidän työnsä”, Fabricius summaa syytä siihen, miksi työtalkoot toiminta Salpalinjan museoissa on jaksanut motivoida miehiä saapumaan vuodesta toiseen Kaakonkulmalle.

”Saamme tästä myös itse paljon. Museoiden ja veteraanien auttaminen antaa hyvää oloa. Rauhanturvaajaveteraanien vertaistuki toteutuu, kun juttu lentää työn ohessa ja majapaikoissa vähän kysymistä porukassa. Päätös tulla taas ensi vuonna museoalueiden linnoitteita kunnostamaan oli helppo tehdä”, Fabricius jatkaa.

Heidän panostaan arvostetaan myös veteraanipiireissä.

”Kohta olemme saaneet 10 000 euroa veteraaneille kasaan”, tyytyväinen Fabricius kertoo.

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN
KUVA: ARMI OINONEN

KUNNIAMERKKEJÄ 4.6.2019

Sotaveteraani- ja Rintamaveteraaniliitot onnittelevat lämpimästi 4.6.2019 myönnettyjen kunniamerkkien johdosta.

Tasavallan presidentti onnittelemassa Puolustusvoimain lippujuhlan päivänä 2018 palkittuja.
Kuva: Ville Kariola/ Ruotuväki

Suomen Leijonan Komentajaristi

Kainulainen, Harri Sakari,
vakuutusneuvos, Helsinki

Suomen Leijonan I luokan Ritariristi

Aaltonen, Esko Johannes,
asesori, Hämeenlinna

Suomen Leijonan ritarimerkki

Ahonen, Pertti Aaro,
johtaja, Kauniainen

Suomen Valkoisen Ruusun ansioristi

Ranta, Aarre Juhani,
sotilasmestari, Karkkila

Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitali kultaristein

Kanerva, Tapio Aulis,
metsäinsinööri, Kärkölä

Veteraaniviikko puhutti Sotaveteraaniliiton valtuustoa

Arkkkipiispa emeritus Jukka Paarma on Sotaveteraaniliiton valtuuston puheenjohtaja

Sotaveteraaniliiton valtuusto koontui 8.5.2019 Helsingissä puheenjohtaja **Jukka Paarma** johdolla lähes koko vahvuudellaan. Valtuusto on Sotaveteraaniliiton korkein päättävä elin yleensä kahden vuoden välein järjestettävien Liittokokousten välillä.

Varsinaista kokousta edelsi keskusteluosuus, jossa pohdittiin meillä olevaa ”Veteraanilain” koulutusprojektia. Laki astuu voimaan 1.11.2019, ja koulutuksella edistetään lain jalkautumista käytännön toimiin. Projektia pidet-

tiin erittäin tarpeellisena ja saatu palaute on ollut hyvää. Jo pelkästään järjestöjen ja kuntien toimijoiden saattaminen yhteen on arvokas tulos. Projektilla suunnitellaan jatkoa vuodelle 2020 yhdessä Valtio- ja Rintamaveteraaniliiton kanssa.

Lisäksi valtuustoa puhutti Veteraaniviikon kehittäminen. Kunnias perinne on jatkunut jo 53 vuotta, mutta veteraanipolven edustajien vähetessä on syntynyt ajatus yhdistää Veteraaniviikon tapahtumat esimerkiksi Kansallisen

veteraanipäivän 27.4. yhteyteen. Samalla tärkeästä Talvisodan muistamisesta on pidettävä huoli. Yksi luonteva vaihtoehto olisi siirtää tätä vastuuta perustettaville alueellisille perinneyhdistyksille pl. valtakunnalliset tapahtumat.

Varsinaisessa kokouksessa päätettiin sääntömääräisistä asioista, kuten esimerkiksi tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä liitossa v. 2018 talousvastuussa olleille. Valtuusto ohjasi hallitusta valmistautumaan varojen käytössä ja toiminnassa tulevien vuosien supistuviin

järjestötyöihin ja keräystuottoihin.

Valtuuston syyskokous tulee käsittelemään muun muassa Helsingissä järjestettävää Liittokokousta 2020, jossa Perinneajan valmistelut noussevat yhdeksi pääaiheista.

SAKARI MARTIMO

Sotaveteraaniliiton neuvottelukunta koolla Helsingissä

Neuvottelukunta kokoontui ensi kertaa uuden puheenjohtajansa **Ilkka Asparan** johdolla 6.5.2019 Helsingissä. Neuvottelukunta valitsi varapuheenjohtajakseen toimitusjohtaja **Pauli Mikkolan**.

Neuvottelukunta arvioi ja tukee liiton toimintaan läheltä mutta ulkopuolelta, ja tarjoaa siten uusia ajatuksia tai asettaa kiperiä kysymyksiä liiton toimivalle johdolle. Näin tapahtui myös tässä kokouksessa.

Neuvottelukunnan rakenne vastaa hyvin perustarkoitustaan, sillä puheenjohtajan lisäksi yhteensä

15 jäsentä edustavat varsin laajoja ja liiton kannalta oleellisia kontaktipintoja. Tämä mahdollistaa aidon ja konkreettisen tuen liiton toiminnalle.

Yksi keskusteluun noussut aihe oli kannattajajäsenten rooli ja hyödyntäminen nykyistä tehokkaammin. Sotaveteraaniliitolla onkin mittava tukijoukko, lähes 28 000 rekisteröityä henkilöä. Aktiivisimmat heistä palvelevat veteraaneja muodossa tai toisessa lähes viikoittain. Suurimmalla osalla tukijäseniä käytännön toimet jäänevät kuitenkin kohtuullisen vähäisiksi, joten

potentiaalia toiminnan tehostamiseen on. Jo pelkästään yksinäisyyden torjunta veteraaneja tapaamalla on suuriarvoinen tehtävä.

Pertti Suomisen alustus perinneajan valmisteluista herätti mielenkiintoa. Aihetta vain satunnaisesti käsittelevien neuvottelukunnan jäsenten mielikuva asiasta on ”termien ja organisaatioiden sekamelskä”. Havainto on tärkeä meille asioiden hoitajille, kun Sotaveteraaniliitto suunnittelee ohjeistavansa kenttäorganisaationsa perinneajan valmistelut kesäkuussa 2020 pidettävän Liittokokouksen yhteydessä.

Neuvottelukunta oli nyt koolla ensimmäistä kertaa uuden puheenjohtajan Ilkka Asparan johdolla

Uusi Rauhanturvaajaliiton puheenjohtaja **Mauri Koskela** infor-

moi kokousväkeä liittonsa halusta ja mahdollisuuksista tukea veteraanisukupolven Perinneajan toimintoja. Käytännön tehtäviin vaikkapa juhlatilaisuuksien järjestelyissä, viestinnässä ja nuorten aktivoimisessa tarvitaan osaavia ja innostuneita yhteistoimintakumppaneita. Rauhanturvaajaliitto onkin jo osoittautunut eri paikkakunnilla tärkeäksi veteraanityön kumppaniksi.

Sotaveteraaniliitto sai jälleen kerän hyviä eväitä toimintansa kehittämiseen Neuvottelukunnaltaan.

SAKARI MARTIMO

Pinomäen perheen neljästä veljeksestä kaatui kolme: vasemmalta lukien Ilkka, Toivo ja Tuomo.

Heikki Pinomäki oli tosielämän sotamies Ryan

Neljäs veljes pelastettiin kotiin

Vaikka vuonna 1998 ensi-iltansa saanut amerikkalainen elokuva *Pelastakaa sotamies Ryan* on fiktiota, sen taustalla on tosielämän tragedia, joka kohtasi Nilandin perhettä New Yorkista... ja Pinomäen perhettä Paneliasta.

Elokuva kertoo tarinan kolme poikaansa toisessa maailmansodassa menettäneestä perheestä, jonka viimeinen elossa oleva poika määrätään haettavaksi takaisin kotiin. Poikkeuksellisen käskyn takana oli Yhdysvaltain asevoimien Sole Survivor -toimintaperiaate siitä, että jos perhe on menettänyt sodassa muut poikansa, on heillä oikeus saada viimeinen eloonjäänyt poika kotiin.

Suomessa vastaavaa asetusta ei ole, mutta näin tiedetään joissain tapauksissa toimitun. Yksi heistä on Kiukaisten Paneliassa asunut Pinomäen perhe.

Talvisodan raskas uhri

Perheen neljästä pojasta kaksi kuoli jo Talvisodassa. Ensimmäisenä heistä kaatui veljes-

sarjan nuorin: kolme päivää ennen 22. syntymäpäiväänsä kaatunut Tuomo. Talvisotaa ei tuossa vaiheessa oltu käyty vielä kuukautakaan.

”Hänestä meinattiin Panelian Koskivoiman johtajaa. Sen tähden häntä koulutettiin sähköalalle”, **Juhani Pinomäki** kertoo hymähtäen poikien isän, pappansa haaveista.

Monen muun kiukaistalaisen nuorukaisen lailla Tuomo lähti sotaan JR40:n riveissä, suuntanaan Salla. Saatuaan tiedon pojan haavoittumisesta Pelkosenniemiellä 18.12.1939, lähti isä Tornioon sotasairaalaan häntä katsomaan.

”Matka oli pitkä ja juna pysäytettiin pommitusten takia monta kertaa, isä kertoi. Ei hän kerinnyt sinne ajoissa.”

Poika palasi kotiin arkussa ja hänet haudat-

tiin 11.1.1940 Kiukaisten sankarihautaan nro 90. Vain kymmenen päivää myöhemmin perhe sai taas suruviestin. Tällä kertaa vuorossa oli radiomiehenä Kenttätukirykmentti 6:ssa palvellut 24-vuotias Ilkka.

”Tuli täysosuma korsiin. Kukan heistä ei selvinnyt. Kranaattituli teki niin pahaa jälkeä, että kun hänen arkkunsa tuotiin kotiin, sanottiin, ettei sitä missään nimessä saisi avata.”

Ilkka haudattiin veljensä viereen.

Ei enää neljättä suruviestiä

Kesäkuussa 1941 Suomen pahin pelko kävi toteen vanhan vihollisen aloittaessa uuden sodan. Perheestä lähti rintamalle enää kaksi vanhinta poikaa: 29-vuotias Toivo sekä 30-vuotias Heikki, muutama kuukausi ai-

kaisemmin syntyneen Juhaniin isä.

Toivo määrättiin Paneliassa 18.6.1941 YH-käskyllä perustetun JR 56:n 4. komppaniaan, missä nuori kersantti toimi puolijoukkueen johtajana. Moskovan rauhan rajan rykmentti ylitti 13. heinäkuuta, minkä jälkeen edessä oli Kollaa. Vain neljä päivää myöhemmin Toivo kaatui.

”Konekiväärisuihkuun. Eräs toinen siellä ollut kertoi. Missä lienee olleet kävelemässä, kun se tuli. Ihan yhtäkkiä.”

Koska joukko-osastot perinteisesti koottiin samoilta seuduilta, koettelivat kovien taisteluiden tappiot erityisen raskaasti tiettyjä kyliä ja kuntia. Toivon lisäksi heinäkuun loppupuolelle kestäneissä Kollaan taisteluissa kaatui 13 muuta saman kylän poikaa.

Paikallisesta suojeluskunnasta oli nyt toi-

Veljesten tati on kerännyt poikien kirjeenvaihdon rintamalta albumiksi, josta löytyvät heidän kuviensa lisäksi myös perheen saamat suruviestit sekä poikien kuolinilmoitukset.

mitettu kolme suruviestiä samaan taloon. Sitten tehtiin poikkeuksellinen päätös: neljättä ei enää tulisi. Pojista viimeinen, Heikki, haettaisiin rintamalta kotiin.

Ei tietoa isän sodasta

Vielä tänä päivänäkin Juhani ei ole varma, mistä käsky on peräisin.

”Jostain esikunnasta varmaan. Kyllä tuollaisen täytyy aika korkealta lähteä”, hän arvelee.

Juhani ei tiedä, missä joukko-osastossa isänsä palveli eikä liioin sitä, missä hän oli käskyn saadessaan.

”Siitäkään tilanteesta isä ei kertonut. Ei päätäkään. Isä ei koskaan puhunut sodasta. Ei, vaikka olisi kysytty – siirsi vain aina puheen johonkin muuhun. **Peltosen Arvon**, toisen veteraanin kanssa he puhuivat keskenänsä, mutta kun joku vieras tuli paikalle, niin juttu loppui siihen. Veteraaniliittohinkaan hän ei lähtenyt mukaan – sanoi, ettei lähde vanhoja muistoja verestämään. Sen tiedän, että painajaisiin sota isälle jäi.”

Vanhapappa (poikien isä) ei kuulemma puhunut senkään vertaa.

”Joka kerta kun hän puhui mitään pojistaan, tuli hänellä itku”, huokaisee Juhaniin vaimo Helena.

Yllättävä yhteydenotto

Poikien vanhemmat kantoivat raskaan taakansa hiljaa.

”Äiti piti kaiken sisällään ja kuolikin sitten varhain, vuonna 1961”, Juhani kertoo.

Jäyhän isän surun turruttama hahmo jätti kuitenkin lähtemättömän jäljen erityisesti yhteen hänet sotavuosina tavanneeseen henkilöön. Niin, ettei se jättänyt häntä rauhaan vielä vanhoillakaan päivillä.

”Jotain 1990-luvun alkua se oli, kun puhelin soi”, Helena muistelee.

”Juhani ei ollut kotona, mutta mummo pyysi saada kertoa tarinansa, joka oli pysy-

nyt hänen päällimmäisenä muistonaan sodasta. Hän oli jo silloin soittaessaan yli yhdeksänkymppinen, mutta sanoi, että hänen on saatava jollekin kertoa kokemus, jota hän oli kaikki nämä vuosikymmenet mukanaan kantanut.”

Soittaja oli raumalainen nainen, joka oli ollut koko ikänsä töissä Länsi-Suomi-lehdessä.

”Vanha pappa oli tullut harmaassa sarkapuvussa rauhallisesti toimitukseen, kertonut asiansa ja tehtiin kuolinilmoitus. Eikä mennyt kuin kuukausi, niin hän tuli uudelleen. Sitten sama pappa tuli vielä kolmannenkin kerran, ja hän teki senkin kuolinilmoituksen. Pappa oli rauhallisesti kertonut asiansa, mutta se nainen itki ja kirjoitti, tajutessaan, että kaikki kolme olivat menneet samasta perheestä”, Helena kertoo, hänen oma äänensäkin murtuen.

Arvostus myöhässä

Juhani muistaa hyvin, millaisia sotaa seuranneet vuosikymmenet veteraaneille olivat.

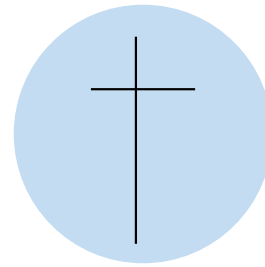
”Hiljaa sai olla monessa paikassa. Vasta 70-luvun jälkeen heitä ruvettiin arvostamaan. Ei sodista puhuttu mitään edes kouluissa. Ihan käsittämätöntä.”

Juhanille perheen tragedia alkoi selvitä vasta 1970-luvulla, jolloin hän aloitti veteraaniryhmien kyyditsemisen heidän matkoillaan Suomussalmen ja Raatteen tien taistelupaikoille. Veteraanien avautuessa kokemastaan, sai Juhani kuulla isänsä olleen Suomussalmella ja Käkimaässä, missä hänen konekivääripesäkkeestään löydettiin yli 6000 hylsyä.

Siellä hän sai myös kuulla isänsä ainoaksi jääneen kommentin sodasta.

”Sen verran isä sanoi, että ’tuskin ne kaikki ohi meni.’”

TEKSTI JA KUVAT: ARIELA SÄKKINEN

Elämän rohkeus

Olin lomamatkalla Pariisissa. Yhtenä päämääränäni oli mennä Eiffel – tornin huipulle. Olen ollut sen juurella aikaisemminkin sama ajatus mielessäni. Tällä kertaa se onnistui, ainakin melkein.

Kiipesin portaat Eiffel-tornin kahteen ensimmäiseen kerrokseen, mutta huipulle meno hissillä alkoi hirvittää. Rohkeuteni petti.

Enemmän kuin Eiffel-tornin kiipeämiseen me ihmiset tarvitsemme rohkeutta itse elämään.

Huuto ajassa- nimisessä vanhassa gospelmusikaalissa bassolaulaja laulaa:

”Ei elämä ole helppoa, ei elämä ole harmoniaa, elämä on itkua, elämä on kapinaa. Ei Luoja meitä johdata vain leppeästi aina, kivut saamme kohdata ja tuskat raivokkaina.”

Nämä sanat olemme varmasti useimmat saaneet elämässämme kokea todeksi.

Jumala ei johda meitä helppoa tietä, mutta hän johdattaa. Siinä on se asian ydin. Jumala johdattaa. Tämän voi antaa meille elämisen rohkeuden. Vierellämme kulkee Luojamme, jolla elämämme on hallinnassa, jos se ei aina meillä itsellämme olekaan. ”

Joskus tarvitsemme rohkeutta mennä Jumalan eteen. Joskus on vaikea kertoa asioita Jumalalle. Mutta se kannattaa. Hän kuuntelee. Jos sydämemme ei meitä syytä, me voimme lähestyä Jumalaa. Jos sydämemme syyttää, niin silloinkin ja vielä suuremmallakin syyllä saamme tulla Jumalan eteen. Hän antaa anteeksi ja auttaa meidät taas alkuun siinä elämän vaiheessa, missä olemmekin. Me saamme elää rohkeasti joka päivä ja joka hetki Jumalan armon varassa, hänen kämmenellään.

Ystävyys on myös voimavara, kun tuntuu, että elämän rohkeus on kadoksissa. Joka on saanut ystävän, on saanut lahjoista parhaimman. Monilla ystävyys syntyi sodan keskellä vaikeissa tilanteissa. Ystävä vierellä auttoi kestäämään eteenpäin.

Ystävyys voi olla pieniä tekoja ja sanoja arkisen elämän keskellä, mutta se voi saada suuria aikaan. Se voi antaa toiselle elämän rohkeuden, mielekkyyden ja turvallisuuden tunteen.

Taivaallinen ystävämmme ja vapahtajamme edessä saamme rukoilla virren sanoin: ”Pidä meitä turvissas, Jeesus, armohelmassas. Suojaa sulje isänmaamme, sulta kaiken lahjaks saamme. Johda, Jeesus rakkahin, meidät taivaan kotihin.”

ULLA ROSENQVIST
Tuusulan kirkkoherra

SANA

Kenttäpostia -äänilehden lukija **Raimo Herkman:**

”Veteraaneja on ollut ilo palvella”

Liki 15 vuoden ajan Sotaveteraani-lehden (sittemmin Kenttäpostia) näkövammaiset lukijat ovat saaneet lehden sisällön Raimo Herkmanin tutulla ja rauhallisella äänellä luettuna. Nyt on edessä muutos, sillä Herkmanin äänihuulet ovat jäämässä ansaitulle eläkkeelle.

Äänityöläiseksi Herkman päätyi vahingossa.

”Laman koetellessa Suomea 1990-luvun alkupuoliskolla joutui myös iso kauppa- ja palvelu-yritys, jossa työkentelin, yrityssaneerukseen ja irtisanoi yli 300 työntekijää ja toimihenkilöä. Myös minut sanerattiin keskiportaana esimiestehtävistäni.”

Näin jälkepäin hän ajattelee sen kuitenkin olleen melkein päntinpotku.

”Työelämä oli kiivaassa murrosvaiheessa: atk-ohjelmat muuttuivat nopeassa tahdissa, yhtiöitä sulautettiin toisiinsa, ostettiin ja myytiin, siirrettiin ulkomaille ja organisaatiot sekoilivat. Eihän sellaisesta voinut seurata muuta kuin jatkuvaa stressiä”, hän miettii nyt.

Vapaaehtoisena kotinauhurille

Samassa kerrostalossa hänen kanssaan Helsingin Pukimäessä asui Näkövammaisten Keskusliiton NKL:n sokea kuntoutusjohtaja, jolle Herkman antoi tarvittaessa kuljetusapua.

”Heidän liitossaan oli pari vuotta aikaisemmin aloitettu vapaaehtoinen lukupalvelu ja hän kehotti minua ottamaan sinne yhteyttä. Aloitin 1995 lukemaan kotinauhurilla C-kaseteille yksittäisten näkövammaisten, esim. opiskelijoiden tilaamaa materiaalia, jota ei Näkövammaisten Kirjastosta Celiasta saanut. Seuraavana vuonna sain tilaisuuden

koelukuun liiton äänittämöksi ja äänikirjaraati hyväksyi minut äänikirjojen lukijaksi.”

Vuosina 1996-2007 Herkman luki äänikirjoiksi yli 670 teosta. Lisäksi äänitteiksi valmistuivat niin kolmen vuoden Valitut Palat kuin lukematon määrä NKL:n julkaisemia lehtiä. Monipuoliseen työsarjaan sisältyi haasteita, joita ulkopuolinen ei tulisi edes ajatelleeksi.

”Luin mm. kaupungin tiedotteita, käyttöoppaita, pöytäkirjoja, tilinpäätöksiä, palveluoppaita, Kelan Sanomia jne. Haastavinta oli joihinkin kirjoihin vaadittu kuvien selittäminen, puhumattakaan Mantelin käsityöliitteestä: miten virkkausohjeita voi lukea siten että niitä näkemätön kuulija ymmärtää?”

Näkövammaisten Keskusliitolle valmistui oma toimitalo Helsingin Itäkeskukseen 2003, jonne muuton yhteydessä äänittämö siirtyi digitaaliseen ja tietokoneet näyttöruutuineen korvasivat tarkkaamoiden isot kelanauhurit.

Kehittynyt tekniikka

Palvellakseen myös näkövammaisia tai huonosti näkeviä lukijoitaan, on Sotaveteraani-lehteä toimitettu 1990-luvun alusta lähtien myös äänilehtenä. Herkman muistelee siirtymensä sen lukijaksi vuonna 2005 - ensin vakituista lukijaa tuuraten ja vuodesta 2009 pysyvästi.

”Lehteä luettiin vielä vuoteen 2008 saakka kahdelle C60-kasetille. Aineiston oli siis mahdutta-

va 240 minuuttiin eli neljään tuntiin, joten sitä jouduttiin karsimaan. Kun vuonna 2009 siirryttiin digitaaliseen äänitykseen, ei enää ollut rajoitusta äänitteen kestosta. Yhä tuolloinkaan ei ihan kaikkea kuitenkaan luettu, vaan keskityttiin yleistä mielenkiintoa herättäviin asioihin”, hän kertoo.

Alkuaikoinaan äänite käsitti lehden toimituksellisesta sisällöstä noin kolmanneksen, mutta teknisten edellytysten parantuessa kattaa se nyt jo noin 90 % lehden artikkeleista. Lehden äänitteestä valmistetut, Daisy-formaattia noudattavat CD-levyt postitetaan sen tilaajille ilman mitään erillistä maksua.

”Daisy-muoto on siitä erinomainen, että äänitettä mahtuu yhdelle CD-levylle noin 20 tuntia ja artikkeleita tai kirjojen lukuja voi selata otsikoiden tasolla. Sotaveteraani-lehden kesto äänitteenä on ollut 5-7 tuntia. Levyn kuunteleminen on mahdollista tietokoneella, Mp3-soittimella tai Näkövammaisten Keskusliitosta saatavalla kuuntelulaitteella”, Herkman kertoo.

Enemmän kuin työtä

Viimeisen 15 vuoden rupeamassa on ollut Herkmanille kyse enemmän kuin pelkästä työstä.

”Olen kiitollinen, että olen saanut olla auttamassa veteraaneja heidän arjessaan. Se on ollut kannustavaa ja palkitsevaa työtä”, hän kiittelee.

Enimmillään äänilehden tilaajia on ollut tuhansia, nyt heidän mää-

Raimo Herkman on toiminut Sotaveteraani- ja Kenttäpostia-lehden lukijana vuodesta 2005 alkaen

ränsä on laskenut 44:ään.

”Sotaveteraanin lukijana minua on kannustanut ajatus, että isänmaan pelastajat ovat ansainneet kaiken sen mitä muutkin suomalaiset. Jos näköä ei ole tai on muita lukemisen esteitä, pitää heidänkin voida nauttia hyvistä kirjoista ja lehdistä äänitteenä. Arjen apuvälineiden kehitys jatkuu edelleen.

Niinpä heille tulee tarjota kaikki palvelut, mitä nykytekniikka mahdollistaa. On esimerkiksi aivan mahtavaa, että myös muutamia elokuvia on alettu kuvailutulkata”, hän iloitsee.

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN
KUVA: RAIMO HERKMAN

Kutsu

Oma koti, huippupalvelut ja hyvää seuraa

Saga-palvelutalot tarjoavat turvallista, viihtyisää ja laadukasta vuokra-asumista palveluiden kera ikäihmisille Turussa, Raumalla, Helsingissä, Vantaalla, Lappeenrannassa ja Seinäjoella.

Kaikissa Saga-palvelutaloissa järjestetään esittelykiertokierros joka keskiviikko klo 13. Lämpimästi tervetuloa tutustumaan Sagan korkeatasoisiin palveluihin!

Syksyllä 2020 valmistuu uusi Saga-palvelutalo Lahden ydinkeskustaan.

Kiinnostuitko asumisesta Saga-palvelutalossa?
Esitetilaukset, yksityiset esittelyt ja tilapäiset asunnot
maksuton puh. 0800-06116 (ark. klo 9-17)
myynti.saga@sagacare.fi | www.sagacare.fi

SAGA CARE

Våra krigsveteraner som en speciell grupp

Den generation som genomlevt kriget och återuppbyggt vårt land har en alldeles speciell plats i Finlands historia och i det finska folkets berättelse. Under de tillfällen när "veteranlagen" som ikraftträder denna höst har man

tyvärr lagt märke till, att våra veteraners speciella ställning inte alls över allt är en självklar eller förstådd sak.

Observationen har varit viktig och tankeväckande för oss som arrangerat skolning angående

den nya lagen för veteranförbundet och Statskontoret. Envar förblindas i avseende å sitt eget arbete och sin egen uppgifts detaljer, och självklarheter finns i en så stor helhet ytterst få. Det, att vi enligt den lag som ikraftträder den 1.11.2019, angående den service som erbjuds de icke skadedrabbade frontveteranernas service i hemmamiljö, är som sådan inte tillräcklig för att förstå denna sak.

Situationen belyses tydligt genom det, att den Frontveteranärendenas rådgivande kommitténs (RINE) färskta tillvaratagande faktaboken som ett spetsmål fastställer att säkerställa veteranernas lagstadgade ställning som en speciell grupp. Alltså betona, att lagen efterlevs.

Det finns ingen genväg till lyckan. Ett godkännande av krigsveteranernas speciella ställning kräver att saken fortsättningsvis framhålls. I och för sig förbättras inte veteranernas ställning i praktiken genom viktiga festtal eller bevakning. Veteranförbundernas fältorganisationer är här-

igenom i rollen av en kungamakärställning. Vår gemensamma sak kan befrämjas endast genom aktiv och målinriktad kontakt med kommunernas aktiva, veteranerna och dessas anhöriga.

Ärendet är dock känsligt, och konfrontation med den övriga äldre befolkningen och kommunernas socialservice bör undvikas. Obalansen mellan kommunernas omfattande ansvar i förhållande till resurserna betonas ofta i medierna, och icke utan orsak. Dessutom tränger sig SOTE-reformen på, och omsättningen av personal förminsakar sakkunskapen. Detta måste vi aktiva inom organisationen förstå, men som en följd härav får man icke godkänna en dålig skötsel av veteranärendena. Tvärtom, genom samarbete och genom att stöda kommunerna uppnår vi vårt mål.

I allmänhet omskötts sak som sak med hjälp av rätt inställning. Även att förstå våra veteraners specialställning är beroende på attityden, nämligen på vilket sätt man vill sköta veteransläktets ärenden. Ett första steg i upp-

byggnaden av attityden är att behärska lagen beträffande specialställningen.

Ur kommunernas synvinkel erbjuder den nya lagen en viktig morot förutom enbart käppen. Enligt lagen behöver kommunerna nämligen inte mera sköta om finansieringen av veteranerna service i hemmamiljö. Det veteranstöd som baserar sig på den personliga uppskattningen av servicebehovet finansieras i praktiken fullständigt med statliga medel. Enbart denna sak borde underlätta förståelsen för veteranernas speciella situation på kommunnivå.

Endast ett fåtal förtjänar en plats på vår nations skåp. Våra veteraners situation som en specialgrupp borde vara en självklar sak även utan lagstiftning. Lagen utgör för denna position en hållbar grund.

Svensk översättning: Anders Knip

Gemenskapens lovsång

Finland vann senaste maj sedan länge världsmästerskapet i ishockey. Laget och dess historia har analyserats mycket, och i analyserna framträder lagets sammanhållning och gemenskap.

Detta poängterades även av presidenten för vår Republik **Sauli Niinistö**, när han poängterade att individerna spelat för varandra och för hela laget.

En sådan Davids prestation gentemot flera Goliat kunde inte ha kommit vid ett lämpligare tillfälle. Världsekonomin väntas gå ner, hatpratet blomstrar och födelsetalen går ner. Liknande mörka element betonads också år 1995 vid tiden för vårt första världsmästerskap. Fastän en enskild idrottsprestation naturligtvis inte då lyfte oss ur träsket, var segern och ur finländsk synvinkel ett exceptionellt stort och glatt segerfestande dock kraftiga bevis på en gemensam framgång. Så även nu.

I Finland och Europa också i vidare bemärkelse har man länge

uttryckt oroliga kommentarer såväl på individ- som nationell nivå angående att stirra på egen navel. Man är inte bekymrad för kamraten och grannen. VM-lagets prestation berättar dock en annan historia på ett lysande sätt. Tillsammans åstadkommer man mycket. Det interna "krigsropet" var enligt hörsägen "till benen". Med detta avsåg man att anstränga sig till slutet, alltså en sorts form av avsaknaden av uppgivenhet och sisu, och just så såg lagets agerande ut ur hemmapublikens synvinkel.

Unga idrottsreferenter fann i ishockeylagets gärningar uppenbarligen spontant en koppling till Vinterkriget och Tali-Ihantala när man gladdes över matchsegrarna. Kriget är inte på ytan i vårt dagliga liv, men ur själarnas djupa stiger dylika tankar till ytan, när situationen är läglig.

När världskriget började synas sannolikt för 80 år sedan, framkallade finländarnas stilla beslutsamhet en känsla av förvånans-

värd gemenskap. Förvånande därför att ett snabbt enande endast 20 år efter den tidigare inträffade nationens största olycka, broder kriget. Betydelsen av denna känsla av gemenskap kan icke nog betonas, ty utan dåtida "genom ben och märg"-inställning hade icke krigens avvärjningssegrar och återbyggandet av landet varit möjliga.

Speciellt att överleva Vinterkriget och sommaren 1944 avvärjningssegrar har efterlämnat ett bestående avtryck i det finska folkets historia. Som gemenskapens hyllningssång får och bör man vara verkligen stolt. Hoppeligen återkallar i våra sinnen dess moderna version som ledde till världsmästerskap något av gemenskapens kärna.

SAKARI MARTIMO

verksamhetsledare i
Krigsveteranförbundet
Svensk översättning: Anders Knip

97-årig veteran debuterade som författare i Vasa

Valter Nyman, infanterist vid JR 13 gjorde anteckningar dag för dag, ritade kartor över ställningar och fotograferade med sin kamera. Han blev sårad två gånger, sensommaren 1941 och vid Tali-Ihantala 1944. Nu har han givit ut sina dagböcker i bokform.

"Det känns förskräckligt bra!" log Nyman under sin releasefest i Soldathemmet i Vasa i maj. Bara några veckor senare fick vi höra, att han hade avlidit i sviterna av en svår sjukdom.

I sin bok "Infanteristen – Mosatramparen – Dagböckerna från fortsättningskriget 1941-1944" berättar författaren sakligt om hur han och hans stridskamrater "gjorde jobbet" i ur och skur, sommar och vinter, ofta mot en övermäktig fiende. Den unika boken låter oss mycket realistiskt uppleva soldatens vardag.

Boken (522 s, inbunden, illustrerad) kan beställas av Alf Burman tel 050 565 9916/

e-post alf.burman@netikka.fi.
Pris 27€ (+porto 7,20€)

TUULA HARJUNPÄÄ
Verksamhetsledare för
Vasa Krigsveterandistrikt

Rintamaveteraaniliitto kokoontui Peurungassa

Liittokokouksen viikonloppuun sisältyi tällä kertaa hieman enemmän tunnetta, sillä samalla juhlistettiin liiton perustamista 55 vuotta sitten huhtikuussa 1964. Ilman isompaa rummupäriinää julkistettiin myös uusi juhlijulkaisu, jonka kokousväki ja hallinnon jäsenet saivat mukaansa.

Sääntömääräinen 29. liittokokous oli vain yksi osa laajempaa kokonaisuutta, jonka aikaansaamisesta

huolehti pääosin liiton Keski-Suomen piiri puheenjohtajansa Pekka Toivosen johdolla ja runsaslukuisen talkoolaisten avulla.

Munkkikahveilla käyntiin

Tapahtumat käynnistyivät lauantaina 8.6. perinteisin menoin ilmoittautumisella ja Luonetjärven sotilaskotisisarten tarjoamien

munkkikahvien avulla. Avaustilaisuus Peurunka Arenalla alkoi tenoriluutnantti **Raimo Salon** esittämällä kappaleella ”Minä katson tätä maata”. Ulkona oli Suomen suven paahtavaa hellettä, mutta sisällä ilmasto toimi hyvin.

Liittovaltuuston puheenjohtaja, kenraaliluutnantti **Antti Simola** toivotti kaikki tervetulleiksi sekä tarkastelemaan sitä, miten veteraanien asiaa on saatu eteenpäin että myös olemaan hetki yhdessä. Kahden viime vuoden kuluessa ovat tunnelmat vaihdelleet: alkuun tuntui, ettei veteraanijärjestöjä kuunneltu. Mutta eduskunta vaikutti sitten niin, että suunta muuttui, hän totesi.

”Marraskuun alku on veteraaniasioissa tärkeä hetki, kun uusi laki astuu voimaan.”

Simola kiitteli veteraanijärjestöjen yhteistyötä ja muisteli myös myönteisesti viime vuoden syksyn yhteistä tilaisuutta Suomen sota-veteraaniliiton kanssa Tuusulan Gustavelundissa. Veteraaniperinteen asioissa näyttää syntyvän sellaisia rakenteita, joiden varaan pe-

Yllätysnauhoitus: Matti Louekoski ojensi Erkki Heikkiselle Vevan teräslautasen.

rinnetyötä voidaan maanlaajuisesti rakentaa, Simola arvioi. Liiton parissakin on perinnetyötä tehty: hän esitti kiitokset paikalla olleille **Reino Toiviolle** ja **Tero Tuomistolle**, jotka ovat koonneet liiton uuden juhlijulkaisun. Kolmantena kirjoittajana on **Klaus Halla**.

Simola muistutti, että perinteen vaalimisen lisäksi on edelleen tärkeintä huolehtia niistä veteraaneistamme, jotka huolenpitoa ja apua

tarvitsevat.

”Tehdään hyviä päätöksiä kokouksessa sekä viihdytään ja ollaan vakavia, kun on sen vuoro!”

Avausjuhlan todella herkän lausunta- ja musiikkituokion tarjosivat taiteilijat **Ritva Oksanen** ja **Pedro Hietanen**. ”Tuuleen kirjoitettu” sisälsi elämäniloa, sotavuosien muistoja, aikoja, jolloin leipä oli tiukassa, uskoa tulevaisuuteen ja rauhan sanomaa.

Kunniapuheenjohtaja Onni Toljamo, vierellään liittovaltuuston puheenjohtaja Antti Simola ja liiton puheenjohtaja Matti Louekoski.

Veteraanit ilmoittautuvat käten nostolla. (Kuva: Jukka Halonen)

”Tulosta on tullut...”

Liittokokouksen alkukin kulki sävelten tahtiin Raimo Salon laulussa ”Muista minua”. Virallisten kokousedustajien määrä on jo vähemmän päin; nyt oli paikalla 79. Veteraaneja heistä oli pienehkö osa. Kuitenkin nopealla käntennostolla selvisi, että kaikkiaan edustajien ja kokousta seuranneiden joukossa salissa oli sillä hetkellä ehkä viitisenkymmentä tunnuksen omaavaa veteraania. Kaikkiaan lauantaipäivän tapahtumiin osallistui runsaat 300 henkeä.

Puheenjohtaja, ministeri **Matti Louekoski** palautti kokouksen avauspuheessaan Simolan tavoin mieleen tunnelmia viime vuosilta, syvän huolen vaihtumisesta tyytyväisyyteen, kun uuden, merkittävän lain eteneminen varmistui. Työstä ei ollut puutetta, kun uutta lakia valmisteltiin ja eduskuntaryhmiä pidettiin ajan tasalla muun muassa lähetystökäynnin.

”Tulosta on tullut, tunnelma on noussut!”

Louekoski kuvaili avauksessa, ja myös myöhemmin erityisesti katsauksessaankin, liiton omaa toimintaa edellisen kokouksen jälkeen. Tarkan euron aikaa oli edelleen eletty, ja tilanne oli nyt hyvin hallinnassa. Hän kiitteli myös eräiden läheisten säätiöiden merkittävää tukea. Liiton toimisto on tehnyt hyvää työtä. Lisäksi yhteistyö muiden veteraanijärjestöjen kanssa on sujunut hyvin.

Esimerkiksi perinneasioista Louekoski arvioi, etteivät veteraanijärjestöt kykene pitemmän päälle olemaan työn keskeisiä toimijoita.

”Mukaan tarvitaan järjestöjä, joilla on mahdollisuus tehdä nyt ja tulevaisuudessa käytännön perinetyötä.”

Varsinaiset kokousasiat sujuivat joustavasti ja aivan yksituumaisesti. Harvinaista oli, ettei yhtään täydentävää tai poikkipuolista näkökohtaa tullut nyt esille. Puheenjohtajan nuija paukkui napakasti. Kertomukset sekä tilinpäätökset hyväksyttiin ilman moitteita. Samoin vahvistettiin suunnitelmat ja julkilausuma sekä valittiin uusi liittohallitus ja -valtuusto.

Liittokokousten kohokohtiin on kuulunut kunniajäsenien kutsuminen. Tälläkin kertaa kutsuttiin

kunniajäseniksi useita veteraanien hyväksi pitkän ja merkittävän päivätyön tehneitä henkilöitä. Nyt oli perusteita hieman väljennetty: ensimmäisen kerran tämän arvokkaan huomionosoituksen sai myös muutamia naisia ja kannattajajäseniä.

Aivan erityinen huomionosoitus kohdistui liiton pitkäaikaisimpään puheenjohtajaan, kunnallisneuvos **Onni Toljamoon**. Hänet kokous kutsui liiton kunniapuheenjohtajaksi. Kiitospuheessaan Toljamo kertoi, että pitkä puheenjohtajakausi oli ollut vaativa, ja se oli jättänyt häneen henkiset jälkensä. Hän muun muassa muisteli Vevan ja Tammenlehvän perinneliiton varhaisia vaiheita. Toljamo kertoi seuraavansa mielihyvällä järjestöjen yhteistyön etenemistä. Liittokokous onnitteli ja kiitti huomionosoitusten saajia käntentaputuksin salin täydeltä.

Säveliä ja yllätyksiä illallisella

Liittokokousten perinteeseen kuuluu kokouspäivän yhteinen veljesillallinen. Pienin, taitavin järjestelyin asiallisesta kokoussalista muokattiin juhlan tunnelmallinen tila yhdessäololle. Ja musiikkiesityksiä riitti ruokalajien lomassa.

Viihdetaiteilija **Jenna Bägebergin** lauluesityksen jälkeen pääsi puhumaan Laukaan kunnanjohtaja **Jaakko Kiiskilä**, joka jälleen kerran toivotti rintamaveteraanit kokoukseen maineikkaan Peurunگان tiloihin.

Sitten tuli yllätys: Rintamaveteraaniliiton puheenjohtaja **Matti Louekoski** ja Sotainvalidien veljesliiton puheenjohtaja **Marja-Liisa Taipale** luovuttivat Sotaveteraaniliiton puheenjohtajalle **Erkki Heikkiselle** onnitteluna Vevan teräslautasen. Hän oli jokin aika sitten viettänyt merkkipäiväänsä, ja Louekosken mukaan turhankin hiljaisesti. Heikkinen kiitti muistamisesta ja myönsi tullessa nyt täydellisesti yllätetyksi.

Jatkoa seurasi. Rintamaveteraanien Keski-Suomen piirin puheenjohtaja **Pekka Toivonen** ojensi piiriä ja liittoa monesti esiintymisillään auttaneelle Raimo Salolle tasavallan presidentin avoimen kirjeen. Sillä myönnettiin Salolle sotakamreerin nimi ja arvo. Tuore sotakamreeri

Pääjohtaja Timo Laitinen muistutti siitä, etteivät sodanajan sukupolven työ ja uhraukset itsenäisyytemme turvaamiseksi ja maan jälleenrakentamiseksi saa koskaan unohtua.

kiitti ja luovutti puolestaan Toivoselle aikoinaan hankkimansa deaktivoitun Suomi-konepistoolin (sarjanumero 672), edelleen Peurunگان perinnevitriiniin sijoitettavaksi.

Odotettu yksittäinen hetki oli tälläkin kertaa Marskin ryypyn tarjoaminen ennen pääruokaa. Maljapuheen pitävä **Antti Simola** palautti mieleen tämän kuuluisan ryypyn historialliset taustat, jotka juontuvat kauas tsaarivallan aikoihin.

Jenna Bägebergin ohella illan musiikkiannista huolehti viihdetaiteilija **Tuija Saura**. Lauluesitysten jälkeen palautti sotakamreeri **Veijo Rintakoski**, aidon näköisiin talvisodan soturin vermeisiin pukeutuneena, illallisyleisön huomion hetkeksi siihen, mistä kaikki alkoi, talvisotaan. Yrjö Jylhän runoihin, musiikkiin ja kuviin pohjautunut lausuntaesitys puhutteli voimakkaasti. Esityksen loppuun istui luontevasti Raimo Salon esittämä ”Pienet kukkivat kummut”. Ilta jatkui sitten vielä valomerkkiin saakka tanssien merkeissä.

Luonto näyttää voimaansa

Helluntaisunnuntai 9.6. aukesi väkevien luonnonvoimien merkeissä. Jo aamiaisen aikaan ryntäsi Peurunگانjärveltä valtava ukkoskuuro yli kylpylahotellin. Sähköt katkesivat ja valot sammuihin parikin kertaa. Pientä levottomuutta lukuun ottamatta selviydettiin eteenpäin, ilman varsinaisia vahinkoja, ja aamusoittoon ravintola Villipeuran tiloihin.

Harmonikkataiteilijat **Veikko Ahvenainen** ja **Carina Nordlund** loihivat taidokkaita, hartaita säveliä kuulijoilleen. Välittömästi seurasi liittopäivien jumalanpalvelus, samassa hyvin muuntuavassa ravintolatilassa. Aina ei ole mahdollista saada virrenlaulun Ilmavoimien soittokunnan säestystä; nyt oli. Kapellimestarina toimi **Juha Ketola**.

Liturgina oli pastori **Seppo Hautalahti** ja saarnan piti kenttäpiispa **Pekka Särkiö**. Kuinka ollakaan, juuri ”Suvivirren” alkaessa luonnonvoimat näyttivät mahtiaan:

myrsky iski järveltä uudelleen ja rajuna. Onneksi tilaisuus oli sisätiloissa. Sadekuurot piiskasivat ikkunoita, ulkona pimemi, mutta virren sanat kaikuivat vahvasti tulevaan kesään uskoen.

Rovasti **Kari Kuittinen** lähetti lopuksi seppelpartion Laukaan kirkolle, sankarihautausmaan muistomerkillä. Rintamaveteraanit **Lasse Lehtinen** ja **Reino Viinanen** kantivat havuseppeleen odottavaan autoon Ilmavoimien kadettien saatessa paljastetuin miekoin, ”Narvan marssin” tahdissa.

Myrskyn jälkeen taivas kirkastuu

Hyvin harvoihin juhlatapahtumiin voi saada esiintyjäksi Ilmavoimien Midnight Hawks-taitolentoryhmän. Tarkalleen sovitulla kellonlyömällä jyräsi neljän hävittäjän tiukka muodostelma Peurunگان ylitse ennen liittujuhlan alkua. Ukkosmyrsky oli väistynyt, mutta pilvikerros oli kuitenkin niin sankka ja mata-

Pastori Kari Kuittinen lähetti matkaan seppelpartion, vasemmalta Lasse Lehtisen ja Reino Viinaseen

lalla, ettei täyspitkää ohjelmaa eikä näyttävimpiä suorituksia nyt nähty. Monta jylisevää ylilentoa kyllä koettiin savuvanoineen Ilmavoimien kunnianosoituksena sotiemme veteraaneille.

Liittojuhlallaan oli tällä kertaa poikkeuksellisesti yhdistetty myös rosvopaistitilaisuus, johon kutsuttiin kaikki keskisuomalaiset sotiemme veteraanit, puoliset ja lesket. Saliin kertyikin yli 450 henkeä nauttimaan ensin ohjelmasta ja sitten maittavasta aterialta.

Rintamaveteraaniliiton liittokoukuksi on aina liittynyt musiik-

ki, eikä vain surumielinen, sodan kauhuja ja menetyksiä kuvaava, vaan myös tulevaisuuteen usko-va, rytmikäs ja eteenpäin suuntaava. Tunnelmallinen oli nytkin Ilmavoimien Big Bandin svengaa-va ”Moonlight Serenade”, jolla liikkeelle lähdettiin.

Puheenjohtaja Matti Louekoski toivotti tervetulleiksi kaikki, niin liittokokousväen kuin keskisuomalaiset veteraanitkin. Hän toisti tässäkin uuden, marraskuussa voimaan astuvan lain suuren merkityksen. Samalla hän muistutti siitä, että myös sotiemme veteraanien

lesket ja puoliset pitää saada erityisen tuen piiriin.

”Keskeinen haaste on edelleen, että pidämme koko liiton toimintakunnossa. Jos se pettää, siitä kärsivät veteraanit.”

Juhlissa oli ilo nähdä ja kuulla nuorta taituruutta. Jyväskyläläinen Vox Aurea kuoro esitti loruihin pohjautuvan, eloisan hauskan kappaleen ja perään vielä kaikkien tunteman ”Kesäpäivä Kangasalla”. Jyväskylän Voimistelijat 79 -ryhmä esitti todella taidokkaita liikuntanumeroita, jotka tosin lattian tasolta jäivät osalta yleisöä näkemättä.

Veteraaniliittojen valtuuskunnan tervehdyksen toi Suomen sotaveteraaniliiton puheenjohtaja Erkki Heikkinen. Hän kertoi veteraanijärjestöjen keskeisenä tavoitteen olleen lain, jolla kaikille veteraaneille turvataan samat kotipalvelut kuin sotainvalideille. Tähän oli nyt päästy, ja se on veteraanivaikuttamisen suurin saavutus. Veteraanijärjestöt olivat lisäksi toteuttaneet lakiin liittyen laajan koulutustilaisuuksien sarjan maan eri puolilla. Näin oli tavoitettu jo yli 1100 henkilöä. Seuraaviakin yhteisiä tavoitteita on jo kirjattu.

”Pidän tärkeänä, että veteraanit ja sotainvalidit käsitellään hallitusohjelmassa omana erityisryhmänä. Tältä pohjalta jatkamme yhdessä työtä veteraanien, puolisoitten ja leskien parhaaksi.”

Puolustusvoimien ja samalla komentaja **Jarmo Lindbergin** hen-

kilökohtaisen tervehdyksen toi juhlaväelle Ilmavoimien esikuntapäällikkö, prikaatikenraali **Jari Mikkonen**.

Legendat lavalla

Aivan sykähdyttävää kaikille oli nähdä ja kuulla ohjelmassa kahta suurta taiteilijaa, kahta suomalaisen musiikin elävää legenda: **Katri-Helena** ja **Eino Gröniä**. Säestäjänä toimi Ilmavoimien Big Band musiikkimajuri Juha Ketolan johdolla.

Katri-Helenan laulutervehdys sotiemme veteraaneille koostui kahdesta kappaleesta, ”Puhelinlangat laulaa” ja ”Sydämeni tänne jää”. Ne nousivat muistoista varmasti monien mieleen, syvästi koskettaen.

Eino Grön oli puolestaan ”sielä jossakin” ja vei lauluillaan ainakin veteraanisukupolven kaukaisiin, menneisiin aikoihin. Hän esitti ensin kappaleen ”Vartiossa” ja ehkä vielä voimallisemmalla tunteella ”Äänisen aallot”.

Juhlapuheen piti Valtiokonttorin pääjohtaja **Timo Laitinen**, joka heti alkuun onnittelii hyvävoimaista liittoa 55 vuoden mittaisesta toiminnasta. Omien sukutaustojensa takia hän totesi olevan monella tavalla merkityksellistä saada olla mukana veteraanijuhlissa. Hänen isään, isosiin ja enoonsa liittyneet sota-ajan muistot saivat kuulijat vakaviksi.

Laitinen korosti, että valtiokont-

torilaisille veteraanien palveleminen on kunniatehtävä ja se varmas-ti näkyy myös asenteissa. Aiemmin järjestöt ja Valtiokonttori olivat ehkä liiaksi omissa siiloissaan, mutta suhteet ovat kehittyneet hyvään suuntaan.

”Minulla on sellainen olo, että nykyisin meidän ja veteraanijärjestöjen välisiä suhteita voi hyvin perustellusti kutsua aidoksi kumppanuudeksi. Kumppanuudeksi, jossa ollaan kiinnostuneita muiden näkemyksistä, haetaan yhteisiä ratkaisuja ja voidaan avoimesti keskustella vaikeistakin asioista.”

Yhteisenä tavoitteena on taa-ta kaikille veteraanipalveluihin oikeutetuille maksimaalinen palvelu ja sitä kautta turvattu sekä mahdollisimman onnellinen vanhuus. Menossa on lisäksi yhteinen ponnistus, laaja kuntakerros uuden lain onnistumisen takaamiseksi. Hän kiinnitti muun muassa huomiota Rintamaveteraaniain neuvottelukunnan asettamiin hyviin tavoitteisiin 2019-23.

”Pidän hyvänä myös sitä, että neuvottelukunta kantaa huolta veteraanien erityisaseman turvaamisesta sote-uudistuksen myllerryksessä.”

Pääjohtaja Timo Laitinen puhui myös ajankohtaisista uutisista, jotka ovat koskeneet palveluntuottajien puutteita, jopa laiminlyöntejä vanhusten hoidossa. Hän kertoi Valtiokonttorin käynnistäneen tarkastuskäynnit satunnaisesti valituissa

LIITTOHALLITUS

	varsinainen	varajäsen
Uusimaa	Matti Leivo	Jouko Hyvärinen
Varsinais-Suomi	Markku Laine	Pertti Karppinen
Satakunta	Tapio Kamppi	Jussi Maljanen
Suur-Savo	Juhani Alanen	Esa Villanen
Kymi	Pentti Hämäläinen	Maili Hanski
Pohjanmaa	Eero Lepänhaara	Markku Lehtola
Keski-Suomi	Hannu Paalimäki	Lauri Lehtinen
Pohjois-Savo	Tuomo Happonen	Kyösti Kauppinen
Pohjois-Karjala	Paavo Harakka	Jari Sirola
Kainuu	Veikko Rusanen	Eero Seppänen
Oulu	Pentti Mellenius	Tuomo Horsma
Lappi	Heikki Haavikko	Petri Keihäskoski
Häme	Matti Taponen	Reijo Juvonen
Helsinki	Kari T. Ahonen	Pertti Ahonen

Puheenjohtaja Matti Louekoski,
1. varapuheenjohtaja Matti Leivo,
2. varapuheenjohtaja Heikki Haavikko

LIITTOVALTUUSTO

	varsinainen	varajäsenet
Uusimaa	Aimo Tilsala	Vieno Hyrkkö, Eira Järvinen
Varsinais-Suomi	Esko Orrenmaa	Jorma Peltonen, Pirkko Orrenmaa
Satakunta	Taina Mäkitalo	Irma Suonpää, Jouko Kangasniemi
Suur-Savo	Mikko Temisevä	Jaakko Pekkanen, Juhani Nummela
Kymi	Pekka Lukkari	Heikki J. Oksanen, Jukka Rantanen
Pohjanmaa	Aarne Heikkilä	Kauko Rauhala, Raimo Santonen
Keski-Suomi	Keijo Koivisto	Hannu Iivonen, Arja Toivanen
Pohjois-Savo	Seppo Niskanen	Lauri Happonen, Heikki Miettinen
Pohjois-Karjala	Kalervo Rinne	Markku Sirviö, Tarmo Pesonen
Kainuu	Ilmari Hekkala	Pentti Seppänen, Reijo Malinen
Oulu	Jorma Kukkonen	Tuomo Korkala, Kaarlo Jormalainen
Lappi	Seppo Husa	Arvi Iso-Nikkilä, Mikko Rundgren
Häme	Sulo Leivo	Maj-Lis Dahl, Pekka Salmela
Helsinki	Reino Toivio	Hannu Nurminen, Väinö Lyytinen

Puheenjohtaja Antti Simola,
1. varapuheenjohtaja Sulo Leivo,
2. varapuheenjohtaja Jorma Kukkonen

Liittojuhlalla yleisölle tarjosi taidokasta rytmiä Jyväskylän Voimistelijat -79.

hoitolaitoksissa. Mitään räikeää ei ollut esiin tullut.

“Ottamatta kantaa muiden tahojen kilpailutusperiaatteisiin voi vain todeta, että Valtiokonttorin kilpailutuksissa ei olla koskaan haettu halvinta hintaa vaan hyvää laatua. Näin toimimme jatkossakin.”

Musiikkiohjelmaa esittivät vielä harmonikkataiteilijat Veikko Ahvenainen ja Carina Nordlund. Taidokkaasti sovitettuina kappaleina olivat nyt ”Veteraanin iltahuuto” ja ”Finlandia-hymni”.

Vielä oli puheenvuoro kirjailija **Aino Suholalla**. Hän ihmetteli maailman menoa ja digiaikaa. Nuorten nykyaikaa on sekin, ettei revittyjä housuja saa paikata. Hän toivoi samalla, että veteraaneilla olisi ymmärrystä ja halua auttaa nuoria.

“Kaiken sen elämäkokemuksen ja viisauden tähden, jota teillä on, juuri teidän testamentissanne tämän päivän nuorille ja aikuisille voisi lukea: Vaalikkaa elämää, hyvyyden kipinää, ristikkää kätenne rukoukseen, siunatkaa, älkää kirotko.”

Liittojuhlan päätteeksi esittivät vielä Karstulan Mieslaulajat vahvat tulkinnat: ”Kappale kauneinta Suomea”, laulujen potpurin sota- vuosilta ja lopuksi ”Suomen laulun”.

Sinivalkoisille siiville

Liittojuhlasta siirryttiin sujuvasti perinteikkään rosvopaistin pariin. Lentopurseri **Kalevi Rönnqvist** oli ihmettelevinään sitä, että jo yli 300 tilaisuutta on pidetty ja vasta nyt tuli kutsu Rintamaveteraaniliiton

liittokokouksen yhteyteen. Ehkä viimein on tarkistettu, että tarjottu ruoka on laadukasta! Peurungon toimitusjohtaja **Seppo Virta** toivotti vielä koko rosvopaistijoukon tervetulleeksi.

Kirkon tervehdyksen ja ruokaruokouksen esitti kenttäpiispa Pekka Särkiö. ”Silmin sinivalkoisin” lauloi Tuija Saura soittokunnan säestämänä. Finnairin lentävän henkilökunnan hoitamana tarjoilu sujui joustavasti, ja kaikki pääsivät pian herkkujen pariin. Pientä jännitystä toi tunnelmaan vielä arpajaiset.

Rintamaveteraani Lasse Lehtinen esitti lopuksi veteraanien kiitokset, ja myös järjestelytoimikunnan puheenjohtaja Pekka Toivonen kiitteli kaikkia yhteistyöstä sekä toivotti hyvää kotimatkaa. Poikkeukselli-

sen monimuotoinen Rintamaveteraaniliiton liittokokousjuhla päättyi Karstulan Mieslaulajien vahvistamana suuren salin täyttäneeseen Maamme-lauluun.

Aika menee nopeasti: nyt ovat kokouspäivät ohitse vuodelta 2019, ja viimeistään ensi talvena ovat valmistelut jo hiljaisesti vauhdissa kohti kesäkuuta 2021. Kokouspaikkakin on jo varattu.

KOONNUT TERO TUOMISTO
KUVAT: LAURI JOKELA

Liittojuhlan tähtiloistoa (oikealla):
Katri Helena, Eino Grön,
Ritva Oksanen ja
Jonna Bägeberg.
(Kuvat: Jukka Halonen)

KANNATUS- JA PERINNESÄÄTIÖ

Hallitus

puheenjohtaja Matti Niemi, vara Seppo Sormunen
1. varapuheenjohtaja Maria-Kaisa Aula, vara Irma Suonpää
2. varapuheenjohtaja Olli Nepponen, vara Arne Heikkilä

Tero Tuomisto, vara Seppo Husa
Pekka Salmela, vara Aimo Tilsala
Martti Makkonen, vara Arja Toivonen
Taina Mäkitalo, vara Pirkko Orrenmaa

Hallintoneuvosto

puheenjohtaja Heikki Koski, vara Kari Vedenpää
1. varapuheenjohtaja Paavo Kiljunen, vara Hannu Nurminen
2. varapuheenjohtaja Reino Toivio, vara Kirsi Nyman

Hallintoneuvosto: liiton hallitus

RINTAMAVETERAANILIITON XXIX LIITTOKOKOUS

JULKILAUSUMA Laukaa 8.6.2019

Sotiemme veteraanien etuudet ovat parantuneet oleellisesti kuluneen liittokokouskauden aikana. Kuntien ja kuntayhtymien taloudelliset mahdollisuudet palveluiden tuottamiseen ovat olleet riittävät. Kuitenkaan kaikilla kunnilla ei ole ollut valmiutta palveluiden toteuttamiseen.

Uuden hallituksen ohjelman mukaan veteraanien laadukkaat palvelut turvataan koko maassa. Tämä edellyttää asennemuutosta kuntakentässä ja valvonta-aktiivisuutta veteraanijärjestöjen taholla.

Rintamaveteraaniliitto toteaa tyydytyksellä, että pitkäaikainen tavoite saada veteraanipalvelut lakisääteisiksi toteutuu ensi marraskuun alussa. Palvelut on toteutettava lain mukaan kaikissa kunnissa ja kuntayhtymissä. Eduskunta on lisäksi turvannut varojen riittävyden täysipainoiseen palvelujärjestelmään jo ennen lain voimaantuloa.

Merkittävä osa sotiemme veteraaneista on pienituloisia, joiden varat eivät tukijärjestelmästä huolimatta riitä hyvinvoinnin turvaamiseen. Esimerkiksi lääkekustannukset saattavat romahduttaa veteraanin talouden. Runsaan 50 euron rintamalisä on korotettava 200 euroon.

Veteraanien palveluiden turvaamisen rinnalla on kehitettävä veteraanien puolisoitten ja leskien toimeentulon tukea. Kaikkien veteraanien puolisoitten kuntoutus on saatava so-tainvalidien puolisoitten kuntoutuksen tasolle. Kaikkea tukea vailla olevien veteraanien leskille on luotava oma palvelujärjestelmä, joka sisältää kuntoutuksen ohella kotiin vietävien palveluiden valikoiman.

KUNNIAPUHEENJOHTAJA
kunnallisneuvos
Onni Toljamo, Oulu

UUDET KUNNIAJÄSENET

Keski-Suomi
Reino Anttila
Sakari Lahtinen
Reino Viinanen
kannattajajäsenet:
Suoma Kovanen

Lappi
Kaarlo Sukuvaara

Uusimaa
Heikki Fräntilä
Aimo Kanervo
Arvi Laine
Henrik Nikander
Tyko Pellinen
Sulo Valtonen
Niilo Veikkolainen
kannattajajäsenet:
Rauha Mattila

Häme
Martti Koskinen

Helsinki
kannattajajäsenet:
Heikki Koski

TORJUNTATAISTELUISTA 75 VUOTTA

Puna-armeijan suurhyökkäys alkoi Karjalan kannaksella 9.6.1944 valtavalla ylivoimalla. Pitkä ja raskas kesä päättyi suomalaisten torjuntavoittoihin kaikilla rintamanosilla, ja Suomi säilytti itsenäisyytensä. Kenttäpostia-lehden teema muistelee 75 vuoden takaisia kohtalon päiviä.

Verinen kesä 1944

Neuvostoliiton suurhyökkäys Karjalan kannaksella 9.6.1944 käynnisti verisen torjuntataisteluiden kesän. Mutta mitä silloin oikein tapahtui ja miksi?

Kyseessä oli puna-armeijan järjestyksessä neljäs strateginen isku, jonka päämäärä oli Suomen irrottaminen sodasta. Stalin oli jo helmikuussa yrittänyt pakottaa Suomen aselepoon Helsingin suurpommituksin siinä onnistumatta. Kesäkuussa 1944 puna-armeijan tavoitteena oli ensi vaiheessa edetä Viipurin ja Sortavalan tasalle, josta sitten edelleen syvemmälle Suomeen.

Suomalaisten pääasema murtuu

Hyökkäysvoima muodostui kahdesta rintamasta, armeijakenraali (myöh. Neuvostoliiton marsalkka) **Leonid A. Govorovin** komentamasta Leningradin Rintamasta ja armeijakenraali (myöh. Neuvostoliiton marsalkka) **Kirill A. Meretskovin** Karjalan Rintamasta.

Suurhyökkäys alkoi Leningradin Rintaman läpimurtohyökkäyksellä Valkeasaassa Karjalan kannaksen itäosassa 10. kesäkuuta. Hyökkäystä edelsi koko edellisen päivän kestänyt ilmavoimien ja tykistön tulisku suomalaisten pääaseman koko syvyyteen. Karjalan Rintaman tuli liittyä mukaan hyökkäykseen noin kymmenen päivän kuluttua hyökkäyksen alkamisesta.

Tämä aikaporrastus perustui siihen oletukseen, että suomalaiset joutuisivat siirtämään joukkojaan Aunuksesta ja Maaselän kannakselta Karjalan kannakselle, jolloin hyökkäys Laatokan pohjoispuolella olisi helppoa. Oletus ei osunut oikeaan kuin osittain.

Suomalaisjoukkoja Kannaksella olivat kenraaliluutnantti **Taavetti Laatikaisen** komentama IV Armei-

Rikkiammuttu Josef Stalin-panssarivaunu Ihantalassa

jakunta Länsi-Kannaksella ja kenraaliluutnantti **Hjalmar Siilasvuon** III Armeijakunta Itä-Kannaksella. Suomalaisten pääasema Valkeasaassa murtui heti 10.6., ja suomalaisjoukot joutuivat vetäytymään seuraavalle valmistellulle puolustusasematasalle, niin sanottuun VT-asemaan (Vammelsuu-Taipale), joka sekin murtui Kuuterselässä jo 14. kesäkuuta.

Vaikka Itä-Kannaksella suomalaiset onnistuivat torjumaan vihollisen hyökkäykset Siiranmäessä, oli kuitenkin olemassa vaara, että neuvostojoukot onnistuisivat

kiertämään Itä-Kannaksella taistelevien suomalaisjoukkojen selustaan. Kuuterselän menetyksen jälkeen Karjalan kannaksen joukkoja johtamaan perustettiin Kannaksen Joukkojen Komentajan Esikunta (KaJoKE), komentajanaan kenraaliluutnantti **Lennart Oesch**.

Kesäkuun 15. päivän iltana ylipäällikkö Suomen marsalkka **C. G. E. Mannerheim** antoi lisäksi toimintaohjeen, jonka mukaan kaikkien Kannaksen joukkojen oli vetäydyttävä puolustukseen Kannaksen taaimmaiseen puolustusasemaan, VKT-asemaan (Viipu-

Pohjola-korsun poikia

ri-Kuparsaari-Taipale). Tämä puolustusasema oli lähes varustamaton, mutta maasto suosi puolustajaa.

Viipuri menetetään

Leningradin Rintama saavutti Viipurin täsmälleen suunnitelmiansa mukaan, yhdenätoista operaatiopäivänä, ja suomalaispuolustajat menettivät kaupungin samana päivänä, 20. kesäkuuta. Viipurin valtuksen jälkeen Govorov valitsi jatko-
hyökkäyksen painopistesuunnaksi riskin sisältävän Viipurinlahden

ylityksen sijasta Viipurin koillispuolisen alueen Juustilan, Ihantalalan ja Kavantsaaren suunnalla. Vastoin puna-armeijan arvioita suomalaiset asettuivat kuitenkin sitkeään vastarintaan, mikä lienee ainakin osaksi ollut seurausta ylipäällikkö Mannerheimin 19.6. joukoilleen tekemästä vetoomuksesta ”on aika panna sulku vihollisen maahantunkeutumiselle”.

Mannerheimin vetoomus toimi. Suomalaiset tiesivät, että enää ei ollut varaa perääntyä. Suomalaisten parhaiten tuntema kesän 1944 torjuntataistelu, Talin-Ihan-

Siiranmäen taistelussa olleet kk-miehet pääsivät puhdistamaan aseitaan vasta Viipurin pohjoispuolella

Laatokan Karjalan unohdetut taistelut

Laatokan pohjoispuolella Syvärillä oli ryhmittynään kenraaliluutnantti **Paavo Talvelan** komentama Aunuksen Ryhmä, johon kuului kolme armeijakuntaa, kenraalimajuri **Aarne Blickin** (7.7. alkaen kenraalimajuri **Armas Martola**) VI Armeijakunta Laatokan rannan suunnalla, kenraalimajuri **Antero Svenssonin** V Armeijakunta Petroskoin suunnalla ja kenraalimajuri **Einar Mäkisen** II Armeijakunta Maaselän kannaksella.

Aunuksessa suomalaiset ennakkoivat puna-armeijan hyökkäystä ja vetäytyivät Syvärin sillanpäätä 20.6. aamuyöllä viimeisten etuvartioiden räjäyttäessä virran yli kulkevat sillat. Karjalan Rintaman hyökkäys Syvärin yli alkoi suunnitelmien mukaan, 21.6., mutta tulivalmistelut osuivat pääosin tyhjiin suomalaisasemiin.

Laatokan Karjalassa suomalaisilla oli Syvärin lisäksi kaksi puolustusasematasaa. Näistä etummainen, niin sanottu PSS-asema (Pisi-Saarimäki-Sammatus) menetettiin kuitenkin jo juhannusaattona, jonka jälkeen suomalaisjoukot vetäytyivät taaempaan asemaan niin sanotulle U-linjalle Pitkärannan-Loimolan tasalle. Siellä suomalaisjoukot onnistuivat pysäyttämään Karja-

lan Rintaman hyökkäykset kovissa taisteluissa, joista tunnetuimmat ovat Nietjärven taistelu ja Loimolan suunnan kymmenpäiväiset erämaataistelut.

Nämä taistelut ovat historiankirjoituksessa jääneet Talin-Ihantalan taistelun varjoon, mutta tosiasia lienee, että jos Laatokan Karjalassa suomalaisten puolustus olisi pettänyt, Karjalan kannaksen torjuntavoitot olisivat olleet turhia.

Karhumäestä, jossa oli parhaiten linnoitetut suomalaisasemat, suomalaiset irtautuvat alkutaistelujen jälkeen Porajärven-Kuolisimaan-Ilomantsin alueelle, missä kaksi puna-armeijan divisioonaa yritti kiertää suomalaisten selustaan halki laajan, vähäteisen korpialueen. Näissä jatkosodan viimeisissä merkittävässä taisteluissa kenraalimajuri **Erkki Raappanan** joukot saartoivat hyökkäävät neuvostodivisioonat. Ilomantsin taistelua kutsutaan tämän vuoksi ”vanhan mottimestarin viimeiseksi opetuksiksi.”

Taistelut Ilomantsin suunnalla rauhoittuivat elokuun puoliväliin mennessä ja Suomen rintamalla alkoi asemasota, joka päättyi sitten 5.9. aselepoon. Väli- rauhansopimus solmittiin 19. syyskuuta 1944. Sopimuksen mukaan talvisodan päätäneen Moskova rauhan rajat palautettiin sillä poikkeuksella, että Hankoniemen sijasta Neuvostoli-

tolle luovutettiin tukikohta-alueeksi Porkkala ja Petsamo menetettiin kokonaan.

Torjuntavoitto vai ei?

Nykyisin kesän 1944 taisteluja kutsutaan torjuntavoitoksi. Nimi on oikeutettu. Toki puna-armeija olisi pystynyt jatkamaan pidemmälle Suomeen, mutta ei heti. Neljanteen strategiseen iskuun varatut joukot olivat käytetyt. Uusien joukkojen tuominen Suomen suunnalle olisi vienyt aikaa viikkoja, ja siihen Stalinilla ei ollut aikaa, koska puna-armeijalla oli kiire Berliiniin.

Sota Neuvostoliittoa vastaan päättyi, mutta edessä oli vielä taistelu saksalaisjoukkoja vastaan Lapisissa, koska aseleposopimus edellytti saksalaisten poistumista Suomesta. Syksyllä 1944 ja keuhällä 1945 taisteltiin entistä aseveljeä vastaan Lapissa aina 27.4.1945 saakka, jolloin viimeinen saksalaissotilas poistui Suomen maaperältä Kilpisjärvenlä. Vuodesta 1987 alkaen kyseistä päivää on vietetty kansallisena veteraanipäivänä.

PASI KESSELI
Sotilasprofessori
emeritus, eversti evp.

lan taistelu, Pohjoismaiden historian suurin taistelu, käytiin Viipurin maalaiskunnan alueella noin 10 kilometriä Viipurista koilliseen kesä-heinäkuun vaihteessa.

Leningradin Rintaman hyökkäys alkoi 25.6. aamulla läpimurrolla Leitimonjärven itäpään alueella. Runsaan kahden viikon ankari taistelujen jälkeen heinäkuun 11. päivään mennessä suomalaiset onnistuivat pysäyttämään puna-armeijan etenemisen Ihantalan-Juustilankankaan tasalle ja taistelut hiljenivät satunnaisesti tykistön häirintätuleksi. Tämän taistelun

lopputuloksen ratkaisivat sitkeästi taistellut jalkaväki, keskitetty tykistötuli ja panssaritorjunta sekä ilmavoimien, erityisesti saksalaisen Lento-osasto Kuhlmeyn tuki, jonka pommitukset, kuten myös tykistön tuli, pystyttiin ohjaamaan maaliin radiotiedustelun tietojen perusteella.

Helpottaakseen Ihantalan suunnan hyökkäystä Govorov käynnisti hyökkäykset myös Itä-Kannaksella Äyräpään-Vuosalmen alueella ja Viipurinlahdella. Nämäkin hyökkäykset onnistuttiin pysäyttämään heinäkuun puoliväliin mennessä.

**TORJUNTA-
TAISTELUISTA
75 VUOTTA**

4. Divisioonan komentaja kenraalmajuri Autti tarkastamassa JR 5:n kranaatinheitinkomppaniaa Sunkussa kesäkuussa 1944

Jaakko Perälän pitkä marssi Aaverykmentissä

”Viisi meitä lähti, minä olin ainoa joka tuli takaisin”

Suurin osa luumäkeläisveteraanin ikätovereista jäi Ihantalan tantereelle

Säkkijärvellä (myöh. Ylämaa), niin kuin muuallakin Karjalan kannaksen kylissä, oli joka kylällä ammattimiehiä. Isä Simo oli räätäli ja kaavaili vuonna 1921 syntyneen **Jaakko Perälän** jatkavan samassa ammatissa. Pojan vei kuitenkin musiikki, toinen suvussa kulkenut taito. 1936, vasta 15-vuotiaana, poika lähti Sakkolaan Kiviniemen kasarmille kolmivuotisella sopimuksella soitto-oppilaaksi.

”Tuolloin olin vain 146 cm pitkä, mutta oppilasaikana pituus kasvoi 169 senttiin”, maaliskuussa 98 täytännyt Perälä kertoo.

”Sinä aikana suoritin jatko- ja rippikoulunkin. Soittokunnassa harjoittelin myös morsetusta, mutta talvisodassa en vielä rintamalle joutunut, kun painoa ei ollut riittävästi.”

Puuttumaan jääneen kilon vuoksi hän sai sodan alussa tehtäväkseen vahtia vihollista Metsäpirtissä.

Kuolemaa lähellä Maaselässä

Huhtikuussa 1941 alkoi asepalvelus Kivijärven rannassa. Vain muutama kuukauden kuluttua oli edessä lähtö jatkosotaan. Perälän osastoksi tuli Aaverykmenttinäkin tunnettu Jalkaväkirykmentti 5.

”Alussa joukkueenjohtajana oli **Anton Ortamo**, joka venäjän kielen taitoisena kuulusteli vankeja. Toisena joukkueenjohtajana oli

Niilo Riuttala. Minä toimin sodassa kiväärimiehenä ja taistelulähettinä. Varalla oli myös konepistooli.”

Rajan yli mentiin Kananojan kohdalta. Vanhan rajan ylitys herätti joissain miehistä myös vastustusta. Niin myös Jaakossa.

”Olin ajatellut, etten ylitä rajaa, mutta mentävä oli. Meitä vietiin kuin lammasmaa. Sitten tuli hälytys ja meidän piti olla miehiä”, hän toteaa.

Nurmissa he astuivat junaan,

joka purettiin Jessoilassa. Sieltä alkoi marssi kohti Petroskoita, missä muut jo odottivat. Yhdessä he kävelivät tulipalon tuhoamaan Kontupohjaan. Seuraavat 2,5 vuotta menivät etulinjassa vastapäätä Maaselän asemaa.

”Maaselässä me ensimmäistä kertaa huomasimme, miten vähiin miehet olivat käyneet. Joukkueesakaan ei ollut kuin vähän toistakymmentä miestä kun normaalisti olisi 30. Tunti nukuttiin, sitten tun-

niksi vartioimaan, sitten taas tunniksi nukkumaan”, hän pudistelee päätään.

Maaselän ajoilta hänellä on nilkassaan vieläkin joitain sirpaleita, sillä kuolema kävi lähellä monta kertaa. Kerran ihan vieressä.

”Kehotin juoksuhaudassa viereistä kaveria laittamaan pään alas samalla kun annoin hälytyksen. Tuolloin taistelijoilla ei ollut kypärää eikä hän ehtinyt laittamaan päätään alas. Hän kuoli syliini.”

Kannaksen kesä 1944

Alkukesästä 1944 rykmentti oli siirtymässä Syvärille, mutta 9.6. alkanut Neuvostoliiton suurhyökkäys muutti suunnitelmat. Tulikin käsky siirtyä Viipurin kautta Karjalan kannakselle.

”Sota on niin kauheaa, ettei sitä pysty siviili kuvittelemaan, mutta ei siinä pelko auta.

Kyllähän se hirvittää, jos joutuu keskelle keskitystä ja muutaman neliömetrin alueelle osuu useampia kranaatteja. Aika raakahan se on, mutta siihen kaikkeen jotenkin tottuu”, hän pohtii.

”Viipurissa oli kova tykytys. Kun juostiin sinne päin, niin jouduttiin parisen kertaa sellaisen keskityksen läpi juoksemaan, kun kranaattia tuli sinne tänne. Viipurin valtauksen oltiin menossa, mutta ei sitten kerittykään.”

Seuraavat viikot hän oli ankari-

en torjuntataistelujen keskellä Kannaksella.

”Ihantala oli pahin paikka. Siellä kaatui eniten suomalaisia. Siellä oli kova keskitys, vihollinen ampui koko ajan mäsäksi. Siellä täytyi olla syvimmissä montussa, etteivät sirpaleet sattuisi.”

Tykkikomppania pelasti

Maaselän veroista koettelemusta ei Ihantalasta Perälälle itselleen kuitenkaan tullut.

”Minä olin rykmentin tykkikompaniassa. Se minut siellä Ihantalassa pelasti. Meillä oli vanhat venäläiset kanuunat tykkinä ja ne olivat niin isoja, ettei niitä voinut miesvoimin liikutella. Ne jouduttiin jättämään Perkjärvelle eikä meitä voitu laittaa etulinjaan.”

Takalinjassa hän joutui todistamaan jotain muutamaa sinne osunutta keskitystäkin yllättävämpää: suomalaissotilaiden kesällä 1944 liki epidemiaksi yltäneen rintamarkuruuden.

”Se oli ihmeellistä aikaa. Metsäkaartilaisia alkoi tulla enemmän ja enemmän. Niitä juoksi sieltä etulinjasta, ihan kaikista joukoista. Mannerheimiä myöten olivat ihmisään. Osa Lappeenrantaan saakka päässeistä teloitettiin ja siitähän tuli sanomista.”

Muistot seurasivat sodan jälkeen vielä uniin.

”Äiti heräsi öisiin huutoihini ja

kävi herättämässä painajaisista. Nyt ne ovat onneksi poissa. Kyllä kai niitä painajaisia jäi jokaiselle”, hän epäilee.

Sodan jälkeen

Kiviniemen kasarmilla alkanut soittoharrastus jatkui yli puoli vuosisataa - niin yksin kuin toisen ylämaalaisen **Eino Leinon** yhtyeessä. Sittemmin haitari kuitenkin vaihtui autonrattiin:

varsinaisen elämäntyönsä Jaakko teki nimittäin kuorma-autoilijana.

”Ensin kului 14 vuotta kahden rakennusliikkeen palveluksessa Lappeenrannassa, sitten 12 vuotta Kouvolassa tilausajossa.”

Kaikkiaan Jaakko sanoo ajaneensa loppuun neljä kuorma-autoa. Ylämaan jälkeen Jaakko asettui Luumäelle, jonka ”poikien porukoissa” hän kertoo olleensa siinä lähtien.

”Sodan jälkeen yhteydet rintamatovereihin ovat jääneet. Ikätovereistanikin suurin jäi Ihantalantantelelle”, hän hiljenee.

JR 5 menetti Ihantalajärven-Noskuanselän alueella heinä-elokuussa kaatuneina 58 ja haavoittuneina 278 miestä.

”Rykmentti oli kokonaan luumäkeläisistä koottu. Sitten kun miehet alkoivat loppua, alkoi tulla nuorempia täydennysmiehiä muualtakin. Meitä lähti Ylämaalta viisi poikaa 1941 Taavettiin koulutettavaksi. Takaisin ei tullut kuin minä. Olen

Jaakko Perälä Kiviniemen kasarmilla 1938

yrittänyt etsiä, että olisiko toista, mutta en ole löytänyt.”

Katoavatko muistot?

Perälä myöntää, että häntä huolestaa se, että sitten kun veteraaneja ei enää ole, ovat poissa myös heidän muistonsa ja kokemuksensa.

”Tulevienkin sukupolvien pitäisi muistaa, että pitää tehdä kaikki, mitä suinkin voidaan, jotta sota vältetään”, hän toteaa painokkaasti.

Puolisonsa Maija-Liisan Jaakko löysi radio-ohjelmasta alkaneen kirjeenvaihdon yhdistettyä kak-

si yksinäistä sydäntä. Yhteistä taivalta on nyt takana liki 40 vuotta. Luumäellä on yhä kesäasunto, mutta nyt pariskunta on asettunut Taavettiin, jossa Perälän sodanaikainen rykmenttikin aikanaan perustettiin. “Täällä on hyvä asua”, molemmat kertovat tyytyväisinä.

TEKSTI: PAULA PENTTILÄN HAASTATELUSTA ARIELA SÄKKINEN

KUVAT: JAAKKO PERÄLÄ JA SA-ARKISTO

Jaakko ja Maija-Liisa Perälä viihtyvät Taavetissa

JR 5 – Aaverykmentti

Kesäkuussa 1941 Luumäen Taavetissa perustettu rykmentti oli jatkosodassa 4. Divisioonan kuulunut joukkoyksikkö, jonka rungon muodostivat välirauhan aikaisen 5. Prikaatin yksiköt täydennettynä Salpausselän sotilasläänin perustamilla yksiköillä.

Ns. varusmiesrykmenttinä yksikkö sai lähes määrävahvuuksien mukaisen varustuksen, joten sen varustus oli pääosin parempi kuin divisioonan muiden rykmenttien.

Hurjan lempinimensä Aaverykmentti sai hyökkäysvaiheessa tekemillään lukuisilla koukkauksilla vihollisen selustaan. Heidän ilmestymisensä ”aaveen lailla” kuin tyhjästä auttoi monien muiden joukko-osastojen hyökkäystä.

Syyskuussa 1944 hajotetun rykmentin muistomerkki löytyy Luumäen kunnantalon pihalta. Luumäen kunnan sekä JR 5:n perinnetoimikunnan vuonna 1987 pystyttämän muistomerkin on suunnitellut **Olli Haanpää**.

Aaverykmentin pojat köydenvedossa Maaselässä juhannuksena 1942.

Sotahistorian dosentti Martti Turtola:

Presidentti Ryti uhrautui Suomen rauhan hyväksi

Risto Ryti uhrasi itsensä empimättä maansa rauhan hyväksi, tietää hänen elämänsä tutkinut ja presidentistä elämäkerran kirjoittanut Martti Turtola.

Kun Neuvostoliitto aloitti rytinällä suurhyökkäyksensä 9.6.1944, ei siihen oltu riittävän ponnekkaasti Suomen taholta varauduttu eikä valmistauduttu. Tähän on pohdittu syytä ja etsitty ”syyllistä”. Sotahistorian professorin ja poliittisen historian tutkijan **Martti Turtolan** mukaan vastaus on yksiselitteinen.

”Armeijan ylipäällikkö Mannerheim vastasi kaikesta, hänen valtansa oli rajaton ja jakamaton ja samalla kertaa myöskin hänen vastuunsa.”

Presidentti Risto Ryti oli jo edellisenä vuonna kiinnittänyt huomion Karjalan kannaksen puolustukseen, kysellyt Mannerheimilta, oliko kyseistä aluetta riittäväksi linnoitettu, ja huomauttanut asiasta. Itä-Karjalan harvaan asutuille korpisille seuduille oli upotettu sen sijaan runsaasti voimavaroja, sillä niitä pidettiin keskeisenä kohteena.

Mannerheim suuttui kovasti Rytille tämän huomauttelusta ja tiuskaisi, ”ettei voinut tietää mistä suurhyökkäys tulee”. Tämä keskustelu kuitenkin osoittaa sen, että Ryti osasi olla valpas ja valveutunut jo tuossa vaiheessa, Turtola muistuttaa.

Hän jatkaa, että sinällään Rytikään ei vastustanut Itä-Karjalan valloitusta ja ylipäällikön päätöstä jatkaa hyökkäystä Tuulosjoelta eteenpäin eli vanhan rajan yli syvälle Aunukseen.

Vihollisen läpimurto

Neuvostoliiton hyökätessä ja hyökkäyslöpimurron tapahduttua kesäkuussa 1944 ylipäällikkö Mannerheim osoitti selkeästi hermostumisen merkkejä. Turtolan mukaan hänen poskensa punehuivat, kun hän sai tiedon asiasta, ja hän joutui jossain määrin pois tolaltaan.

”Ylipäällikkö lopetti lounasruokailunsa Kalevassa ja lounasti tämän jälkeen kolmeen pekkaan kenraalien **Aksel Airon** ja **Erik**

Risto Ryti, Väinö Tanner ja entinen pääministeri Edvin Linkomies poistumassa Säätytalon sotasyllisyysoikeudenkäynnistä vuonna 1945 (kuva: Hede-foto/ Lehtikuva)

**TORJUNTA-
TAISTELUISTA
75 VUOTTA**

Joachim von Ribbentrop toimi natsi-Saksan ulkoministerinä koko toisen maailmansodan ajan (kuva: Bundesarkiv)

Heinrichsin kanssa päämajassa. Tätä jatkui muutaman viikon eli koko suurhyökkäyksen ajan, kun puolestaan Ryti käyttäytyi korotetun viileän rauhallisesti”, hän paljastaa.

Puna-armeija tavoitti Viipurin ja eteni kohti Talia ja Ihantala. Ratkaisutaistelut käytiin ensin Talin myllyllä ja joella. Täältä vihollisotilaat jatkoivat paineella eteenpäin kohti Ihantala ja Ihantalan kirkon mäkeä. Täällä käytiin lopulliset ratkaisevat taistelut. Suomalaisen puolustus kesti.

”Mannerheim myös ymmärsi, että Itä-Karjalasta tulisi luopua ja hän oli aloittanut välittömästi joukkojen siirron alueelta kohti Karja-

lan kannasta siellä hätää kärsivien sotilaiden tueksi”, Turtola kertoo.

Vihollisen hyökkäyksen tarkoituksena oli pakottaa Suomi ehdottomaan antautumiseen, ja tämä ehdottoman antautumisen vaade ilmoitettiin Suomelle kesäkuun loppupuolella. Heti vaateen antamisen jälkeen Suomeen saapui yllättäen Saksan valtakunnan ulkoministeri **Joachim von Ribbentrop**.

”Hän vaati ase- ja viljatoimitusten takeeksi sopimuksen solmimista Saksan ja Suomen välille. Sinällään Ribbentropin saapuminen Suomeen ei ollut yllätys, sillä Saksa oli painostanut Suomea sopimukseen jo vuonna 1943. Tällöin Suomi kuitenkin kieltäytyi, sillä tämän kaltaista liittolaissopimusta pidettiin vaarallisena.”

Kohti Ribbentrop-sopimusta

Poliittisesti ja sotilaallisesti valvettuna Saksa kuitenkin tiesi, että Suomi oli kiipeilyssä Neuvostoliiton painaessa vimmatusti päälle – nyt viimeistään suomalaisten tulisi solmia liittosopimus.

”Suomen hallitus ja sotilasylijohdot uumoilivat vahvasti, että Saksa tulisi häviämään sodan. Jotakin oli kuitenkin tehtävä, sillä ilman Saksan apua Suomen olisi vaikea lyödä valtavan ylivoiman omaavaa vihollista”, Turtola toteaa.

Niinpä presidentti Ryti joutui neuvottelemaan Ribbentropin kanssa sopimuksesta. Neuvotteiluissa Ryti joutui melkein yli-inhimillisen henkisen paineen alaiseksi. Ribbentrop käyttäytyi hyvin aggressiivisesti ja mahtipontisesti.

”Lopulta Ribbentrop onnistui taivuttelemaan Suomen poliittisen johdon ja Risto Rytin sopimukseen Saksan kanssa. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että presidentti Ryti vakuutti, ettei hän tai yksikään hänen nimittämänsä hallitus tulisi tekemään erillisrauhaa ilman suur-Saksan lupaa. Rytiin allekirjoittama ns. Ribbentrop-sopimus lähti Saksaan kesäkuun 26. päivänä”, Turtola kertoo.

Adolf Hitler vastasi Rytin kirjeseen viikon päästä ja kuittasi allekirjoituksellaan sopimuksen. Turtolan mukaan Suomeen alkoi virrata sotilaallista apua huomattavassa määrin, millä oli oma tärkeä merkityksensä.

”Sopimuksen perusteella saimme ruoka-apua, uusia panssarintorjunta-aseita ja panssarivaunuja sekä lentokoneita – monenlaisia sotatarvikkeita, jotka auttoivat suurhyökkäyksen torjunnan organisoimisessa. Sopimuksessa oli kuitenkin Suomen taholta ‘koira haudattuna’ – sitä ei ollutkaan tarkoitus ylläpitää kovinkaan pitkiä aikoja.”

Ryti uhrataan

Tämä edellytti kuitenkin Risto Rytin eroa presidentin tehtävistä. Niinpä hieman kakistellen ja anteeksi pyydellen ylipäällikkö Mannerheim lähestyi presidentti Rytää todeten tälle, että ”hän joutuu nyt herra presidenttiä painostamaan ja pyytämään tätä allekirjoittamaan eroanomuksen presidentin tehtävistä.”

”Jonkunhan piti vastuu ottaa, ja kyllä se minun tehtäväni oli”, Ryti vastasi saman tien Mannerheimille.

”Ryti oli allekirjoittanut sopimuksen omista nimissään. Kun Ryti erosi, avautui tie rauhanneuvotteluille Neuvostoliiton kanssa, ja niiden aloittaja olisi ‘puhtaalta pöydältä’ uusi presidentti Mannerheim”, Turtola sanoo.

Miksi Mannerheim ei itse allekirjoittanut sopimusta? Turtolan mukaan hän ei ensinnäkään ollut itse halukas sopimusta allekirjoittamaan. Muutenkin maan puolustuksen kannalta katsottiin ehkä paremmaksi uhrata poliittinen presidentti kuin armeijan ylipäällikkö. Niinpä Ryti otti kaikki syyt niskoilleen.

Sopimus varmisti avun jatkumisen

Jo ennen sopimuksen allekirjoittamista Suomi oli saanut runsaasti elintarvike- ja aseapua Saksasta. Hitler lähetti myös lento-osasto Kuhlmeyn Suomen avuksi, kun hän sai tiedon suurhyökkäyksestä. Laitue oli täydessä toimintavalmiudessa 17.6.1944.

”Suomen ilmavoimien lisänä osasto kaksinkertaisti hävittäjävahvuuden Karjalan kannaksella. Saksasta saatiin myös lisää sotilaita ja muutakin apua. Tämä oli hyvin tärkeää ratkaisutaistelujen alkaessa ja jotta joukkomme yleisesti ottaen kestivät vihollisen rynnistyksen ensin Talissa ja sitten Ihanalassa”, Turtola toteaa.

Suomen puolustuksen kestäessä saksalaisten tuella alkoi puna-armeija vetäytyä Karjalan kannakselta heinäkuun puolen välin tietämillä. Osasto Kuhlmeij viipyi Suomessa aina 23. heinäkuuta asti ja sen tuki oli merkittävä Kannaksen taisteluissa – samoin kuin kaikki muukin Saksasta saatu apu. Laitueen osasto I/SG 5 jäi maahan aina 13. elokuuta asti.

Turtolan mukaan olikin keskeistä, että apua virtasi Suomeen jat-

kossakin, koska se oli selkeä signaali Neuvostoliitolle, että Suomi varustautuu koko ajan. Nimenomaan Rytin allekirjoittama sopimus takasi tämän.

Vielä syyskuun alkupäivinä 1944 Suomen satamissa purettiin Saksasta tulleita viimeisiä aselaivoja. Suomen oma kalusto oli vanhentumassa, ja Saksasta saatiin moderneja panssarivaunuja, panssarintorjunta-aseita ja muitakin modernia kalustoa.

”Tällä oli keskeinen merkitys sille, että Neuvostoliitto ei harkinnut uuden suurhyökkäyksen käynnistämistä Suomeen, koska se olisi vaatinut melkoisia ponnisteluja. **Josif Stalin** huomasi, että suomalaiset ovat valmiita melkein mihin tahansa, vaikka tekemään liiton itse pahlaisena pidetyn Hitlerin kanssa, jos kansakuntamme itsenäisyys oli vaakalaudalla”, Turtola huomauttaa.

Apu oli välttämätön

Turtolan mukaan, jos sopimusta ei olisi allekirjoitettu, olisi Saksa saattanut jopa vetää jo antamansa sotilaallisen apunsa pois Suomesta lentokoneita myöten. Tämä olisi puolestaan tiennyt Suomelle erittäin vaikeita aikoja ja innostanut puna-armeijaa yhä voimakkaammin painamaan päälle.

Risto Rytin erottua ja sopimuksen näin ollen rauettua, pystyi Suomi neuvottelemaan Neuvostoliiton kanssa ja neuvottelujen tuloksena solmimaan erillisrauhan.

”Ensin tehtiin aselepo, joka astui voimaan 4.9. Tämän jälkeen Moskovassa allekirjoitettiin välirauhan sopimus Suomen ja liittoutuneiden kanssa ja lopullinen rauhan-sopimus allekirjoitettiin Pariisissa. Se on esimerkiksi rajojemme osalta edelleenkin voimassa.”

Pariisin sopimuksen solmimisaikaan helmikuussa 1947 istui Risto Ryti jo vankilassa muiden sotasyylisinä tuomittujen kanssa.

Ryti sai uhrautumisestaan palkkioksi kymmenen vuoden kuritus-huonetuomion. Keskeinen syyte oli juuri tämä Ribbentrop-sopimuksen allekirjoittaminen. Kommunistihan tietysti **Hertta Kuusisen** johdolla vaativat Rytille kuolemanrangaistusta.

Risto Ryti olisi ollut jopa valmis lähtemään Moskovaan tuomittavaksi. Onneksi hänen päänsä saatiin käännettyä, sillä Moskovaan

Historian tutkija Martti Turtola on erikoistunut Risto Rytiiin

meno olisi tiennyt automaattisesti kuolemantuomiota. Neuvostoliitto ei kuitenkaan vaatinut Rytin luovuttamista.

Risto Ryti passitettiin vankilaan keväällä 1946, ja hänen tuli ensikerjalaisena istua tuomiostaan puolet. Presidentti Paasikivi kuitenkin armahti hänet kolmen vuoden jälkeen hänen terveydentilansa vuoksi.

Vaikka hän saikin kovimman tuomion, oli ulkoministeri **Väinö Tanner** sotasyylisistä kuitenkin selkeästi se ykkösvihollinen; kaikista vihatuin Neuvostoliiton puolelta.

Entäs jos...

Turtolan mukaan, jos Risto Ryti ei olisi allekirjoittanut Ribbentrop-sopimusta, olisi Suomi pahimmillaan kärsinyt Neuvostoliitolle sotilaallisen tappion ja joutunut Neuvostoliiton miehittämäksi.

”Kävin Moskovon arkistossa 1990-luvun alkupuolella, aikana, jolloin arkisto oli vielä avoinna – nythän se ei ole enää. Löysin sieltä tämän Venäjän tekemän Suomen antautumissopimuksen luonnoksen ja käänntin sen suomeksi. Sopimus olisi tiennyt täyttää Suomen tuhoa”, Turtola sanoo.

Sopimusteksti alkaa: ”Suomen hallitus ja puolustusvoimain ylipäällystö tunnustavat Suomen asevoimien täydellisen häviön sodassa SNTL:ää vastaan ja ilmoittavat Suomen ehdottomasta antautumisesta – Yleiset sotaehdot: Täten Suomen maa-, meri- ja ilmavoimat, sijainnistaan riippumatta, antautuvat ehdoilla...”

Venäjän mukaan sopimusta olisi tehty kaksi kappaletta. Turtola ei kuitenkaan löytänyt mistään Suomen kappaletta, eikä sitä ole löytänyt kukaan muukaan.

”Käytännössä, jos Neuvostoliitto olisi voittanut, olisi puna-armeija ottanut hallintavaltaansa Suomen, ja Suomen oma armeija olisi lakautettu välittömästi. Suojeluskuntalaiset ja lotat olisi internoitu eli viety Neuvostoliittoon tuhoaviksi.”

Kaikki, aina lainsäädäntöä myöten, olisi alistettu puna-armeijan alaisuuteen. Kaikki pankit ja liikelaitokset olisi sosialisoitu ja valtiollistettu. Tämä olisi kaiken lisäksi tiennyt teloitustuomioita sotasyylisille.

”Ryti tiesi allekirjoittamisen vaarat ja oli valmis vaikka kuolemaan, jos maan etu sitä vaati. Rytin ryhdikkyteen, suoraselkäisyyteen ja luonteeseen kiinnitettiin maailmalakin huomiota jo sotasyylisyysoikeudenkäynnin aikana. Muun muassa Englannin pankin pääjohtaja kirjoittaa Rytii puoltavassa lausunnossaan, että ”Ryti on ihminen, jolta on vain yksi miljoonasta”, Turtola huomauttaa.

TARJA LAPPALAINEN

Kirjoittaja on hämeenlinnalainen toimittaja

Talonmies-ja huoltopalvelu Oy Liljeberg & Rosell Hyvinkää	Patria-Rakennus Oy Hämeenlinna	Hämeenlinnan Osuusmeijeri
Kiertokapula Oy Hämeenlinna	Hämeen Rahtipalvelu Oy Lammi	Hämeen Traktorihuolto Oy Hämeenlinna
Joccis-Air Oy Renko, Hämeenlinna	Hyvää Kesää Sotiemme Veteraaneille Imatralta!	Rakennus ja Maalaus K.Tiippana Imatra
Hirvijärven Osuusmeijeri Jalasjärvi	Metsäpalvelu Turunen Oy Eno	Ylä-Karjalan Koneeraivaus Oy Joensuu
Rakennustoimisto K.Tervo Oy Joensuu www.rakentajatervo.fi	CareCare Oy Joensuu	Hyvää Kesää Sotiemme Veteraaneille Juupajoelta!
www.maanrakennuslehtonen.fi	Rannan Teollisuuskone Oy Leppävesi	Suomen CNC-Koneistus Oy Jyväskylä
Erka Oy Järvenpää	Kontinent Transport Finland Oy Järvenpää	Osuuskunta Kainuun Kanerva Kajaani
Rahjan Huolinta Oy Kalajoki	Ourex Oy Kangasala	Kangasalan Autokatsastus Oy Lentola, Kangasala www.kangasalanautokatsastus.fi
Maanrakennus Mikko Sallinen Oy Kangasala	Suurkiitokset Teille Sotiemme Veteraanit, Raimo Hakkarainen Oy Ruutana	Ramin Remonttipalvelu Kangasniemi
Tilatek Oy Kankaanpää	Kuljetus ja Maansiirto K.Huhta Oy Kannus	Kannuksen Kuljetustekniikka Oy
Sähköinsinööri Seppo Räsänen Oy Karkkila	Moottorikoneistamo R-Koneistus Oy Kerava	Trukkihuolto Marjeta Oy Kerava
Koneurakointi Aimo Tikkanen Oy Kiuruvesi	RV Line Oy Ab Kokkola	S.KAKKO OY Koski TL
SAITOP OY Koski TL	Insinööri Seppo Räsänen Oy H.Eskelinen Oy Kotka, www.heske.fi	Koneurakointi Hermunen Kouvola

VETERAANIN TIETOISKU

Sotaveteraaniliiton Leena Seppälä ja Sakari Martimo ovat tyytyväisiä koulutuksen antiin

§UUDISTUS

•1 •2 •3 •4 •5 •6

Kenttäpostia -lehti seuraa veteraanipalvelujen lakiuudistusta neljässä lehdessä.

Veteraanipalveluiden koulutushankkeelle tarvetta ilman uutta lakiakin

Sotaveteraani- ja Rintamaveteraaniliitot saavuttivat viime vuonna historiansa yhden merkittävimmistä tavoitteistaan, kun valtiojohto hyväksyi lain vammautumattomien sotaveteraanien kotiin vietävistä palveluista.

Sotaveteraani-lehdenkin esiin nostamat ongelmat siitä, kuinka eriarvoiseen asemaan kuntien epä tietoisuus veteraanien kotipalveluihin myönnettävien lisämäärärahojen käytöstä veteraanit ympäri Suomea asetti, teki selväksi, että uuden lain sisältö olisi tehtävä tutuksi kunnissa.

”Yhdessä Valtiokonttorin ja Rintamaveteraaniliiton kanssa suunniteltiin viime vuodenvaihteessa lain jalkauttaminen kuntien veteraanipalveluista vastaaville henkilöille sekä liittojen henkilöstölle. Suunnittelun pohjalta syntyi koulutus suunnitelma, joka käsitti yhteensä 19 koulutustapahtumaa tammi – kesäkuun aikana”, Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Sakari Martimo kertoo.

Tarve koulutukselle ilmeinen

Juuri päättyneestä koulutuskierrosta on hänen mukaansa jo vedettävissä alustavia arvioita.

”Tarvetta koulutusrupeamalle olisi ollut ilman lakipäivitystäkin, kuten Valtiokonttorin tilasto kuntien ja kuntayhtymien veteraanitukien käytöstä osoitti”, hän huomauttaa.

”Alueelliset erot niin tuen määrässä kuin laadussa olivat suuret, ja monessa kunnassa havahduttiin asiaan lievä puna poskilla: asiat eivät olleetkaan niin hyvin, kuin kuviteltiin.

Hämmästyttävä havainto on ollut, että joissakin kunnissa sotaveteraanit sisällytetään vanhushuollon piiriin ottamatta huomioon heidän

erityisryhmästatustaan. Tässä ovat uskossaan vahvat jopa pyrkineet väittämään asiaa vastaan, mutta otaneet lopulta lusikan kauniiseen käteensä luettuuan Valtiokonttorin ohjeistuksen aiheesta.”

Kokemukset koulutusprojektista voi Martimon mukaan tiivistää kolmeen asiaan.

”Ensinnäkin uuden lain esiin nostamaa sotaveteraanien erityis- asemaa on korostettava, jotta asetelma tulee aidosti sisäistetyksi. Toiseksi henkilökohtainen palvelutarvekartoitus on kaiken tuen perusta ja siinä veteraanijärjestöjen edustajat voivat olla suurena tukena kuntien sosiaalihuollon työntekijöille. Kolmas asia on oikea asenne. Kunniansalaisemme ansaitsevat kaiken uuden lain mahdollistaman tuen, ja vain järjestöjen ja kuntien aktiivinen yhteistyö mahdollistaa tuen perillemenon. Itsestään tuki ei kohdettakaan löydä.”

Palaute positiivista

Martimon lisäksi koulutuskierrosta ovat vetäneet Valtiokonttorin palvelupäällikkö Tiina Kyttälä, Rintamaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Heikki Karhu, Sotaveteraaniliiton sosiaalishihteri Leena Seppälä sekä veteraaniliittojen yhteisen sosiaali- ja terveystalvetoimikunnan puheenjohtaja Pekka Paatero.

Osallistujamäärä ylitti odotukset ja kaikkiaan koulutus tavoitti yli 1000 henkilöä. Seppälä iloitsee. Palaute on ollut erittäin positiivista ja oppimisen kannalta tärkeää luennoitsijoille ja yleisölle.

”Koulutuskierroksen aikana kou-

luttajat ovat saaneet paljon tietoa kuntien tavoista järjestää veteraanien kotiin annettavia palveluita. Tilaisuuksissa on ollut kuntien ja kuntayhtymien edustajia kertomassa palveluiden järjestämisestä ja näiden esitysten myötä on tullut esille, miten eri lailla kunnat järjestävät palveluita”, Seppälä toteaa.

”Palveluiden järjestäminen ja myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin, mutta sen tekeminen ei ole ollut kaikille kunnille itsestään selvyyttä, joten palveluita on järjestetty monella eri tavalla. Kouluttajan näkökulmasta olemme saaneet olla aitiopaikalla näkemässä koko Suomen tilannetta sekä tutustuneet piiriin, yhdistysten ja kuntien henkilöstöön. Se on ollut matka suoraan veteraanityön sydämeen.”

Veteraaniliitot toivovat uuden lain yhdenmukaistavan veteraanien tilanteen kautta maan. Kyttälän esitys uuden lain sisällöstä ja siitä, millaisiin palveluihin tukea voi suunnata, on lähes poikkeuksetta herättänyt vilkasta keskustelua (aiheesta lisää Kenttäpostia 1/2019-lehden keskiaukeamalta). Myös skeptisyyttä on Martimon mukaan ilmennyt.

”Pekka Paatero on esitellyt käytännön esimerkin Turun alueen veteraanitukien selvitystyöstä, mikä toimiikin hyvänä mallina kaikille piireille veteraanin kohtaamisesta ja palvelutarvekartoituksen tukemisesta. Kuulijoita on aluksi epäilyttänyt, onko tuen laskennalliselle keskiarvolle, eli noin 12 000 euroa veteraania kohti vuodessa, järjeviä käyttökohteita.”

Turun laskelma kuitenkin osoittaa, että kun ruokahuollon laskennallinen määrä on 15€ päivässä, nousee jo pelkästään sen osuus vuositasolla 6000 euroon.

”Tämän lisäksi muun muassa viikoittaiset taksimatkat jne. nostavat laskennallisen summan aika tarkkaan 12 000 euroon. Esimerk-

ki on toki teoreettinen, ja todellinen summa määräytyy aina paikallisten olojen ja veteraanin tarpeiden perusteella”, Martimo muistuttaa.

Liittojenkin henkilöstöä koulutettava

Henkilökohtainen palvelutarpeen kartoitus on yleensäkin kunnallisen vanhuspalvelun tarjoamien palveluiden laajuuden määrittämisen perusta.

”Kartoituksen merkitystä ei voi painottaa liikaa. Se on tehtävä kasvotusten ja taiten, sillä kovat ajat kokeneen sotasukupolven asenne on usein pärjääminen omillaan: ”ei tartte kunnan jauhoja tulla tarjoamaan!””, Martimo muistuttaa.

Paikallisten sosiaalihuollon työntekijöiden sinänsä hyvistä esityksistä on hänen mukaansa jäänyt kuva, että tätä(kin) asiaa hoidetaan eri puolilla Suomea kovin eri tavoin.

”Hämmästyttävästi muutamissa keskusteluissa on kyseenalaistettu veteraaniliittojen henkilöstön koulutustarve. Kysymyksen esittäjät eivät ole tulleet ajatelleeksi, että liittojemme päätehtävä on sotaveteraanien edunvalvonta. Jotta etuja voi valvoa, on ne tietysti tunnettava”, hän huomauttaa.

”Lisäksi koulutus tuo yhteen paikalliset asioiden hoitajat kunnista ja järjestöistä, jolloin tilaisuuden jälkeen on helppo ottaa puolin ja toisin yhteyttä ja alkaa hoitaa asiaa yhdessä. Veteraanityhteisöjen tukea kuntien suuntaan tarvitaan esimerkiksi niinkin perusasioissa, kuin veteraanien etsimisessä.”

Jo nyt saatujen kokemusten pohjalta liitot suunnittelevat sekä lain jalkautumisen tarkistuspiestekokouksia että mahdollisia lisäkoulutushankkeita vuodelle 2020.

”Fokus olisi loogista siirtää esimerkiksi puolisoitten ja leskien asemaan ja tukien kehittämiseen”, Martimo arvioi.

”Meneillään oleva koulutushanke on ensiarvoisen tärkeä, mutta käytännössä vain lähtölaukaus konkreettisille tukitoimille. Vasta seuraavassa vaiheessa kentällä tuki tavoittaa kunniansalaisemme.”

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN

Mikä lakimuutos?

1.11.2019 tulee voimaan rintamaveteraanien kuntoutuksesta annettu lain (1184/1988) muutos (54/2019), jolla kunnat velvoitetaan järjestämään veteraaneille maksuttomasti kaikki heidän tarvitsemansa kotona asumista tukevat palvelut. Kunnat laskuttavat kustannukset Valtiokonttorilta vastaavasti kuten sotainvalidienkin osalta.

Valtiokonttori myöntää vuosittain kunnille palveluiden järjestämisen edellyttämän rahamäärän, jota voidaan tarvittaessa täydentää myöhemmin samana vuonna. Kunnan arvion tulee perustua jokaiselle sen alueella asuvalle veteraanille tehtävään yksilölliseen palvelutarpeen kartoitukseen.

Koska palvelutarve on yksilöllinen, ovat sitä myös myönnettävä palvelut, joihin kuuluvat sosiaalihuoltolain mukaiset hoiva-, ateria- ja siivouspalvelut. Lisäksi tuetaan veteraanien virkistystä ja asiointia ja omaishoidon tukea.

Kenttäpostia tulee käsittelemään lakimuutosta jokaisessa tämän vuoden numerossaan eri toimijoiden näkökulmasta.

VETERANERNAS TJÄNSTER ÅR 2019

Krigsinvaliderna från Finlands krig 1939 – 1945, samt de manliga och kvinnliga frontveteranerna som deltagit i kriget, har rätt till vissa statligt finansierade specialförmåner. Även vissa specialgrupper, som personer som tjänstgjort i vissa uppgifter i Finlands krig samt personer som under åren 1939–1945 har deltagit i minröjningsuppgifter har rätt till fronttillägg av FPA och

till rehabilitering av Statskontoret. Rätten till dessa förmåner är reglerad i lagar och förordningar.

Kommuner och församlingar beviljar också specialförmåner åt frontveteraner och personer som kan jämföras med dem. Även olika stiftelser och samfund kan bevilja bidrag åt frontveteraner.

I början av år 2019 fanns det 10 326 veteraner med tecken som har rätt till veteranrehabilitering och andra tjänster. Krigsinvaliders vars invaliditetsgrad är 10 % eller mer, kan inte få rehabilitering och andra tjänster av frontveteranernas anslag för rehabilitering och tjänster som stöder hemmaboende. I början av år 2019 fanns det ca 1550 krigsinvalid. (Statskontoret)

Frontveteranernas tecken

Tecken som beviljats åt frontveteraner är

- frontmannatecken (män)
- fronttjänstecken för kvinnor
- fronttecken (befästningsbyggare)
- frontsoldattecknet för utländska frivilliga

Ansökningstiden för alla dessa tecken utgick 31.12.1994. Man kan inte längre ansöka om dessa tecken.

Kela on postittanut kaikille rintamalisän saajille vuoden 2018 alussa rintamalisäkortin. Uusia kortteja ei enää lähetä.

Resekostnader

Folkpensionsanstalten (FPA) betalar rehabiliteringsklienten (frontveteranen) och maken eller hustru de nödvändiga reskostnaderna i sin helhet för resorna till den inrättning där de deltagit i rehabilitering.

Vid ansökan om reseersättning skall frontveteranen framlägga för FPA:

- en betalningsförbindelse utfärdad av kommunen eller en kopia av beslutet om godkännande för rehabilitering
- en utredning över sitt deltagande i rehabilitering, som kan göras till exempel på FPA:s blankett

Tilläggsinformation ger Folkpensionsanstaltens servicestäl- len. Veteranens änka eller änking har inte rätt till rehabilite- ring enligt lagen om rehabilitering av frontveteraner

TILLÄGG

Fronttillägg

Fronttillägget betalas åt en person som blivit beviljad något av frontveteranernas tecken, och åt personer som fått intyg över deltagande i minröjningsuppgifter åren 1945–1952 av krigsarkivet. Fronttillägg betalas även åt personer som bor utomlands.

Fronttilläggets belopp är 50,19 euro per månad. Fronttilläg- get är en skattefri inkomst och beaktas inte som inkomst då klientavgifter bestäms. (Förordning om klientavgifter inom social- och hälsovården 29§ (24.4.2003/328))

Extra fronttillägg

Extra fronttillägg betalas till de pensionstagare som bor i Finland och som har fronttillägg och folkpension. Det beta- las inte till minröjare. Det extra fronttillägget är 25–45 % av den del av folkpensionen som överstiger 90,44 euro/månad. Det största möjliga beloppet av extra fronttillägg betalas till en pensionstagare som inte har pensioner som minskar till- lägget, såsom pension från utlandet.

Det största möjliga extra fronttillägget är

- 242,28 euro/månad för ensamstående
- 210,31 euro/månad för personer i parförhållande.

I början av år 2019 betalades extra fronttillägg åt 4759 vete- raner, varav 2217 var män och 2542 var kvinnor.

Veterantillägg

Veterantillägg betalas åt veteran som blivit beviljad ett av tecknen och som får extra fronttillägg och förhöjt eller hög- sta vårdbidrag för pensionstagare. Man behöver inte skiljt ansöka om veterantillägget, utan FPA betalar ut det åt alla som fyller villkoren. Veterantilläggets belopp är 105,13 euro per månad och det är en skattefri inkomst och sänker inte bostadsbidraget för pensionstagare. Tillägget betalas ock- så till veteraner i institutionsvård, men det beaktas i den avgift för långtidsvård som vårdinrättningen eller kom- munen tar ut.

I slutet av år 2018 betalades veterantillägget åt 2171 vete- raner, varav 858 var män och 1313 var kvinnor.

REHABILITERING

Enligt lagen om rehabilitering av frontveteraner har en per- son som blivit beviljad frontmann-, fronttjänst- eller front- tecken rätt till rehabilitering.

Per kalenderår kan frontveteraner få slutenvårdsrehabilitering enligt följande:

Slutenvårdsrehabilite- ring (funktionsdugli- ghetsklass III):	Högst 10 dygn per kalen- derår
Slutenvårdsrehabilite- ring för frontveteraner med en skada eller sjukdom som sänker funktionsförmågan (funktionsduglighets- klass I eller II):	2–4 veckor per kalenderår om det är ändamålsenligt med tanke på målen med rehabiliteringen
Dagrehabilitering för frontveteraner i funk- tionsduglighetsklass III och maka/make:	Högst 10 dagar per kalenderår
Dagrehabilitering för frontveteraner i funk- tionsduglighetsklass I och II och maka/make:	Högst 20 dagar per kalenderår
Öppenvårdsrehabilite- ring för frontveteraner i funktionsduglighets- klass III:	Högst 20 behandlings- tillfällen per kalenderår
Öppenvårdsrehabilite- ring för frontveteraner i funktionsduglighets- klass I och II:	Högst 30 behandlings- tillfällen per kalenderår

Öppenvårdsrehabilitering:

Öppenvårdsrehabilitering kan till exempel ordnas på följande sätt:

- Frontveteraner i funktionsduglighetsklass III öppen- vårdrehabilitering i serier på 2 x 10 behandlingstillfällen

- Frontveteraner i funktionsduglighetsklass I och II öppenvårdsrehabilitering i serier på 3 x 10 eller 2 x 15 behandlingstillfällen

Rehabiliteringsperiodernas längd fastställs i förordningen om rehabilitering av frontveteraner. Stödd rehabilitering i hemmet kan vara förebyggande verksamhet, upprätthållande av funktionsdugligheten eller verksamhet för att veteranen skall klara sig i ett servicehus. Uppskattningen av funktionsdugligheten görs i egen boendemiljö. Stödd rehabilitering i hemmet kan anses som rehabilitering eller en tjänst som stöder boendet i hemmet.

Rehabilitering av frontveteraner och deras makor/makar

Syftet med en gemensam rehabiliteringsperiod är att förbättra resultatet av frontveteranens rehabilitering och främja veteranens förmåga att klara sig hemma, bland annat genom att stödja makans/makens välbefinnande. En frontveterans maka/make har möjlighet att delta i dag- eller slutenvårdsrehabilitering tillsammans med frontveteranen på samma inrättning, men inte i öppenvårdsrehabilitering.

Rehabilitering för specialgrupper, dvs. personer som har tjänstgjort i vissa uppgifter i Finlands krig

Enligt lagen stiftad 1997 kan personer som tjänstgjort i vissa uppgifter i Finlands krig 1939 – 1945, som Krigsarkivet beviljat intyg över sin tjänstgöring åt, ansöka om rehabilitering hos Statskontoret. Ansökningstiden för Krigsarkivets intyg har utgått 31.12.2004.

Ansökningstiden för rehabiliteringsrätt för de som deltagit i boskapsvakning och för partisanoffren utgick 31.12.2006. Personerna som redan tilldelats intyg kan ansöka om rehabilitering hos Statskontoret.

Inga nya personer kan på några grunder längre komma att omfattas av rehabilitering för specialgrupper.

Slutenvårdsrehabiliteringen kan med Statskontorets bedömning delas med maken eller maken. För år 2019 har det reserverats 3,5 miljoner euro för rehabiliteringen av specialgrupper. År 2019 har ca 3500 personer rätt till rehabilitering av specialgrupper, och 1300 av dessa uppskattas delta i rehabiliteringen.

BISTÅND

Krigsveteranförbundets och distriktens bistånd år 2019

En veteran, veteranens maka/make eller veteranens änka/änkling kan ansöka om ekonomiskt bistånd via krigsveteranförbundet eller krigsveterandistriktet. Veteranen måste tillhöra eller ha tillhört ett av Finlands krigsveteranförbunds medlemsföreningar, fått eller få extra fronttillägg och har låga inkomster. Inkomstgränsen är 1200 euro per månad. Som bilaga till ansökan måste skickas beskattningsbeslutet eller FPA:s beslut om extra fronttillägg. Med ansökan måste även skickas in kvittona för kostnaderna varför biståndet söks. Bistånd beviljas för att täcka kostnader för självkostnadsandelen för medicin- och vårdkostnader, hjälpmedel samt hemmets ändringsarbeten som stöder boendet i hemmet. Biståndets belopp är ca 200 – 700 euro, beroende på kostnaderna som uppkommit. Man kan även ansöka om bistånd från Krigsveteranernas traditionsförening, Krigsskadeföreningen, Eileen Starckjohann och Thelma Starckjohann-Bruuns förening, Kaatuneiden muistosäätiö eller från de medel som kommit in via veteraninsamlingar. Medlemmarna i Frontveteranernas förbund och krigsinvaliderna kan dessutom ansöka om bistånd av ME -säätiö. Ansökningsblanketterna fås av distriktet, de lokala föreningarna eller från vår hemsida www.sotaveteraani.fi. På hemsidan finns mer information gällande beviljandet bistånden (på finska). I ansökan måste finnas den ansökandes basuppgifter samt kontonummer i IBAN -format.

Frontunderstöd till utländska frivilliga frontveteraner

Frontunderstöd kan beviljas till en utländsk frivillig frontsoldat som frivilligt har deltagit i Finlands krig 1939 - 1945 och som är fast bosatt i Ryssland, Estland eller på annat håll i före detta Sovjetunionen eller i Finland och lever under svåra ekonomiska förhållanden. Frontunderstödet kan beviljas åt en person som har tilldelats frontsoldattecknet för utländska frivilliga, men även åt till frivilliga som inte har ansökt om frontsoldattecknet för utländska frivilliga, men som uppfyller kraven för beviljande av detta tecken. Understödet år 2019 är en engångsersättning på 2 000 euro. Frontunderstödet utbetalas av Statskontoret åt 28 personer (för nuvarande).

Tjänster som stöder boende i hemmet

Frontveteranens inkomster behöver inte redas ut, utan det är servicebehovet av som är avgörande. Anslaget kan användas för tjänster som stöder frontveteranens förmåga att klara sig självständigt och för att ersätta de kostnader som dessa tjänster föranleder. Tjänsterna skall basera sig på en personlig utredning av servicebehovet. (Lag om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre, 15§ (30.12.2014/1323)) De vanligaste tjänster som en veteran behöver är; städtjänster, måltidstjänster, badtjänster, klädvårdstjänster, service som stöder rörlighet (t.ex. uträttning av ärenden), hemvårdstjänster, fotvård, små ändringsarbeten i hemmet (t.ex. installering av stödräcken, slänt till trappa, borttagning av golvtrösklar, gårdsarbeten) samt stödd rehabilitering i hemmet.

Åt krigsinvaliden med en invaliditetsgrad på 10 % eller mer, får inte beviljas tjänster som stöder boende i hemmet ur detta anslag

Tandvård åt veteraner och minröjare

Speciellt innan större tandvårdsoperationer, lönar det sig att ta reda på hur mycket självkostnadsandelen är. Man kan begära en kostnadsberäkning av tandläkaren på förhand.

Begravningskostnader

Enligt begravningslagen från år 2004 skall församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna inom evangelisk-lutherska kyrkan hålla allmänna begravningsplatser. Begravningskostnaderna på dessa begravningsplatser skall vara lika för alla. I lagen finns ett undantagsstadgande, enligt vilken en församling eller kyrklig samfällighet kan utan hinder helt eller delvis bevilja befrielse från begravningsavgifterna på den grund att den avlidne var frontveteran eller en person som kan jämföras med en sådan. Befrielsen från avgifter kan också gälla en sådan persons make.

Statskontoret betalar begravningshjälp åt en krigsinvalid vars invaliditetsgrad var minst 20 procent. Åt en frontveteran som inte är minst 20 % krigsinvalid, kan inte beviljas begravningshjälp.

Kommunernas förmåner åt frontveteraner

Flera kommuner beviljar specialförmåner åt frontveteraner. Specialförmånerna varierar mellan olika kommuner, men kan vara t.ex. att hälsocentralsbesöken, kollektivtrafiken och parkeringen är avgiftsfri samt hjälp med tandvårdsavgifter eller skaffandet av glasögon. Tilläggsinformation får från hemkommunens servicerådgivning och den lokala veteranföreningen.

Kuopion Woodi Oy	Manor Oy Kuorane	KL-Agri Oy Kurikka
Kuljetus Timoset Oy Lahti	www.karirakenne.fi	Isännöinti Duo Oy Lahti
Nikko Oy Jakkula, Laihia	Sora ja Kallio Heinonen Oy Laitila	Hyvää Kesää Sotiemme Veteraaneille Lappeesta!
Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy Lappeenranta	Taksi Helena Laapas Ylämaa, Lappeenranta	Kiinteistö-Vesasto Oy LKV Lempäälä
Kuljetusliike Esko Kosunen Ky Leppävirta	FINN-VALVE OY Joutseno	Lappeenrannan Kuljetusosakeyhtiö
Metos Kalustetehdas Sorsakoski	www.meriturva.fi	Vilakone Oy Loimaa
Nikopuu Oy Haukivuori	Hyvää Kesää Sotiemme Veteraaneille Maalahdelta!	FH Invest Oy Mikkeli
Mapromec Oy Ab Mustasaari	MÄNTÄN RENGASPISTE OY	Laattatyö Wikman Oy Nokia
Valtimon Sähkötyö Oy Nurmes	Maanrakennus Maamyyrä Oy Perttula	Comarcon Oy Nurmijärvi
Josira Oy Orivesi, www.josira.fi	Hyvää Kesää Sotiemme Veteraaneille Iisalmelta!	Oulun Palvelusäätiö
HT-Maalauk Oy Oulu	Hammarin Sähkö Oy Oulu	Tiemerkintä Ritämäki Oy Paimio
Naficon Liitin Oy Nauvo	Björklund Båtslip Kb Iniö	Pernajan Rakennus Oy
Oy Johnson Metall Ab Pirkkala	AK-Raudoitus Oy Porvoo	Kiinteistö- ja tilitoimisto Sydän-Häme Pälkäne

Kenraalimajuri Vihma maksoi rämäpäisyydestään hengellään

Kenraalin arvoisen upseerin kaatuminen etulinjan taistelutilanteessa oli Suomessa jokseenkin harvinaista. Viimeinen heistä oli 4.8.1944 kaatunut 6. Divisioonan komentaja, kenraalimajuri Einar Vihma.

Legendan muodostus on halunnut mielellään painottaa, että kenraalimajuri Einar Vihma olisi kaatunut Ihantalassa suurtaistelun ratkaisuhetkillä. Näin ei kuitenkaan ollut, sillä varsinainen neuvostojoukkojen suurhyökkäys oli torjuttu jo kolmisen viikkoa aikaisemmin, ennen heinäkuun puoliväliä, ja taistelutoiminta Ihantalassa kirkonmäellä oli hiljentynyt asemasodaksi.

Yliaktiivinen komentaja ei tätä hyväksynyt ja suunnitteli etulinjan joukoille aktiivista toimintaa. Tämä kuvasti Vihman toiminta- ja johtamistapaa.

Uhkarohkea uskalikko

Vihma oli itse osoittanut jo talvisodassa Taipaleessa vahvaa aktiivista otetta. Jatkosodan hyökkäysvaiheessa 12 D:n komentajana hän oli saattanut ajattaa virka-autonsa aivan etulinjaan ja osallistua itse konepistooli käsissä vihollisen tuhlittamiseen. Luonnollisesti etulinjan miehet ihailevat uhkarohkeaa komentajaansa, mutta jotkut esikunnassa saattoivat kysyä, kuinka divisioonaa johdettiin etulinjasta konepistooli kädessä. Onneksi Vihmalla oli hyvänä operatiivisen osaston päällikkönä **Aki Kurenmaa**.

Wolf H. Halsti kertoo muistelmissaan "Aika vaatii veronsa" kuvaavan anekdootin hyökkäysvaiheen ajoilta:

"Palatessamme eräänä myöhäisenä iltahetkenä sellaiselta (tutustumisretkeltä, M.T.) hiessä kylpien ja alaraajat hellinä tulien sanoneeksi Akille (Kurenmaa): 'Alkaisi nyt jo paukkua, että tuo raivo saisi jotain muuta ajateltavaa ja pysyisi aloillaan.' Se oli kuitenkin elämäni suurimpia väärinarviointeja, sillä kun paukkumisen aika tuli, Einar-heramme innostui lopullisesti juoksemaan juuri paukkeen perässä heti kuullessaan sitä, ja meille tuli kymmenkertainen työ ja tuska yrittäessämme pitää häntä edes jotenkuuten aisoissa."

Halsti jatkaa erällä toisen upseerin kommentilla.

"Joo, se oli aina jonkin joukkuksen kanssa jossakin kaukana edellä muista ja joutui ryssien mottiin

yllytettyään porukkaa johonkin hulluun yritykseen, ja sen esikuntapäälliköllä (Akilla siis) oli täysi tekeminen pelastaa se näistä pin-teistä. Sitä mä vaan aina ihmettelin, kenelle oikeastaan jäi aikaa johtaa sitä divisioonaa."

Kohtalokas päätös

Ihantalassa Vihma alkoi suunnitella laajaa väkivaltaista tiedusteluhyökkäystä, jonka avulla saataisiin hinattua ylärinteeseen tuhottuja venäläisiä panssarivaunuja omalle puolelle korjattavaksi. Vaunujen alla oli havaittu myös venäläisten kaivamia pesäkkeitä, joista tarkka-ampujat ikävällä tavalla häiritsivät suomalaisia.

Hanke suunniteltiin melko suurimittaiseksi ja siihen kuului niin savutus kuin saksalaisten Stukas-yöksypommittajien hyökkäys. Luonnollisesti aktiivinen Vihma halusi seurueineen mennä aivan etulinjaan katsomaan pauketta.

On suorastaan käsittämätöntä, että kokenut divisioonankomentaja otti divisioonan esikuntapäällikön mukaansa samalle uhkarohkealle retkelle. Niin komentaja kuin esikuntapäällikkö, everstiluutnantti **Gösta Palkama** kulkivat sitten metrin (!) päässä toisistaan avoimella maalla. Mukana olivat hieman taaempaan eversti **Sven Björkman** ja everstiluutnantti **Joachim Duncker**.

On ilmeistä, että venäläinen tulenjohto näki, että "herroja on liikkeellä" ja ohjasi raskaan kra-

naatinheitintulen suoraan heidän niskaansa.

Keskityksen sattuessa kaatui evl Palkama heti saaden sattuman ainakin oikeaan reiteensä. Evl Duncker lensi samalla maahan menettäen hetkeksi tajuntansa. Siitä selviytyttyään hän heittäytyi läheiseen ojaan. Noin kymmenen minuutin kuluttua vihollistulen heikkennyttyä hän nousi ylös ja näki erään sotilaan juoksevan huutaen hänelle "älkää juosko pois – tulkaa auttamaan!"

Tällöin Duncker näki Vihman ja Palkaman makaavan noin 15 metrin päässä hänestä. Duncker ja sotilas alkoivat sitoa kenraalia. Palkama oli jo kuollut. Kesken sitomisen iski viholliskranaatti vain metrin päähän heistä, jolloin sotilas kuoli melkein heti ja Vihma sai lisää sirpaleita ja heitti henkensä.

Sankarihautaan vai ei?

Tyypillistä Vihman uhmakkuudelle oli, että muutamia hetkiä ennen tuli-iskua eversti Björkman oli varoittanut vaarallisesta tilanteesta. Vihma esitti silloin kysymyksen, jota esimies ei koskaan saisi tehdä: "Pelkääkö sinä?" Vastaus oli selvä, Björkman totesi. "En pel-

kää, mennään vain." Kuin ihmeen kautta Björkman ja Duncker selvisivät haavoittumatta.

Björkmanin paljon myöhemmin tekemän arvion mukaan, "se oli Vihman omaa äkkipäisyyttä ja hätäilyä. Uhmapäisyyttä ja oikeastaan kiukuissaan, kun tappoi itsensä. Se oli melkein itsemurha, ikävä kyllä. Siinä meni hyvä mies."

Vihman ja Palkaman ruumiit saatiin kannettua pois ja yön he makasivat "laudalla" läheisessä riisessä. Muistotilaisuuden jälkeen ruumiit kuljetettiin pois.

Vihman sankarihautajaisiin liittyy erikoinen episodi. Hän oli ni-

mittäin eronnut jo 1920-luvulla kiivastuksissaan kirkosta. Kuopion kirkkoherra kieltäytyi siunaamasta Vihman ruumista Kuopion sankarihautaan. Tällöin ylipäällikkö **C.G.E. Mannerheim** puuttui asiaan ja vaati sankarihautasta.

Ylipäällikön valta ei tiettävästi kuitenkaan ulotu kirkonmiehiin, he eivät ole hänen alaisiaan. Loppujen lopuksi Vihma haudattiin sankarihautaan, mutta siunausta ei suorittanut Kuopion kirkkoherra, vaan seurakunnan ulkopuolinen pappi.

TARJA LAPPALAINEN

Artikkeli perustuu Martti Turtolan teokseen "Jääkärikenraali Einar Vihma. Ihantalassa taistelun ratkaisija" (Otava 2005)

**TORJUNTA-
TAISTELUISTA
75 VUOTTA**

**Kenraali Vihma
Einar August.
s. 19.9.1893,
kaatunut 5.8.1944
Ihantalassa.
Ritari 22.**

Itämeri – Suomen kohtalon meri

Jatkosotamme päättyi torjuntavoittoon kesällä 1944. Kun siitä nyt on kulunut 75 vuotta, on hyvä tarkastella Suomen geopoliittista asemaa, jossa Itämeren hallinta on ollut merkittävässä roolissa.

TORJUNTA-TAISTELUISTA 75 VUOTTA

1920 solmittu Tarton rauhansopimus Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä rauhoitti lähes 20 vuodeksi Itämeren herruudesta käydyin taistelun, jossa Suomen ja Viron itsenäistyminen oli sulkenut Neuvosto-Venäjän Suomenlahden pohjukkaan.

Rauha syntyi kuitenkin silloisen bolševistisen Venäjän kannalta hyvin heikossa tilanteessa, jossa tärkeintä lienee ollut rauhoittaa tilanne Suomen suunnalla. Sisällissota riehui Venäjällä edelleen, ja joku suunta oli pakko rauhoittaa. Sikäli Tarton rauha oli syntyvän Neuvostoliiton kannalta pakkorauha. Siitä jäi muhimaan tarve korjata tilanne heti, kun siihen avautuisi tilaisuus.

Jatkon Suomi kokikin sitten 1930-luvun lopulla. Ensin Neuvostoliitto hankki itselleen toimintavapauden Suomen ja Baltian suunnalla solmimalla Saksan kanssa 23.8.1938 Molotov-Ribbentrop -sopimuksen. Sitten se pääsi osille Puolan jaossa Saksan hyökättyä itään. Sen jälkeen käynnistettiin Viron vyörytys. Suomi ei ymmärtänyt Viron lailla myöntyä Neuvostoliiton ”legitiimeihin” turvallisuusvaateisiin. Kun diplomaatit eivät kyenneet tilannetta laukaisemaan, sotilaat kutsuttiin remmiin tunnetuin seurauksin. Talvisota alkoi 30.11.1939.

Taistelu Itämeren herruudesta

Jatkossa Neuvostoliitto pyrki systemaattisesti Itämeren ja ainakin Suomenlahden hallintaan. Talvisodan

Taisteluharjoitus Itämerellä aputykkivene Aunuksella

päätäneessä Moskovan pakkorauhassa se sai Hankoniemen vuokratukikohdakseen ja kesällä 1940 se sovjetisoi Viron. Ahvenanmaa demilitarisoi.

Sitten tulivat saksalaiset.

22.6.1941 käynnistynyt Operaatio Barbarossa eteni aluksi hyvin myös Itämeren alueella. Suomi oli ahdistettu tilanteeseen, jossa sen ainoa mahdollisuus turvata tulevaisuutensa itsenäisenä kansakuntana perustui yhteistyöhön Saksan kanssa. Yhdessä saksalaisten kanssa Neuvostoliitto ja punalipun laivasto ahdistettiin Suomenlahden perukkaan, Kronstadtin ja Leningradiin.

Näin elettiin tammikuuhun 1943, jolloin saksalaisille viimeistään kävi selväksi, ettei Leningrad ole vallattavissa edes saarroksilla. Silloin puna-armeija avasi saarretulle kaupungille maitse huoltoyhteyden Laatokan etelärannalle. Jatkoa seurasi vuotta myöhemmin, kun puna-armeija mursi Leningradin saarron

lopullisesti ja heitti saksalaiset joukot kaupungin ympäristöstä. Linjat vakiintuivat kovien taistelujen jälkeen useiksi kuukausiksi Narva-joen tasalle.

Kun puna-armeija ei Narvasta päässyt läpi, oli Suomen vuoro. Saimme ottaa vastaan Neuvostoliiton neljännen strategisen iskun Karjalan kannaksella 9.-10.6.1944.

Kun puna-armeija heinäkuun 1944 puolella välissä silläkin suunnalla joutui toteamaan tien olevan tukossa, oli jälleen Narvan suunnan vuoro. Äärettömän veristen taistelujen jälkeen saksalaiset vetäytyivät ”Tannenberg-linjalle”, joka tukeutui Narvan itäpuolella olevaan kukkulamaastoon. Pohjoisessa oli Suomenlahti, etelässä laajat suot sekä

Peipsijärvi ja siinä välissä Sinimäkien kukkulat.

Näissä hyvin strategisissa asemissa saksalaiset pitivät sitkeästi puoliaan aina syyskuun puolenvälän tienoille saakka. Sitten tulikin kiire evakuoida joukot Virosta ja Baltiasta, sillä puna-armeija oli päässyt läpimurtoon Peipsijärven eteläpuolella.

Merikadetti Nysten ja aliluutnantti Itäpiiri vartiomoottorivene 15:ssä Bengtskärin edustalla

Suomen merkitys Saksalle

Miksi saksalaiset niin sinnikkäästi pitivät kiinni Narva-jokilinjasta ja Sinimäistä? Näin tapahtui Saksan diktaattorin ja sodanjohtajan, **Adolf Hitlerin** käskystä. Sotilaat olisivat olleet valmiit luopumaan koko pohjoisesta Baltiasta, koska puna-armeija lähestyi jo Itämeren etelärannikkoa, mutta Hitlerin tahtoa oli noudatettava.

Hitlerin perimmäisenä tavoitteenä oli säilyttää Itämeri saksalaisena sisämerenä. Se oli välttämätöntä, koska Ruotsista saatava malmi oli elintärkeä. Suomen puolelta tuleva Petsamon nikkeli oli myös tärkeää. Saksa oli panostanut pohjoiseen rintamaan paljon, ja sillä oli Suomen maaperällä noin 220 000 sotilasta, joiden huolto oli turvattava.

Aluksi perusteluna näytti olevan Suomen pitäminen mukana sodassa mahdollisimman pitkään. Suomihan oli Saksan paras ja lojaalein aseveli, toisin kuin Romania ja Unkari, joissa Saksa oli ollut pakotettu valankaappaukseen ja miehitykseen. Suomi oli Itämeren strategista merkitystä ajatellen ehdottomasti pidettävä mukana rintamassa. Jos Suomi pettäisi, koko rakennelma alkaisi hajota. Ja toisaalta, Neuvostoliitto saavuttaisi sen, mitä oli koko ajan tavoitellut: Itämeren herruuden.

Saksalla oli syyskuun 1944 alussa pöytälaatikossaan suunnitelmia siltä varalta, että Suomi irtautuisi sodas-

ta. Operaatio Birke oli suunnitelma Saksan Pohjois-Suomessa olevien joukkojen ja materiaalin evakuoimiseksi. Siihen sisältyi ajatus, että puna-armeija olisi sillä suunnalla päävihollinen, joka pyrki ajamaan saksalaiset pois. Aluksi Birkeen kuului keskeisenä osana Petsamon nikkelin saannin turvaaminen. Siitä tavoitteesta luovuttiin vasta Lapin sodan aikana, kun Saksan nikkeli-varastot todettiin riittäviksi.

Itämeren koskivat Operaatio Tanne West ja Operaatio Tanne Ost.

Ensin mainittu oli suunnitelma Ahvenanmaan valtaamiseksi, jotta Itämeren malminkuljetukset voitaisiin turvata. Tätä operaatiota varten koottiin eteläisen Itämeren ranta-alueille joukkoja. Operaatiosta oli kuitenkin pakko luopua syyskuulle tultaessa, kun joukot tarvittiin kipeästi maan omia rajoja puolustamaan.

Operaatio Tanne Ost, Suursaaren valtaaminen, sen sijaan yritettiin toteuttaa Baltiassa olevilla laivastovoimilla, kun Suomi ensin oli solminut aselevon Neuvostoliiton kanssa 4.9.1944. Operaatio liittyi Sinimäkien rintaman ja siihen liittyvien Suomenlahden miinasulkujen ja sukellusveneverkkojen pitämiseen. Punalipun laivastoa, ennen muuta sen sukellusveneitä, ei saanut päästää häiritsemään Itämeren liikennettä. Operaatiosuunnitelma rakentui pitkälti ajatukselle, että saari saatai-

siin haltuun verettömästi jonkinlaisella sopimuksella saaren suomalaisten joukkojen johdon kanssa.

Vaikka saari oli aseleposopimuksen mukaan sovittu luovutettavaksi Neuvostoliitolle, siellä oli vielä suomalaismiehitys. Saksalaisten suureksi hämmästykseksi suomalaisten kanssa ei syntynyt minkäänlaista sopimusta. Niinpä saari yritettiin verrattain ponnettomasti ottaa haltuun väkivalloin. 15.9.1944 tämä sotilaalliseksi, poliittisesti ja psykologisesti epäonnistunut operaatio päättyi hyökkääjän tappioon.

Suomalaiset saivat merkittävän sotasaaliin ja sotavankeja osoitukseksi vilpittömästä halustamme noudattaa aseleposopimuksen ehtoja. Saksalaisesta operaatiovoimasta osa kuitenkin pelastautui lähtöpisteeseensä Tallinnaan. Koko operaation hyödyttömyys paljastui, kun saksalaisten oli eteläisen Itämeren uhkaavan tilanteen vuoksi luovuttava Sinimäkien linjasta ja evakuoitava Virossa olevat joukkonsa. Puna-armeija marssi Tallinnaan jo 22.9.1944. Suomalaisella puolella Suursaaren menestyksellinen puolustaminen entistä aseveljeä vastaan noteerattiin, kun puolustusta johtanut silloinen everstiluutnantti **Martti Miettinen** nimettiin 2.10.1944 Mannerheim-ristin ritariksi.

Saksalaisilla oli muitakin suunnitelmia Suomen varalle tilanteessa, jossa maa irtautuisi Neuvostoliiton vastaisesta rintamasta. Kaavailtiin Etelä-Suomen ja sen hallintokeskusten miehittämistä sekä uutta, saksalaismielistä hallitusta. Ministerilistojakin tiettävästi tehtiin. Tähän eivät saksalaisten syksyllä 1944 jo hyvin rasitetut resurssit kuitenkaan riittäneet. Näin pääosa maastamme säästyi sodan loppuselvityksiltä. Lapin osa oli huonompi. Mutta se ja Lapin sota onkin sitten kokonaan toinen tarina.

GÖRAN LINDGREN

Kirjoittaja on sotahistorian harrastajatutkija

Taisteluharjoitus Itämerellä aputykkivene Aunuksella

HUOLTOVARMUUSKESKUS
FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAPSCENTRALEN
NATIONAL EMERGENCY SUPPLY AGENCY

AUTOSALPA

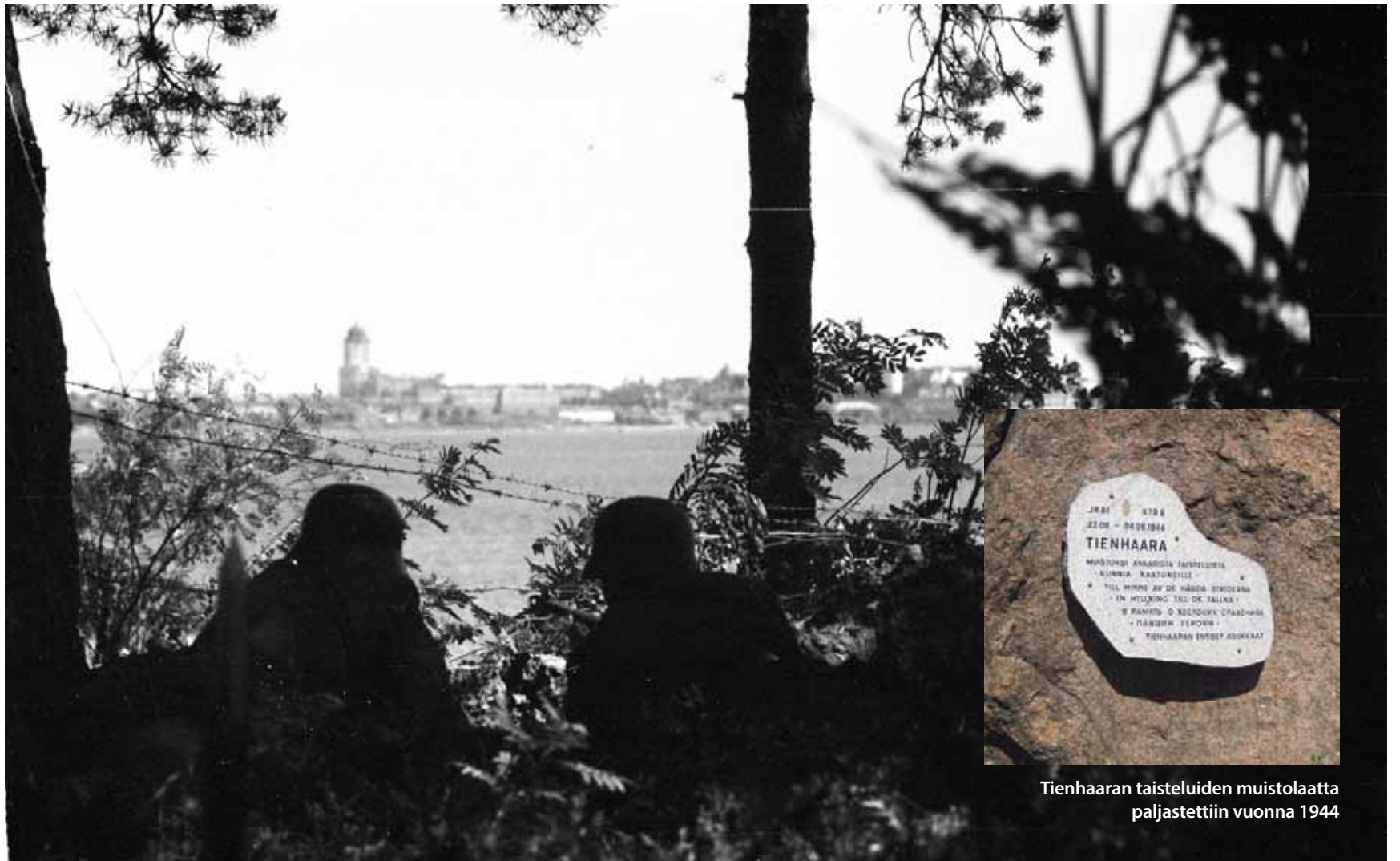

INTEGRAL

**Minkä te taistelitte,
sitä me suojelemme.**

PERUSSUOMALAISET

Tienhaaran taisteluiden muistolaatta paljastettiin vuonna 1944

Sodasta rauhaan, Viipurista Lähi-itään

Kolme kohtaloa Tienhaarassa

Kolme miestä eli kohtalon hetkiä Viipurin Tienhaarassa kesällä 1944. Heidän tiensä kohtasivat kuitenkin vasta 12 vuotta myöhemmin Egyptissä. Sen tarinan kertoo Viipurista pikkupoikana evakkoon lähtenyt Jorma Reinimaa.

Puna-armeijan suurhyökkäys Kannaksella alkoi 9.6.1944. Viipurissa elettiin tuolloin lähes rauhan aikaa, emmekä me kaupungin asukkaat osanneet aavistaa, mitä tulossa olisi. Elämä Viipurin Kolikkoinmäen kaupunginosassa oli rauhallista, vaikka olikin sota-aika. Koulut oli tosin suljettu jo helmikuun alussa, mutta satunnaisiin pommituksiin oltiin tuossa vaiheessa jo totuttu. Tilanne muuttui nopeasti ja aloimme ymmärtää, että nyt on suuri muutos tulossa.

16.6. 1944: Koti jää taakse

Viipurin takana reservissä olleet panssaridivisioonan panssarivainut jyrivät kaupungin mukulakivikatuja rintamalle kymmenes päivä kesäkuuta. Me pikkupojatkin tiesimme, että se on huono merkki.

Vihollisen hyökkäys eteni nopeasti ja vanhempani alkoivat huolestua. Olisiko Viipuri taas jätettävä?

**TORJUNTA-
TAISTELUISTA
75 VUOTTA**

”Paljon koneita kaupungin yllä. Ilmatorjunta ampuu joka suunnassa”, kertoo Viipurin ilmasuojelukeskuksen sotapäiväkirjan merkintä kesäkuun 13. päivältä. Viereisellä Patterinmäellä raskas

Jorma Reinimaa pikkupoikana Viipurissa

ilmatorjunta ampuu jatkuvasti. Isäni Oskari ja äitini Hilja päättivät lähteä kaupungista. Aamulla 15. kesäkuuta tavarat nostettiin pihalle odottamaan, jos joku hakisi ne. Pihakaivosta juotiin viimeiset mukilliset raikasta vettä. Vesikauha jätettiin kaivon kannelle. ”Seuraaville”, isä sanoi.

Selkäreppuihin otettiin se, mitä jaksettiin kantaa ja aloitimme matkamme läpi palavan, räjähtelevän ja savuisen kaupungin kohti länttä. Minun repussani oli vaatteita ja luistimet, joilla olin edellisenä talvena oppinut luistelemaan. Koko päivän käveltyämme tulimme Kivisilansalmen maantiesillalle ja sen yli jatkoimme Tienhaaran rautatieasemalle. Junia ei pommitusten vuoksi sinnekään tullut.

Odottelimme aseman takana olevassa metsässä. muiden siviilien kanssa kuljetusta. Yöllä, 16.6, pääsi juna hakemaan siviilejä turvaan ja me nousimme siihen. Tienhaara jäi taakse ja me puksutelimme junalla kohti Tamperetta ja uutta elämää.

20.6.1944: Vetäytyminen Viipurista

Kolme päivää myöhemmin 20. Prikaatin pioneeri **Toivo Kykylä** istui pienessä ampumakuopassaan Viipurin eteläreunan pahasti kesken-eräisissä asemissa. Hänet oli vasta edellisenä päivänä siirretty joukko-osastonsa mukana Syväriltä Viipuriin. Venäläisten suuret hyökkäysjoukot olivat vastapäätä ja luoteja viuhui yli pään. Vain 19-vuotias Kykylä katseli, kun koppakuoriainen kiipesi seinämää ylöspäin lähelle kuopan yläreunaa, mutta sitten muutti mieltään ja alkoi kiivetä alas kohti kuopan pohjaa.

”Viisas on tuo koppakuoriainen”, Kykylä kertoi myöhemmin mietti-neensä. ”Tuota esimerkkiä kannattaa seurata ja pitää päänsä alhaalla.”

Seuraavana päivänä oli pakko lähteä asemista. Viipuri oli mene-tetty.

Kaverinsa kanssa Topi käveli seuraavan päivän kohti länttä ve-täytyvien suomalaisten joukkojen kanssa, toisella olkapäällään rä-jähdysvarustelaukku, toisella ensi-apulaukku. Kun he saapuivat Kivisillan silloille, osallistui Topi pioneerina 2. prikaatin maantie-sillan räjäyttämiseen. Se räjäytet-tiin klo 17.30. Se oli Viipurin vii-meinen silta.

Kaverinsa kanssa hän jatkoi mat-kaa Tienhaaran rautatieasemalle, jossa hän pisti konepistoolinsa lip-puluukulle ja pyysi menolippua Äetsään. Vastausta ei kuulunut -asemalla ei enää ollut ketään. Mat-ka jatkui jalan Ykspään kartanolle, johon heidän Viipurista perään-tynttä joukko-osastoaan koottiin. Kartanolta Topi löysi betonista teh-dyn vesisäiliön. Se oli kuivillaan ja sen pohjalle oli hyvä kiivetä nukku-maan. Siellä oli turvassa ja suojas-sa. Topi nukahti heti.

22.6.1944: Lopun hetket

Kaksi päivää tuon jälkeen ruotsin-kielisen Jalkaväkirykmentin 61:n, ”Sextiettanin”, konekiväärijoukkue marssi kuumana kesäpäivänä kohti Tienhaaraa. Heidän kärjessään oli 22-vuotias reservin vänrikki **Gunnar Brandt**.

Vastaan tuli armeijan henkilöauto, jonka takaikkunasta pisti everstin pää.

”Tietääkö vänrikki, missä on armeijakunnan komentopaikka?” hän kysyi Brandtilta.

Vänrikki ei tiennyt, mutta ajat-teli, että eivät taida asiat kovin hy-vin olla, jos everstikin joutuu aje-lemaan ympäriinsä sitä etsimässä. Eivät olleetkaan.

Brandt sai käskyn marssia nopeasti Tienhaaraan ja siellä suoraan Kivisillansalmen rantaan, missä olisi otettava vastaan asemat niissä ole-vilta joukoilta. Mutta siellä ei ollut-kaan enää ketään, jolta ottaa asemia vastaan. Ei tosin ollut asemiakaan.

Kiireesti miehet kaivoivat poterot konekivääreilleen. Asemia vahvis-tamaan saapui jalkaväkeä. Samana iltana venäläiset hyökkäsivät. No-peasti koottu tehokas tykistöosas-to, KTR 8, ja sen hyvin johdettu tu-litus tuhosi venäläisten panssarit ja hyökkäys saatiin torjuttua.

Seuraavana päivänä vihollinen yritti vielä kahdesti, mutta nekin torjuttiin. Sitten tilanne rauhoit-tui ja asemat vakiintuivat siihen. Viimeisin hyökkäys tuli 25. päivä, mutta sekin torjuttiin, ja hyvä niin: jos venäläiset olisivat päässeet yli Kivisillansalmesta olisi heillä ollut tie auki Helsinkiin.

Uranoortajat Egyptissä

Me emme toisiamme tuolloin ta-vanneet, mutta tiemme tulisivat

vielä kohtaamaan, Egyptin poltta-van auringon alla.

Vuonna 1956 lähdin ensimmäi-siin YK:n rauhanturvajoukkoihin Egyptiin. Minut oli sijoitettu Suo-men Komppanian tukijoukkueeseen. Sen pioneeriryhmässä oli mi-nua kymmenen vuotta vanhempi Toivo Kykylä. Olimme samassa joukkueessa yhdessä kuuden kuu-kauden ajan Port Saidissa ja Siinain erämaassa.

Topi oli maanviljelijä ja rauhalli-nen mies, jonka kanssa oli helppo tulla toimeen. Tiesin, hänen olleen sodassa, mutta emme puhuneet siitä sen tarkemmin. Kuuden kuu-kauden kuluttua Toivo palasi Suo-meen. Minä uusin sopimukseni ja jäin palvelemaan vielä toiseksi kuu-deksi kuukaudeksi.

Suurin osa komppanian miehis-tä vaihtui puolen vuoden välein. Komppanian viimeiseksi lääkä-riksi tuli Gunnar Brandt, joka oli sodan jälkeen opiskellut lääketie-teen ja kirurgian tohtoriksi ja oli nyt päättänyt tulla vapaaehtoisena komppaniamme lääkintähuoltoon.

Komppaniamme oli Gazassa, mutta osa siitä välillä Sharm el Sheikhissä, jonne lääkärikin ajoittain joutui. Hänenkään kanssa emme koskaan keskustelleet sodan aikaisista asi-oista.

Muisto ei unohdu

Gunnarin täyttäessä 90 vuotta haas-tattelin häntä Rauhanturvaaja-leh-teen. Vasta silloin minulle selvisi, miten lähellä oli, ettemme tavanneet jo vuonna 1944.

Toivoa en juurikaan tavannut Egyptistä tulomme jälkeen, mut-ta aina silloin tällöin soittelimme. Topi oli iäkkäänäkin erittäin hyvässä kunnossa: hän osallistui maati-lansa töihin yhä aktiivisesti ja kertoi uusineensa ajokorttinsa 90 vuotta täytettyään. Vuoden 2017 ensim-mäisenä päivänä hän soitti toivot-takseen hyvää uutta vuotta ja tuli samalla kertoneensa osallistumises-taan Viipurin ja Tienhaaran tais-teluihin.

Tuo sodan viimeinen kesä oli etenkin minun elämässäni melkoi-nen tienhaara, joka johdatti meidät kaikki tahoillamme varsin erilai-sille elämän poluille. Rauhan aika, 12 vuotta ja 5000 kilometriä siihen vaadittiin, että vihdoinkin toisem-me tapasimme.

Noiden taistelujen muistoksi Tienhaarassa sijaitsevaan suureen Kasakkakiveen kiinnitettiin 1994 muistomerkki, joka kunnioittaa sekä suomalaisten että venäläisten taisteluissa kaatuneiden muistoa. Muistomerkkin vihkimiseen osallis-tui myös JR 61:n Perinneyhdistyk-sen silloinen puheenjohtaja, tohto-ri Gunnar Brandt.

TEKSTI JA KUVAT:

JORMA REINIMAA SEKÄ TOIVO KYKYLÄN PERIKUNTA

Kirjoittaja on Suomen ensimmäisiä rauhanturvaajia

Toivo Kykylä Siinailta vuonna 1956

Suomen Komppanian päällystöä syksyllä 1957. Keskellä on komppanian järjestyksessä toinen päällikkö, majuri Ensio Siilasvuo. Lääkärimme Gunnar Brandt on toinen oikealta.

Toivo Kykylä nuorena sotilaana

Unto Pusan maalauksen värikäs historia

Helsingiläiskorpraalin maalaus jatkosodan rintamalta on käynyt läpi vaiheikkaan matkan takaisin kotiin.

”Rykmentti hyökkää”-taululla on varsin mielenkiintoinen historia. Ässä-rykmentin perinnetoimikunnan puheenjohtaja **Kari Salmisen** mukaan maalaus syntyi aikanaan talvella 1943 Jalkaväkirykmentti 5:n kolmannessa pataljoonassa (III/JR 5) joukon ollessa levossa Maaselän rintamalla Itä-Karjalassa.

Perinnetiedon mukaan Pusan aseveljet tekivät esityksen maalauksesta ja ehdottivat, että komentaja myöntää Pusalle lomaa Helsinkiin maalaustarpeiden ostamista varten. Aseveljet lupasivat kerätä keskuudestaan tarvittavat rahat. Pusa maalasi miesten kulke-
maa sotatietä kuvaavan taulun, joka maalattiin vihollisilta evakuoituille telttakankaalle.

Sotilaspiiriltä kaupungille

Pusan taulu luovutettiin asevelijuhlissa Mesuhallissa vuoden 1943 lopulla talvisodan jälkeen perustetun Ässä-rykmentti ry:n haltuun. Yhdistyksen tultua valvontakomission vaatimuksesta alkuvuodesta 1945 lakkautetuksi, sijoitettiin taulu Helsingin sotilaspiirin esikuntaan. Esikunnassa palveli tuolloin myös everstiluutnantti (sittemmin eversti) **Toivo Luukko**, josta tuli myöhemmin sotilaspiirin päällikkö. Taulu oli Luukon virka-huoneen seinällä, missä aseveljien kerrotaan käyneen sitä katsomassa.

Niin sanottuina vaaran vuosina heräsi huoli siitä, että taulu saatetaan menettää – olihan se maalattu kahdelle puna-armeijan telttakankaalle. Niinpä taulu irrotettiin alkuperäisistä kehyksistään, käärittiin rullalle ja luovutettiin Helsingin kaupungille.

Takaisin kasarmialueelle

Veteraanit, käytännössä Ässä-rykmentin perinnetoimikunta sekä Luukon Pataljoonan

kilta, päätyivät jäljittämään 1980-1990-lukujen vaihteessa taulun sijainnin Helsingin kaupungilla. Tarkoituksena oli saada se näkyvästi esille kehystettynä Taivallahden silloisen kasarmialueen sotilaskodin seinälle.

Kiitos Helsingin kaupungin – erityisesti intendenti **Kerttuli Westmanin** - pontevien toimenpiteiden, näin myös tapahtui. Taivallahden kasarmialueen sotilaskodissa maalaus oli kaikkien nähtävissä.

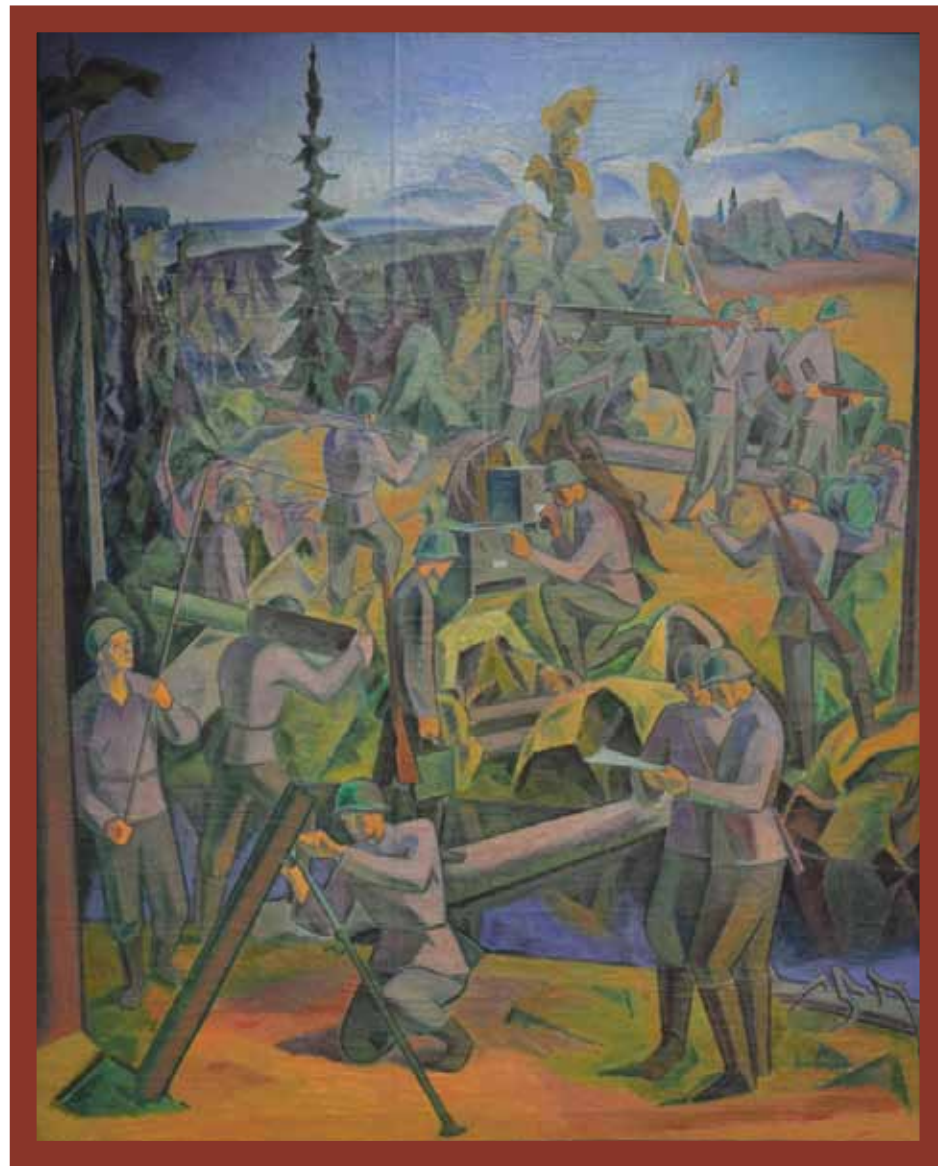
Kun Kaartin pataljoona liitettiin Kaartin jääkäirykmenttiin vuonna 1996, sai taulu uuden sijoituspaikan Santahaminasta, missä se ripustettiin silloisen Jääkäritalon, nykyisen Perinnetalon Kaartin salin seinälle.

Arvokkaan perinnetaulun uusi sijoitus oli kuitenkin ongelmallinen, sillä puutalona Perinnetalo oli altis tulipalon riskille. Ässä-rykmentin perinnetoimikunnan Salminen sopikin silloisen Kaartin Jääkäirykmentin komentajan, eversti **Pertti Laatikaisen** kanssa, että taulun paikka on rykmentin komentajan virka-huoneen seinällä. Näin taulu päätyi takaisin kotiinsa eli paikkaan, jossa se oli eversti Luukon aikanaakin ollut.

Laatikaisen sanoin ”hänen nimensä on alla siinä ’vekselissä, joka asiasta on kirjoitettu”. Kiitos Kaartin Kilta ry:n, on taulun valokuvajäljennös yhä edelleen nähtävissä Santahaminan Perinnetalon Kaartin salissa.

Kaupungin viisas päätös

Kun Helsingin kaupunki hiljan havahtui ihmettelemään, missä sen omistama taulu on ja miksei sen lainaaja maksa siitä vuokraa, olttiin taas kerran uudessa tilanteessa. Helsingin kaupungin omistajuutta ei kukaan aseta kyseenalaiseksi, mutta taulun sijoittamises-
sa tuli huomioida oikeus ja kohtuus ottaen huomioon taulun syntyhistoria ja kaupun-

Unto Pusan maalaus on palannut kotiinsa Kaartin jääkäirykmenttiin

gin omistukseen johtaneet vaiheet.

Pusan maalauksen taustalla olivat III/JR 5:ssä palvelleet veteraanit. Nämä miehet olivat Stadin kundeja, joilta tulevaisuuden usko ei ollut kadonnut, ja nämä miehet näkivät asiat myös maalaustaiteen näkökulmasta.

Niinpä on oikein ja kohtuullista, että Helsingin kaupunki osana merkittävää muuta panostustaan sotiemme veteraanien perinneyöhön luopui perimästä taulusta vuokraa ja hyväksyi sen pysyväksi sijoituspaikaksi Kaartin jääkäirykmentin komentajan virka-

huoneen. Paremmiin vartioitua sijoituspaikkaa sille tuskin löytyisikään!

Siellä taulu muistuttaa komentajan lisäksi kaikkia kävijöitä isänmaan ankarista vuosista, joiden aikana maalaustaidekin palveli yhteistä asiaa.

TEKSTI: KARI SALMISEN
KIRJOITUKSEN POHJALTA
TOIMITTANUT GÖRAN LINDGREN
KUVA: JUKKA SALMINEN

Ässä-rykmentin muistopatsaan yksivuotispäivänä kävivät Ässä-rykmentin naiset laskemassa seppeleen patsaan juurelle lokakuussa 1941.

Ässä-rykmentin perinteen jatko

Jalkaväkirykmentti 5:n kolmas pataljoona (III/JR 5) oli muodostettu kenttäarmeijamme uudelleen järjesteltäessä jouklukuussa 1941 niistä aliupseereista ja miehistä, jotka olivat alun perin palvelleet JR 26:ssa eli jatkosodan Ässä-rykmentissä ja olivat syntyneet 1913 tai sen jälkeen. Ässä-rykmentti oli helsinkiläisistä ”Kurvin kundeista” koostuva joukko.

Näiden miesten sotatie oli kulkenut Ässä-rykmentin riveissä ensin elokuussa 1941 Karjalan kannaksella Suokumaalta Säiniölle. Karjalan kannaksen tultua vallatuksi rykmentti jatkoi sotaansa Itä-Karjalassa Petroskoin tieltä Karhumäkeen. Kun Ässä-rykmentti lakkautettiin Karhumäessä, kotiutettiin vanhimmat miehet ja aliupseerit eräiden välvaiheiden jälkeen talven ja kevään 1942 aikana. Nuorempien miesten joukko siirrettiin JR 5:een joulukuussa 1941.

Komentajana III/JR 5:ssä toimi tuttu mies, majuri **Toivo Herman Luukko**, joka oli aikaisemmin toiminut Ässärykmentissä ensimmäisen pataljoonan (I/JR 26) komentajana. Näin III/JR5 oli selvästi helsinkiläinen ja siinä palvelleet pitivät itseään yhä edelleen ”stadilaisina” ja Ässä-rykmentin miehinä.

Suomalaisupseeri jäi kaivohautaan

Kaksikymmentä vuotta sitten kuulin lemilahtelaiselta Mihail Dubrovskilta vanhan tarinan Suojärven Lemilahden kylän erään talon kaivossa olevasta sotilaan ruumiista. Asiaa oli selvitettävä tarkemmin.

Sodan jälkeen Neuvostoliitolle luovutettuihin alueisiin kuuluvaan Suojärven Lemilahden kylään asutettiin uusia ihmisiä. Yksi heistä oli Huttulan kylästä sinne tullut **Mihail Dubrovski**, joka tiesi kertoa, että kun kylän eräästä kaivosta oli ryhdytty ottamaan vettä, havaittiin vesitilassa sotilaan ruumis.

Dubrovski ja toinen mies olivat päättäneet katsoa ruumista, joka oli ollut vielä jotenkin koossa. Nostopuuhassaan miehet olivat todeneet ruumiin saappaat erikoisen hyväkuntoisiksi, minkä perusteella hän arveli sotilaan olleen saksalainen. Venäläinen hän ei ainakaan ollut.

Niinpä kaivo oli päätetty sitä enemmän tutkimatta peittää. Täytäminen toteutettiin peittämällä vesitila kantamalla siihen kaivon läheisyydestä kiviä ja maata. Enää ei ollut kaivosta vedenottoaikaksi.

Sota-arkistosta johtolankoja

Uteliassuuteni Lemilahden kaivon arvoitukseen heräsi, kun selvittelin Sota-arkistossa käydessäni Erillisen pataljoona 11:n (Er.P 11) taistelujen kulkua Taivalvaaran ja Aittojoen välisellä alueella heinäkuussa 1944. Kyseinen pataljoona oli entinen Jalkaväkirykmentti 14:n (JR 14), kunniakas pohjoisessa taistelut yksikkö.

Soitin Turkuun entiselle JR 14:n taistelijalle, joka toimi perinneyhdistyksen aktiivina. Kaivohauta ei antanut rauhaa. Lisää tietoa täytyi löytyä ja löytyikin.

Tiedostoja ja sotapäiväkirjoja tutkittuani heräsi minulla epäily, että kyseessä voisi olla Er.P 11:n toisen komppanian päällikkö, kapteeni **Martin Forsten**, joka oli kadonnut 16.7.1944 Lemilahden maisemissa. Kyseinen pataljoona oli käynyt koko tuon päivän viivytystaistelua juuri tällä alueella.

Tarkastellakseni asiaa lähemmin matkustin Jäppilään, josta tavoitin lehtihakuuni vastanneen veteraanin, **Valteri Naukkarisen**. Hän oli edellä mainittuna päivänä ollut ky-

Vinkin antanut Mikhail Dubrovski (oik.) monella Mikkosen reissulla tulkkina toimineen Erkki Niemisen kanssa

seisen komppanianpäällikön taistelulähetti ja muisti yhä tarkasti taistelun kulun Lemilahden kohdalla.

”Komppania oli vetäytynyt Taivalvaaran suunnasta kohti Naukupohjaa ja pysähtynyt hetkeksi Lemilahden kylän peltojen kaakkoislaitaan, metsään, hän kertoi.

”Kapteeni Forsten oli lähtenyt tiedustelemaan uusia asemia eikä hyväksynyt minua eikä mukaan tarjoutunutta kersanttia kumppanukseen. Päällikkö oli todennut lähtiessään kiviaidan viereltä, että hän lähtee yksin välttääkseen turhia uhreja. Forsten johti komppaniaansa edestä.”

Maastoa haravoimaan

Kyseinen ikivanha kiviaita on edelleen vanhan kylätien varrella aivan lähellä Lemilahden kylän peltoja.

”Pienen ajan kuluttua Forstenin lähtemisestä räpähti lyhyt konepistoosisarja, jota seurasi vihollisten naurunremakka. Jotakin erikoista oli täytynyt tapahtua, koska äänekäs nauru kuului minun ja muiden luonani olleiden korviin”, Naukkarinen muisteli.

Kapteeni Martin Forsten on merkitty kadonneeksi 16.7.1944. Päällikkönsä saappaita tämän katoamisajkaan ei Naukkarinen osannut kuvailla, mutta tässä vaiheessa oli jo varmaa, että kaivosta löytyneet jäänteet kuuluivat suomalaissotilaille.

Er.P 11:n toisen komppanian sotapäiväkirjassa on lyhyt kuvaus komppanian taisteluista Forstenin katoamispäivältä.

”Kello 06.00 aloitti vihollinen jälleen ankaran tykistökeskityksen saaden aikaan sisään murren. Pataljoonan komentaja antoi käskyn maaston haravoimiseen, jolloin komppanian päällikkö kapteeni Forsten joutui kadoksiin.”

Itsepäisyys pelasti toiset

Taistelulähetti Naukkarisen arvio oli, että Forsten meni asemia tiedustellessaan jonkun Lemilahden talon kaivolle juomaan vettä. Tällöin hän tuli ammutuksi ja retkahti suoraan kaivoon. Poikkeuksellisen voimakas nauru vihollisryhmältä tuli juuri siitä suunnasta, johon Forsten meni.

”Kieltäessään muiden lähtemisen mukaansa päällikkö pelasti joko minun tai lähtemässä olleen kersantin hengen”, Naukkarinen totesi koruttomasti.

Dubrovski tiesi toisenkin suomalaissotilaan jäänteiden paikan Salojärven itärannan maastosta Lemilahden ja Naukupohjan väliltä. Myös nämä kuuluivat ilmeisesti jollekin Er.P 11:n kentälle jääneelle.

Dubrovskin kertoma kaivotapausta osoittaa, miten erikoisiin paikkoihin sotilaiden ruumiita on sodassa jäänyt. Etsintämatkoilla jäänteitä onkin saanut ammentaa niin syväitä suon silmäkkeistä kuin pelloista, niityistä sekä karikkeen alta metsistä. Mikään ei enää hämmästyttänyt sotapaikoilla.

TEKSTI: ISMO MIKKONEN

Kirjoittaja on yksi rajan takaisilla taistelupaikoilla kadonneita suomalaissotilaita etsivistä vapaaehtoisista

KUVA: ISMO MIKKONEN

TIESITKÖ?

Toinen etsijäryhmä on juuri löytänyt Karjalan kannakselta, Talin taisteluiden maastosta kolmen uuden suomalaissotilaan jäänteet. Heidän mukanaan löytyivät myös heidän tuntolevynsä, joten muutaman perheen pitkä odotus on pian tulossa päätökseensä! Koko tarinan löydät Sotaveteraaniliiton nettisivulta nyt - kannattaa siis käydä lukemassa:

www.sotaveteraaniliitto.fi

HalpaHalli
JO 50 VUOTTA HYVÄÄ ARKEA.
HALPAHALLI.FI 24/7

www.comatec.fi

SORVOJA OY
Rakentamisen laatus ja yli 50 vuotta
Rakennusliike Sorvoja Oy | Oulunkatu 23 L 5, 06100 OULUAREN | Tel. +358 8 472 810 |
sorumuillikesarvoja@sorvojaoy.com | www.sorvojaoy.com

KIRJAT

Taitavin käsin ja suurin sydämin

● *Olli Kleemola, Riku Kauhanen, Aake Kinnunen: Käsin ja sydämin – sota-ajan puhdetyöt. Karisto 2019, 282 s.*

Rintamalla jatkosodan asemasotavaiheessa valmistetut puhdetyöt ovat yksi sotahistoriamme inhimillisimmistä ilmiöistä. Tuohesta, lentokonealumiinista ja mitä erinäisimmistä käsillä olleista materiaaleista valmistuneet käyttö- ja koriste-esineet ovat tuttu näky monelle suomalaiselle, mutta arvostusta ne eivät ole aina nauttineet. Suuret määrät on päätynt perikuntien kautta kaatopaikoille, eikä niihin ei ole liioin kohdistunut kovinkaan paljon tutkimusta: ei sota- eikä taidehistorian sisällä. "Ehkä, jos työt osaisivat kertoa, millaisissa oloissa ne on tehty, niitä osattaisiin arvostaa?", kirja kertoo erään veteraanin arvelleen. Epäilemättä.

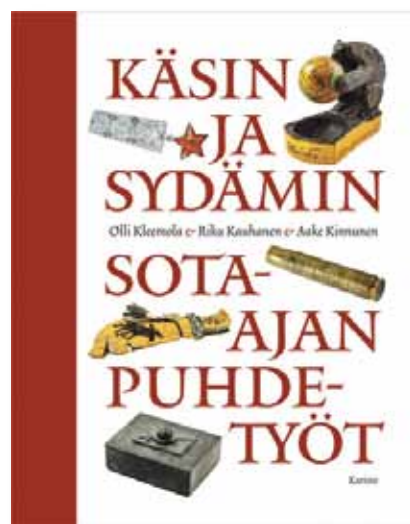
Viime vuosina tämä on onneksi alkanut muuttua. Tästä on paljolti kiittäminen yhtä kirjan tekijöistä, **Olli Kleemolaa**, jonka vuosikymmenten varrella huomattavaksi kertyneen kokoelman helmistä on saatu nauttia niin luentoja kuin näyttelyiden kautta. Puhdetyöt näkee nykyään entistä enemmän myös eri sotamuseoiden kokoelmissa. Sormukset, tuohityöt, puukapustat ja -rasiat lienevät näistä yleisimpiä, mutta kertoopa kirja puhdetyöinä valmistuneen 550-paikkaisen kirkonkin!

Kirjan esipuheessa tekijät kertovat halunneensa tuoda esiin puhdetyöilmion moninaisuutta ja siinä he ovat onnistuneet. Osansa saavat niin niiden jo 1700-luvun sotiin juontuva historia, se, millaisia muotoja ne eri armeijoiden keskuudessa saivat, esineisiin kätkeytyvät symboliikka, tarinat niiden tekijöiden takaa sekä myytit ja todellisuus saatavilla olleista raaka-aineista.

Vaikka se raflavammalta kuulostaakin, tietää kirja esimerkiksi kertoa, ettei töissä käytetty alumiini suinkaan yleensä ollut peräisin alasmuutuista viholliskoneista – kuten tekijät itsekin saattoivat rehennellä – vaan mm. kenttäpulloista. Jo rintamalla valmistuneen esineistön moninaisuus hämmästyttää. Itse hurmaannuin etenkin koruja ja sormuksia esittelevästä osiosta.

Runsas, niin rintamaelämää kuin valmistuneita töitä esittelevä kuvitus tekee kirjasta todella laadukkaan ja havainnollisen kokonaisuuden. Sotilaiden luovuus ja taidokkuus pääsee niissä oikeuksiinsa ja ne tuovat sodan lähelle lukijaa hyvin humanilla ja koskettavalla tavalla. Tekijöiden esineisiin jättämässä kädenjäljessä kiteytyy paitsi ympäröivän maailman epävarmuus, heidän haaveensa, toiveensa ja huolensa, myös kaipuu heidän puolesta kotona pelkävien rakkaimpiensa luo.

ARIELA SÄKKINEN

80 vuotta ensimmäisestä evakkotaipaleesta

● *Keijo K. Kulja, Laila Hirvisaari, Pertti Hakanen, Sari Savikko, Hanna Pukkila-Toivonen: Evakkotaival – Karjalan siirtoväen tarina. Amanita 2019, 496 sivua.*

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 80 vuotta talvisodan syttymisestä ja ensimmäisestä kerrasta, kun Karjalan väki joutui jättämään kotinsa. Merkkivuoden kunniaksi on Amanita-kustantamo tehnyt todellisen suurteon ja julkaissut liki 500-sivuisen kirjan aiheesta.

Teos muistuttaa, että evakuointi, maa-alueen kymmenesosan menetyksensä ja väestön uudelleenasettaminen olivat syvä ja ylisukupolvinen tragedia, mutta myös osa Talvisodan ihmettä: satojentuhansien siviilien evakuointi sodan alta sekä heidän uudelleenasettamisensa onnistuttiin organisoimaan aikana, jolloin koko elämää leimasi epävarmuus ja puute. Yhtä hämmästyttävä voimannousu on sekin, että Karjalan liitto oli pystyssä ja toimintakykyinen vain reilu kuukausi Talvisodan päätymisen jälkeen.

Teoksen ehdoton vahvuus on sen kattavuus. Traumaattista ajanjaksoa kuvataan ja taustoitetaan niin sen itse kokeneiden ihmisten kokemusten ja sen jättämien jälkien kautta, kuin sen poliittisia, taloudellisia, sosiologisia, juridisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia tutkiskelevista kulmista.

Kirjailija **Laila Hirvisaari** kertoo kirjassa omista evakkokokemuksistaan, historian tutkija, FT (ja evakko itsekin!) **Keijo K. Kulha** kartoittaa väestösiirtojen ja uudelleenasetuksen vaatimia käytännön ponnistuksia, tietokirjailijat **Sari Savikko** sekä

Hanna Pukkila-Toivonen esittelevät kaikki sodassa menetetyt karjalalaiskunnat ja Karjalan liiton puheenjohtaja **Pertti Hakanen** kertoo siitä, kuinka siirtoväen edunvalvontajärjestöksi aikoinaan perustettu liitto yhä vaalii menetetyt alueen perinteitä ja kulttuuria.

Etenkin menetettyjen pitäjien katalogisoinnin sekä teoksen perusteellisen kuvituksen (liki 400 kuvaa!) ansiosta kirja on erinomainen hakuteos ja antoisa löytöretki menneeseen, eikä vähiten meille, arviolta jopa 1,5 miljoonalle karjalaiselle sukujuurelta omaavalle suomalaiselle.

Kirja on tuleva keräilyharvinaisuus, sillä sitä on saatavilla vain rajoitettu erä. Tähänkin sisältyy puhuttelevaa symboliikkaa: teoksen painosmäärä on 1939 kappaletta, joista jokainen on numeroitu. Saatavilla suoraan kustantajalta: www.amanita.fi tai valtuutetuilta suurteosedustajilta.

ARIELA SÄKKINEN

Suomalaisten SS-miesten järjestötoiminnan 75-vuotinen historia

● *Mikko Uola: Kunnian miehet – 75 vuotta suomalaisten Waffen SS-vapaaehtoisten järjestötoimintaa 1943-2018, Veljesapu-perinneyhdistys 2019, 578 s.*

Kirja kirjoittajan, dosentti Mikko Uolan mukaan teos on dokumentoitu kertomus vuosina 1941–1943 Saksan Waffen-SS-joukoissa palvelleiden suomalaisvapaaehtoisten järjestötoiminnasta 75 vuoden ajalta.

Vapaaehtoisten suomalaisten SS-sotilaiden ensimmäisenä aseveljeysjärjestönä toimi SS-Aseveljet ry, joka lakkautettiin syksyllä 1944 välirauhansopimuksen mää-

räysten perusteella. Sen jälkeen seurasi vuosikymmenen kestänyt aika, jolloin järjestötoimintaa ei virallisesti ollut lainkaan.

Saksan rintamalla taistelleet ja siellä haavoittuneet suomalaissotilaat putosivat tyhjän päälle palattuaan kotimaahan. Punaisen Valpon vaikutuksesta kaikki, jotka olivat toimineet armeijan tai poliisivoimien palveluksessa, erotettiin pian sodan jälkeen. Ennakkoluulot olivat kovet ja monet muutkin työpaikat sulki ovensa. Vammautuneista useat joutuivat suureen taloudelliseen ahdinkoon. Näiden seikkojen vuoksi yhdistys herätettiin henkiin

huoltojärjestö Veljesapu ry:nä, joka käytännössä perinneyhdistykseksi muuntu-neena vaihtoi vuonna 2006 nimensä Veljesapu-Perinneyhdistys ry:ksi.

Toiminta tuotti tulosta, sillä vuonna 1956, jo reilun vuoden päästä uudelleenherättämisestä, suomalaiset Waffen-SS-sotilaat pääsivät osallisiksi niistä pienistä korvauksista, joita Suomen rintamallakin taistelleet sotainvalidit saivat.

Uolan kirjasta ilmenee, että järjestö on olemassaolonsa aikana saanut paljon aikaa SS-sotilaiden muiston vaalimiseksi. Yksi niistä on Itä-Ukrainan Uspenska-

jaan vuonna 2007 pystytetty, siellä käydyissä taisteluissa kaatuneiden sotilaiden muistomerkki. Tosin nykyään alueen ovat vallanneet venäläiset, eikä muistomerkillä ole menemistä.

Aivan sileä järjestön tie ei ole ollut muutenkaan, sillä Neuvostoliiton painostamana järjestö joutui vuonna 1976 peruuttamaan tapaamisiaan niin, että vuosikokouksen pidostakaan ei tullut mitään.

Uola on saanut mahdutettua teokseen runsaasti mielenkiintoisia yksityiskohtia ja kuvamateriaalia järjestöstä vuosikymmenien varrelta. Teksti on selkeää ja hyvin kir-

Etäiseksi jääneen oikeusministerin poliittinen elämä vihdoin kansissa

● *Esko Vuorisjärvi: J.O. Söderhjelm in värikäs elämä – Presidenttien salaperäinen luottomies, Otava 2019, 521 s*

Jos kadulla kulkiessa tekisi gallup – otoksen siitä, kuinka moni tuntee **J. O Söderholm**- nimisen henkilön edes nimeltä, veikkaan, että myöntäviä vastauksia ei ole paljon. Niin etäiseksi tämä entinen moninkertainen oikeusministeri, teollisuusjohtaja ja kansanedustaja on jostain syystä jäänyt. Siksi veteraanilehtien ahkeran kirjoittajan, VTT **Esko Vuorisjärven** tiiliskivimäinen elämäkerta on enemmän kuin tervetullut lisä viime vuosisadan keskeisistä tapahtumista kertovien kirjojen joukkoon.

Kirja jakaantuu 9 lukuun, joissa käsitellään sukutausta, lapsuus ja nuoruus, valmistauminen ja astuminen työelämään, työt ja sotavuosien monet tehtävät, toiminta idänsuhteiden parissa, vaihe, jossa Söderhjelm ymmärsi, että on muutakin kuin politiikka sekä elämän viimeiset vuodet. Kirja on nimenomaan poliittinen elämäkerta, pääpaino on sotavuosissa ja sen jälkeisissä nk. vaaran vuosien ajassa.

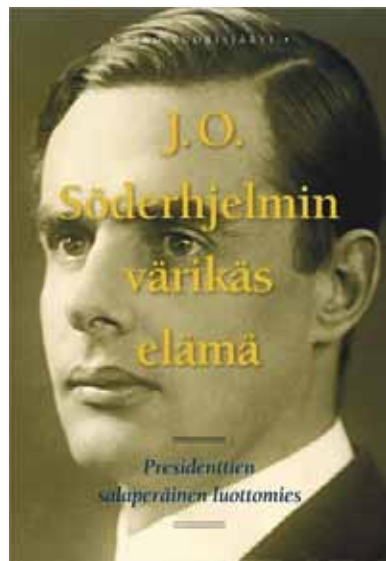
Kirjan parasta antia ovat kuvaukset Petsamon nikkelistä sotavuosien aikaan käydystä neuvotteluista. Vuonna 1990 Petsamon nikkelin kansainvälispoliittisesta merkityksestä väitellyt Vuorisjärvi kirjoittaa dekkarimaisella tarkkuudella ja tyylillä näistä monivaiheisista ja vaikeista konsessio-neuvotteluista ensin saksalaisten ja sitten neuvostoliittolaisten kanssa. Kummassakin tapauksessa saavutettiin pitkälti Söderhjelm taitavuuden ansiosta torjuntavoitto.

Tätä samaa taitavuutta tarvittiin myös 1948, jolloin presidentti **J.K. Paasikivi** kutsui Söderhjelm in YYA-sopimuksesta neuvottelemaan valtuuskuntaan. On mielenkiintois-

ta lukea siitä, miten täydellisessä paitsiossa tuon valtuuskunnan puheenjohtaja, silloinen pääministeri **Mauno Pekkala** todellisuudessa oli. Todelliset johtajat olivat Söderhjelm ja Kekkonen. Tuttavuus Kekkoseseen edisti sittemmin suuresti Söderhjelm in nimitystä oikeusministeriksi peräti neljään hallitukseen Kekkonen kahden ensimmäisen presidenttikauden aikana. Myös monissa muissa kohdin herrojen urat sivusivat toisiaan.

Kirjan kirjoittaja toivoo esipuheensa lopuksi lukijalle ahaa-elämyksiä kirjan parissa. Ainakin asioitten ja niitä hoitavien henkilöitten riippuvuus ja kytkökset toisiinsa tulivat tämän kirjoittajalle konkreettisesti esille, kun menneen helatorstain Johan Oton seurassa vietin. Poliittisen historian harrastajille suositeltavaa lukemista.

OSMO SUOMINEN
sotahistoriaharrastaja ja Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja

joitettua ja se etenee johdonmukaisesti. Kirjasta saa kattavan kuvan Veljesapu-Perinneyhdistys ry:n toiminnasta. Sotahistoriaakin silmällä pitäen teoksella on oma antinsa. Kirja on tilattavissa Veljesapu-Perinneyhdistys ry:n kautta.

TARJA LAPPALAINEN
kirjoittaja on hämeenlinnalainen toimittaja

Peurungassa paljastetut taulut siunasi kenttäpiispa Pekka Särkiö

Peurungassa paljastettiin Pro Patria-tauluja

Keskisuomalaisten SOK:n palveluksessa olleiden sankarivainajien marmoriset Pro Patria-taulut paljastettiin juhlinnin menoin Rintamaveteraaniliiton liittouhlan yhteydessä 9.6.2019 kylpylähotelli Peurungassa.

Taulujen luovutuspuheen esitti Osuuskauppa Keskimään toimialajohtaja Heikki Tervanen ja ne vastaanotti Peurungan johtaja Seppo Virta. Harmonikkataiteilija Veikko Ahvenaisen ja Carina Nordlundin esittämä Porilaisten marssi antoi tilaisuudelle juhlan tunnun.

Paljastustilaisuuden yhteydessä sotakamreeri Raimo Salo lahjoitti aikaisemmin valmistuneeseen sotiemme 1939-1945 historiaa esittävään vitriiniin sieltä puuttuneen Suomi-konepistoolin. Keskisuomalaista tuotantoa oleva ase tuli tunnetuksi rintamalla varmana ja tulivoimaisena ja legendaarinen alikersantti Antti Rokka tunnettiin aseineen ”Tikkakosken mannekiinina”.

TEKSTI: PEKKA TOIVONEN
KUVA: LAURI JOKELA

ETSITÄÄN TIETOA

Talvisodan Er.P 6

Talvisodan alkamisesta tulee 80 vuotta. Merkkipuoden kunniaksi kokoaa Talvisodassa taistelleiden, Kaukolan, Käkisalmen, Räisälän ja Sakkolan miehistä kootun Erillinen Pataljoona 6:n perinneyhdistys pataljoonan, sen asevelitoiminnan ja perinneyhdistyksen vaiheet kirjaksi.

Kirjaa varten Er.P 6:n perinneyhdistys kerää aineistoa tulevan kesän ja alkusyksyn aikana. Kaipaamme muisteloita, valokuvia ja lehtileikkeitä Er.P 6:ssa taistelleista henkilöistä, asevelikokoontumisista ja perinneyhdistyksen toiminnasta. Jos tunnet, että voisit auttaa materiaalin täydentämisessä, niin ota yhteyttä. Pienetkin tiedonjyvät ovat tärkeitä.

Yhteydenotot:
Ossi Kamppinen
040 581 1067
ossikamppinen@gmail.com

Jatkosodan Kev.Os. 15:n veteraaneja?

Olen viimeiset kuukaudet yrittänyt löytää kuvia projektiini, jossa tutkin ukkini sotapolkua Kevyen Osasto 15:n riveissä. Kirjassa Kaltimosta Kopovaan, Enolaisen Kevyt Osasto 15:n tie 1941-1942 on muutama kuva tutkimastani osastossa. Kirjassa mainitaan nimet Onni Tolonen ja Anja Tolonen, jotka ilmeisesti ovat kotoisin Enon suunnalta ja ovat antaneet kuvat kirjan julkaisua varten. Lisäksi Raimo Sormusen mainitaan antaneen kuviaan kirjaa varten.

Minua kiinnostaisivat ainakin seuraavat veteraanit:

Sormunen, Raimo Aatos synt.1922 Enossa.

Tolonen Antti s. 1909 Enon Kuismassa.

Tolonen Oiva Onni s. 1917, Enon Majoinvaarassa.

Haluaisin tietää, josko edellä mainitut veteraanit ovat yhä elossa, lisäksi kaikki muu tietoa Kev.Os.15:ä ja sen veteraaneja koskien on tervetullutt

Paavo Heiskanen
Rajankuja 12 G, 49420 Hamina
puh: 0505663288
pave_heiskanen@hotmail.com

Tunnistatko tuntemattomat?

Kenttäpostia-lehden sarjassa julkaistaan kuvia rintamalta.
Tunnistatko kuvissa olevia henkilöitä?
Kerro siitä meille!

Nämä porukkakuvat ovat tietokirjailija Jukka Halosen kokoelmasta, ja niissä ei ole tietoja. Kuvista voi löytyä sinulle tuttuja henkilöitä. Henkilötiedot, porukkatiedot, ajat ja paikat ovat kaikki arvokasta sotahistoriallista tallennustietoa.

Ota yhteys: Kenttäpostia,
PL 600, 0521 HELSINKI tai
toimitus@sotaveteraaniliitto.fi.

“Sota opetti arvostamaan rauhaa”

MH: Pappa oli jatkosodan veteraani ja lähti rintamalle maaliskuussa 1943 18-vuotiaana täydennysmiehenä. Hän kuului Jalakaväenrykmentti 16:n kiväärimehiin ja taisteli Karjalan kannaksella; Metsäpirtin, Taipaleen ja Sakkolan suunnalla. ”JR16:sta muodostettiin lokakuussa 1943 19.Prikaati, joka sai tehtäväkseen Taipaleen alueen puolustamisen”. Tämä litania papalta tuli selkäytimestä.

MN: Papan mukaan syksyn 1939 aikana kasvanutta sodan uhkaa ei heidän kotonaan tunnettu ja sota tuli perheeseen täytenä yllätyksenä. Kotona ei ollut radiota eikä heille tilattu sanomalehtiä. Maaseudulla tehtiin kovasti töitä oman elannon eteen, eikä maailman poliittisista tapahtumista aina oltu täysin perillä.

Kaksi veljestä, kaksi kokemusta

MH: Pappa kuoli vasta 2016, joten ehdimme hyvin käydä näitä asioita läpi. Hän istui kiikkustuolissa ja kertoi näitä juttuja. Teimme kumpikin aikoinamme koulussa historiantunnille esitelmän, jossa haastattelimme häntä hänen kokemuksistaan.

Pappa oli niitä veteraaneja, joka puhui näistä asioista ja hyvin mielellään vastasi kysymyksiin. Itselle on jäänyt kuva, että pappa ei ehkä joutunut niihin kaikista raaimpiin tilanteisiin; että hän selvisi aika vähällä ja on siksi pystynyt puhumaan näistä asioista suht avoimesti.

MN: Papan vanhempi veli Arvo oli taas joutunut niihin pahimpiinkin paikkoihin ja ei mielellään näistä asioista puhunut. Hän oli mukana jo talvisodassa ja pappa muisti hänen sotaan lähtemisensä olleen todella kova paikka. Papan muistin mukaan hän ei päässyt Taipaleenjoen lohkoltaan kertaakaan lomille.

Arvon lisäksi hän muisti hyvin muiden kylän poikien sotaan lähdön. Papan veljen mukana sotaan lähteneistä tuttavista kuoli yhdestä perheestä melkein kaikki ja toisesta perheestä jokainen poika. ”Ei näiden perheiden kokemaa tuskan määrää voi edes kuvitella”, pappa muisteli aikoinaan.

Vihollisenkin on vain ihminen

MH: Papan tehtävät olivat ilmeisesti paljolti partiotoimintaa, missä käytiin vihollislinjan molemmin puolin ja tehtiin mm. vanginsieppa-

Sisarusten perheessä vaalitaan papan muistoa.

uksia. Vangeista sai palkkioksi ylimääräistä lomaa; mitä korkeampi vanki oli sotilasarvoltaan, sitä suurempi oli palkkio.

Porukassa he saivat kiinni isompiakin partioita, kaksi hän kertoi saaneensa ihan yksin. Aina vangeista kertoessaan papalla oli sellainen asenne, että ihmisiähän hekin ovat. Osa oli suomensukuisia ja pappa antoi heille heti leipää.

MN: Yksi tarina, mitä pappa kertoi, oli omilta linjoilta paennut venäläisotilas, joka tuli vapaaehtoisesti antautumaan papan ryhmälle. Sotilas oli inkeriläistäustainen ja puhui selvää suomea. Tarkastuksen jälkeen vangit vietiin syömään. Pappa oli juuri saanut kotoa ruokalahetyksessä ruuileipää ja leikkasi siitä ison siivun vangillekin. Vanki sai syödäkseen ison pakillisen hernekeittoa ja sanoi papalle, ettei ollut koskaan saanut syödä näin hyvin.

Mitään ryssävihaa ei pappa koskaan viljellyt. Vielä kuolinvuoteellaankin pappa sanoi, ettei hänellä ollut mitään venäläisiä tai Suomen sukuisia kansoja vastaan, koska eihän kukaan rivisotilas mitään pahaa ole tehnyt; että se paha tulee sieltä ylempää.

Pappa kuoli suolistosyöpään ja oli aika kauan vuodeosastolla Viitasaarella. Viimeisinä kertoina, kun olin häntä tapaamassa, hän sanoi, että halusi meidän tietävän, ettei hän ole tehnyt pahaa kenellekään. Hän sanoi, että on ainoastaan ottanut vankeja, ketään ei ole tappanut.

Sotamies Viljo Kinnunen oli sotaan lähtiessään vasta 18-vuotias.

Hän kertoi, että on saanut aina valita, että ampuuko vai ei ja hän valitsi aina ei.

Rauhan toive

MN: Pappa itse ei muistanut nähneensä sodasta painajaisista, mutta kertoi muutaman lähipiiriläisen kärsineen niistä sodan jälkeen.

MH: Mikä on näistä asioista keskustellessa jäänyt mieleen, on se, että papalla on ollut hyvä huumori siinä apuna. Hän oli hyvin letkeä mies muutenkin. Papalla oli rintamakavereita, joiden kanssa ystävyys säilyi loppuun saakka. Yksi heistä oli papan hautajaisissa ja kertoi että vuoden 1944 vetäytymisvaiheessa oli ollut aika tiukka tilanne jossain

Taipaleessa. Pappa oli sanonut hänelle, että ”otetaanpas juoksukilpailu tuolta sillalta ja katsotaan, kumpi pääsee perille!” Siinä oli ollut luotisade, jota piti päästä karkuun. Pappa oli huumorimies, aina, ja otti senkin tilanteen huumorilla.

Ylipäätään hän oli kova kertomaan juttuja, ja välillä oli itsellä jo olo että ”huh, huh, tämä tulee jo 50. kertaa!” Sotajutut tulivat aina yllättäen. Muistan kerrankin, kun lapsena pelattiin korttia, niin yhtäkkiä saattoi papalta tulla joku kortinpelejä sodasta ja hän alkoi kertoa, mitä korttipelisiä siellä pelattiin.

Se, että oma pappa oli sotaveteraani, on tuonut sotaan henkilökohtaisen lisänsä. Olen itse historiaan erikoistunut luokanopettaja

MINUN VETERAANINI

Juttusarja avaa veteraanien sotakokemuksia omaisten silmin

Jokaisessa Kenttäpostia-lehdessä yksi suomalainen kertoo veteraanista elämässään. Tällä kertaa kinnulalaisen Viljo-pappansa tarinan kertovat sisarukset Maiju Hautsalo ja Miko Nykänen.

ja Suomi 100-juhlallisuuksien yhteydessä pidettiin koululla Petäjävedellä pajaa, johon kutsuttiin kylän veteraaneja kertomaan lapsille kokemuksistaan. Se oli todella vaikuttava tilanne: lapset kuuntelivat ihan hiljaa.

Papasta välittyi sellainen rauhan toive. Vaikka hän olikin ylpeä siitä, että oli veteraani ja oli saanut olla mukana niissä jutuissa, niin kuitenkin koin, että rauha oli hänelle se pääasia, josta tulisi pitää kiinni.

MN: Ja työnteko. Pappa korosti aina, että työtä pitää tehdä. Rauha ja työ olivat hänelle tärkeitä.

MH: Pappa opetti minulle Veteraanin iltahuudon. Sen viesti, niiden sanojen toive, sen koen olevan papan viesti. Että himmetä ei muistot saa.

**TEKSTI: MAIJU HAUTSALO JA MIKO NYKÄNEN
KUVAT: ARIELA SÄKKINEN JA VILJO KINNUNEN PERIKUNTA**

**YHDESSÄ
PAREMPI
JA TURVALLINEN
TULEVAISUUS.**

**Turvaa kaluston
koko elinjaksoille.**

Millog ylläpitää maa- ja merivoimien kalustoja sekä ilmavoimien valvontajärjestelmiä niin normaali- kuin poikkeusoloissa.

Millog

millog.fi

f \ y \ in

**PHENIX
CONTACT**

© LAHTIAQUA

“SAVOTTA

www.savotta.fi

KENTÄN KUULUMISIA

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO
Veteraania ei jätetä
 RINTAMAVETERAANILIITTO

Lammin Sotaveteraanit vaalivat keskiaikaistakin historiaa

Kiitos Lammin Sotaveteraaniyhdistyksen vapaaehtoisten, pysyy Lammin keskiaikainen kirkko avoinna päivittäin koko kesän

Vapaaehtoiset ovat päivystäneet kirkossa jo neljännesvuosisadan ajan ja tapa on periytynyt seuraaville sukupolville. Yhdistyksen toiminnastaan seurakunnalta saama korvaus ohjataan veteraanityöhön.

Päivystäjien nimilistaa kerännyt **Helena Veräväinen** kiittää, ettei vapaaehtoisia ole tarvinnut houkutella.

”Halukkaita tulijoita - lähinnä Lammin Sotaveteraanikerhon jäseniä - on tämän kesän ajaksi ilmoittautunut noin 80 henkilöä, joista osa on valmis useampaankin päivystyskertaan”, hän iloitsee.

Kuusituntinen valvontavuoro jaetaan yleensä kahden henkilön kesken.

”Taustalla on uskollisuus veteraaneille ja ylipäätään lammilaisille - entisille ja nykyisille, sanoo **Sirkka Matoniemi**, joka on ollut mukana alusta asti.

Kulttuuri- ja sotahistoriaa

Keskellä Lammi kirkonkylää sijaitseva keskiaikainen, 1500-luvulla valmistunut ja Aleksandri-

an Pyhälle Katariinalle omistettu harmaakivinen kirkko on saanut osansa Suomen sotahistorian käännteistä.

Saksalaisten syytettyä tuleen kirkon tapulista löytämänsä punaisten asevaraston vuonna 1918, jäi tästä valtakunnallisestikin merkittävästä kulttuurihistoriallisesta kohteesta pystyyn lähinnä seinät.

Palossa tuhoutuivat mm.1690-luvulla veistetty saarnastuoli, tapulin keskiaikainen kello sekä osa kirkon arkistosta. Uudelleenrakennettu kirkko vihittiin käyttöön kuitenkin vain kaksi vuotta myöhemmin. Kellot tapuliin saatiin Viipurin Papulan sotilaskirkosta.

Vaihtelevia päiviä

Kesän ensimmäisestä ja viimeisestä vuorosta vastaava **Isto Haka** sanoo olevansa valmis tarvittaessa myös tuuraamaan omasta vuorostaan estyneitä. Juhannusaattoon lukuun ottamatta on kirkko avoinna päivittäin klo 11 – 17.

”Päivät kirkossa ovat erilaisia, vaihdellen muutamasta kävijästä

eri kokosiin ryhmiin. Valvojina annamme kaikille rauhan tutustua kirkkoon omaan tahtiinsa, mutta olemme valmiit myös avaamaan rakennuksen historiaa ja siihen liittyviä tapahtumia”, Haka kertoo.

Halutessaan vierailijat voivat tutustua kirkkoon myös valmiiksi koostetun esittelynuhan johdolla.

Vuosien varrelta Hakalle on jäänyt mieleen erityisesti eräs kirkkoon saattajansa kanssa tutustunut vieras, jolle kulttuurihistoriallinen merkitys on tullut verenperintönä. Vieras, rouva Sirén, oli nimittäin **Akseli Gallen-Kallelan** pojantytär.

”Vierailunsa päätteeksi hän kiiteli näkemäänsä moneen otteeseen”, Haka kehaisee.

Hakalle verenperintönä on puolestaan tullut veteraaniperinteen vaaliminen: veteraanityöhön hän kertoo ohjautuneensa hyvin luontevasti toimittuaan sotavuosina sotilaspoikana veljensä kanssa.

MARJATTA HINKKALA

Hattulan-Tyrvännön Sotaveteraaniyhdistyksen hallituksen jäsen

Veteraaniliitoille rajakuksat

Rajamuseon museomestari **Mika Albertsson** luovutti veteraaniliitoille 21.5.2019 Pasilassa 100-vuotiaan Rajavartiolaikoksen kunniaksi ”Rajakuksat” kunniakirjoineen.

Museomestari toi samalla juhlijan laitoksen johdon tervehdyksen liitoille. Karu mutta lämminhenkinen tapahtuma oli osoitus liittojen ja Rajavartioston yhteisestä tahdosta pitää huolta Rajajoukoissa palvelleista sotaveteraaneista ja heidän perinteidensä vaalimisesta.

TEKSTI: SAKARI MARTIMO

KUVA: MARJA KIVILOMPOLO

Sotaveteraaniliiton 1. varapuheenjohtaja Pertti Suominen (vas), Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Sakari Martimo, Mika Albertsson, Rintamaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Heikki Karhu sekä Sotanvalidiin Veljesliiton pääsihteeri Seppo Savolainen

Veteraanipariskunnalle uusi kesäkiikki

Kerimäkeläiselle veteraanille **Lauri Huttuselle** ja hänen puolisoleen **Raakelille** lahjoitti Savonlinnan kaupungin työllisyyspalvelujen Kerimäki-paja veteraanipäivän aattona kahden istuttavan kesäkiikin. Lauri on ainut kerimäkeläinen veteraani, jolla on omasta takaa kiikkukaveri, ja tällä perusteella lahjoitus ohjautui heidän kauniin omakotitalonsa pihaan.

SEPPO HÄYRINEN

Kerimäen rintamaveteraanien puheenjohtaja

Työpajan esimies Juha Honkanen (vas.) luovutti kiikun Huttusille. Työpajan edustajina olivat mukana Jouni Nousiainen ja Toni Koponen

Isto Hakasta on vuosien saatossa tullut melkoinen Lammin kirkon historian asiantuntija

Veteraanivastuun ansioristejä Nurmoon

Veteraanivastuu ry:n hallitus myönsi 27.4.2019 kaikkiaan 26 ansioristiä nurmolaisille sota- ja rintamaveteraanijärjestöjen jäsenille, kiitoksena ja tunnustuksena merkittävästä ja pitkäaikaisesta toiminnasta Sotiemme Veteraanit -keräyksen hyväksi.

Ansioristit luovuttivat Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja **Pertti Kortesniemi** yhdessä Pohjanmaan Rintamaveteraanipiirin puheenjohtajan **Eero Lepänhaaran** kanssa. Etelä-Pohjanmaan piiri on jokaisena keräysvuotena ollut kolmen parhaan piirin joukossa.

TEKSTI: TERO TUOMISTO
KUVA: EERO LEPÄNHAARA

Ansioristit luovutettiin Hotelli Fooningissa järjestetyssä kahvitilaisuudessa

Kevätretki ilmailun historiaan

Kanta-Helsingin rintamaveteraaniosasto teki 29.5.2019 parinkymmenen hengen voimin erinomaisen retken Ilmailumuseoon, Helsinki-Vantaan lentokenttäalueella.

Oppaana oli osaston jäsen, lentokapteeni ja purjelennon opettaja **Olavi Lumes**, joka on myös yksi Ilmailumuseon perustajista. Hänen johdolla tutustuttiin sotilas- ja siviili-ilmailun historiaan lukuisien konetyyppien kautta. Henkeä pidätellen kuunneltiin, kun Lumes kertoi omia muistojaan sotavuosilta sekä seikkailuistaan purjelentokoneilla. Hänen ilmailuharrastuksensa alkoi vuonna 1937 Vallilan lennokkikerhosta.

TERO TUOMISTO
Kanta-Helsingin rintamaveteraanien tiedottaja

Olavi Lumes esittelee tshekkiläinen Smolikia, joka tuli taistelulentäjille tutuksi koulutuskoneena.

Eturivissä vasemmalta veteraanit Matti Järvinen, Osmo Uusi-Pietilä ja killan kunniapuheenjohtaja Antero Kallio. Seisomassa vasemmalta Porin Prikaatin komentaja, eversti Mika Kalliomaa, veteraanit Aimo Reinikainen, Yrjö Vuohijoki, Eero Kaira ja Soini Sainio sekä killan edustaja Mauri Ikonen. Takarivi vasemmalta veteraanit Pentti Jalonen ja Keijo Vähä-Ettala sekä killan puheenjohtaja Martti Aro.

JR 56:n ja JR 60:n veteraanit koolla Säkylässä

Jalkaväkirykmenttien 56 ja 60 sekä Osasto Törnin killan vuosijuhla pidettiin 16. toukokuuta Porin Prikaatissa Huovirinteellä. Kilta perustettiin vuosikymmeniä sitten lähinnä vaalimaan sotaveteraanien asevelihenkeä ja keskinäistä toveruutta.

Alun perin yli 600 veteraanijäsenestä on mukana enää 23. Heidän lisäksi killalla on 213 kannattajajäsentä. Kilta onkin vuosikymmenien kuluessa muodostunut yhä selkeämmin perinneyhdistykseksi.

Killan veteraanit ovat korkeasta keski-ikästään (96 vuotta) huolimatta sitkeää porukkaa ja yhdeksän heistä jaksoi tulla vuosijuhlaankin. Yksi heistä on killan kunniapuheenjohtaja, viime vuonna

100 vuotta täyttänyt espoolainen professori **Antero Kallio**, joka oli vuosijuhlan alussa laskemassa sepeleitä killan yksiköitten muistomerkillä.

Vuonna 2011 Kallio aloitti killan yhä jatkuvan veteraanijäsenen kunnan ja toimintakyvyn tutkimuksen. Jäsenien toimintakyvyn arvioidaan olevan hämmästyttävän korkea. Tutkituista 21 veteraanista 16 asuu kotona yksin tai omaisen kanssa ja vain kolme on sairaalassa. Pari kertaa kuukaudessa yksin asuvan veteraanin luona käyvä, hänelle nimetty keskustelu- ja muuta seuraa Kallio piti hyvänä.

"Parasta kuntoutusta, jota olen saanut", hän sanoi.

Killan vuosijuhlassa juhlapuheen piti Porin Prikaatin komentaja, eversti **Mika Kalliomaa**. Musiikkiesityksistä vastasi kapellimestari **Jarkko Aaltosen** johtama Laivaston soittokunta. Vuosijuhlan jälkeisessä killan vuosikokouksessa toimi puheenjohtajana **Esa Haarala** Naantalista.

Vuosikokous valitsi **Martti Aron** Uudestakaupungista jatkamaan killan puheenjohtajana. Sihteeriksi valittiin **Markku Laine** Ruumalalta, missä myös killan ensi vuoden vuosijuhla ja -kokous tullaan pitämään.

TEKSTI JA KUVA: MATTI JALAVA
Killan Uudenkaupungin alueosaston hallituksen jäsen

Kunniamerkkejä Utajärven veteraaneille

Operaatio Loppusodan merkeissä Tasavallan Presidentti myönsi SVR I- mitalin neljälle utajärveläiselle veteraanille. Heidän kaikkien kunto on edellyttänyt, että mitalien luovutus on tapahtunut joko kotona tai hoitokodissa.

Äitienpäivänä mitalin sai kohta 97-vuotias sotaveteraani ja -invalidi **Reino Peltoniemi** kotonaan Utajärven Juorkunassa, jossa hän asuu poikansa tukemana.

Peltoniemi on ollut aikaisemmin aktiivinen jäsen sotaveteraaneissa. Hän on mielellään esiintynyt suuremmissakin tilaisuuksissa kaskuja kertoen ja runoja lausuen. Elämäntyönä ovat olleet maanviljelys, erityisesti metsätyöt.

TEKSTI: JOUNI JURVA
KUVA: MARJATTA JURVA

Veteraanimitaleja jaettiin Ruotsissakin

Köpingin Seudun Suomalaisen Sotaveteraanikerhon edustajat kävivät 17.05.2019 puheenjohtajansa **Sulo Väisäsen** johdolla luovuttamassa Tasavallan Presidentin myöntämän Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan 1 lk ansiomitalin sotaveteraani **Tyyne Aholle**.

Kaikkiaan Ruotsin piiriin veteraanijäsenille myönnettiin 8 mitalia, lisäksi mitali myönnettiin 86 liittoon kuulumattomalle veteraanille.

Juhlakahvien ohessa Aho muisteli mm. kaksi evakkomatkaa sisältänyttä sota-aikaansa, kuinka kaikkea oli pulaa ja kuinka hän pikkulottana avusti tätiensä ompelimossa Kuusamossa sotilasvarusteiden korjaamisessa.

TEKSTI: ARTTU PAANANEN
KUVA: SULO VÄISÄNEN

Päivä oli ikimuistoinen niin palkitulle Tyyne Aholle kuin muille siihen osallistuneille

Joensuuhun 39 veteraanimitalia

Joensuun Sotaveteraanijärjestöksen veteraanien saamien Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan 1 lk mitalien luovutusjuhla pidettiin 9.5.

39:stä mitalien saajasta 12 jaksoi tulla tilaisuuteen. Muille mitalien saajille järjestetään tapaaminen kotona ja hoitokodeissa. Mieliinpainuvassa juhlassa harmonikkataiteilija **Arto Tarkkonen** esitti muistoja herättäviä lauluja. Komeasti kajahti myös yhteisesti laulettu ”Jo Karjalan kunnailla lehtii puu.”

TEKSTI: PENTTI MARTIKAINEN
Joensuun veteraanijärjestöksen puheenjohtaja

KUVA: JORMA MIKKONEN

Juhlassa paikalla olleet mitalien saajat: Elma Jormakka, Kerttu Mustonen, Fanny Mönkkönen, Anna-Liisa Nygren, Irma Paavilainen, Elina Pohtinen, Tarja Raunistola, Enni Riikonen, Siiri Sivonen, Aili Tanskanen, Kirsti Tuomisto, Aili Vatanen sekä piirin pj Jorma Mikkonen ja yhdistyksen pj Pentti Martikainen

Kansallista veteraanipäivää juhlistettiin myös Tallinnassa

Veteraanipäivän lounastilaisuuteen oli saapunut kahdeksan Suomen-poikaa omaisineen

Suomen suurlähetystö juhlisti Kansallista veteraanipäivää seppeleenlaskulla Suomen-poikina tunnettujen, Suomen sodissa taistelleiden virolaisvapaaehtoisten muistomerkillä Metsakalmistun sankarihautausmaalla sekä järjes-

tämällä veteraaneille lounastilaisuuden lähetystössä 26.4.2019.

Tällä hetkellä Virossa on elossa vielä 25 Suomen-poikaa. Kaikkiaan heitä arvioidaan olevan vielä elossa noin 50.

TEKSTI: RISTO HAIMILA
Suomen-poikien perinneyhdistys ry:n puheenjohtaja

KUVA: PEETER LANGOVITS

Sylvi Lyijysellä oli seuranaan pojantytär Marianne Lyijynen

Ylämaalle kolme veteraanimitalia

Etelä-Karjalan Sotaveteraanipiiriin myönnettiin 198 kappaletta Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan 1 lk mitaleja. Ylämaalla niitä luovutettiin kolmelle veteraanille: **Liisa Harjulalle**, **Mirja Karjalaiselle** ja **Sylvi Lyijyselle**. Heistä veteraanijuhlassa 28.4. huomionsoitusta oli vastaanottamassa Sylvi Lyijynen, muille palkituille mitalin vie kotiin Ylämaan sotaveteraanijärjestöksen puheenjohtaja **Pekka Peräkylä**.

Veteraanijuhlan aloittaneen messun jälkeen laskettiin seppeleet sankarivainajien muistomerkillä, minkä jälkeen kaikki toivotettiin tervetulleiksi seurakuntasalissa pidettyyn kahvitilaisuuteen.

PAULA PENTTILÄ

Veteraanijärjestöjen yhteinen perinnekuoro Jyväskylään

Jyväskylän Seudun Sotainvalidit ry, Jyväskylän Rintamaveteraanit ry ja Jyväskylän Sotaveteraanit ry tiivistävät yhteistyötään perustamalla yhteisen Jyväskylän Veteraanien Perinnekuoron.

Kuoron tavoitteena on jatkaa veteraanikuoroperinnettä v. 2018 lakkautetun Jyväskylän Sotaveteraanikuoron jälkeen. Kuoro vaalii ohjelmistossaan sotavuosien musiikkiperinnettä ja tulee esiintymään mm. veteraanijärjestöjen juhlissa sekä kansallisten juhlapäivien tilaisuuksissa.

MATTI HYVÄRINEN
Jyväskylän Sotaveteraanit ry:n perinnetoimikunnan puheenjohtaja

Kuoron perustamiskirjan allekirjoittivat 27.4.2019 yhdistysten puheenjohtajat vas. Matti Krats (SV), Kyösti Tomperi (SI) ja Hannu Paalimäki (RV)

Veteraaniperinnettä siirrettiin eteenpäin Nurmossa

Seinäjoen Nurmossa vietettiin kansallista veteraanipäivää etujassa perjantaina 26. huhtikuuta.

Taistelijan kiven äärelle kokoontui lähes 400 Valkeavuoren koulun oppilasta opettajiensa johdolla tilaisuuteen, jonka järjestivät paikalliset veteraanijärjestöt. Yhteisen ”Lippulaulun” jälkeen seurakuntapastori **Marjo Niskanen** painotti kiven muistolaatan sanoja ”Rauhan töitä tekemään teidät kutsutaan” ja kehotti säilyttämään tämän perinnön.

Tilaisuus päättyi Nurmon Veteraaniköörin laulamaan virteen ”Oi kallis Suomenmaa”.

EERO LEPÄNHAARA

Rintamaveteraanien Pohjanmaan piirin puheenjohtaja

Rintamaveteraaniosaston puheenjohtaja Eero Tuominen laski seppeleen kuudesluokkalaisten Anni-Helmi Laaksonharjun ja Antti Aution kanssa.

S.A. Tervon säätiölle kiitoksena Rukajärvi-tunnus veteraanityöstä

Vuorineuvos **Sulo Albin Tervon** mm. sotainvalidien kuntoutusta tukemaan 1985 perustama säätiö on jo vuosien ajan tukenut merkittävästi Joensuun Sotaveteraanijärjestöjen toimintaa, mahdollistaen nykytasoisien veteraanien, puolisoitten ja leskien avustustoiminnan.

Yhdistys luovutti 7. toukokuuta pidetyssä tilaisuudessa säätiön edustajille kiitokseksi 400 vuotta vanhaan Karjalan hongan veistetyin Rukajärvi -tunnuksen.

TEKSTI: PENTTI MARTIKAINEN

Joensuun Sotaveteraanijärjestöjen puheenjohtaja

KUVA: JORMA MIKKONEN

Tunnuksen luovutustilaisuudessa (vasemmalta) säätiön puheenjohtaja Onni Naakka, asiamies Erkki Mononen, Joensuun Sotaveteraanijärjestöjen kunniapuheenjohtaja Paavo Saviaro, Pentti Martikainen, Maire Ikonen sekä Erkki Hartikainen.

Taipalsaaren Sotaveteraanit juhlivat 50-vuotista taivaltaan

Itsenäisyyspäivänä 1968 yli kahdenkymmenen veteraanin joukko piti Taipalsaarella kokouksen perustukseksi paikkakunnalle oman yhdistyksen, joka merkittiin virallisesti rekisteriin 8.5.1969. Nyt yhdistys juhli puolivuosisataista taivaltaan.

Kirkkomaan sankarihautojen tapahtuneen seppeleenlaskun jälkeen siirryttiin läheiselle seurakuntatalolle.

”Yhdistys on tehnyt aktiivista työtä veteraaniperinnön siirtämisessä nuoremmille sukupolville sekä ylläpitänyt yhteenkuuluvuutta ja isänmaallista henkeä”, iloitsi puheenjohtaja Risto Paronen tervehdyssanoissaan noin viisikymmenpäiselle juhlayleisölle, joiden joukossa oli myös kaksi kolmesta yhdistyksen yhä elossa olevasta veteraanijäsenestä.

”Kantavana voimana on ollut toisista huolehtiminen, perinteiset kunniakäynnit sankarivainajia muistaen, retket ja kesätapahtuma”, kertoi omassa puheenvuorossaan katsauksen historiaan luonut yhdistyksen sihteeri **Tapio Niemi**.

Yhdistyksen kannattajajäsenten joukko on kasvanut pitkälti toiselle sadalle ja juhlan yhteydessä palkittiin myös heitä. Sotaveteraaniliiton kultaisella ansioristillä palkittiin pitkäaikaisesta veteraanityöstä yhdistyksen varapuheenjohtaja **Jaakko Hulkkonen**, Veteraanivastuun kultaisen ansiomitalin saivat Tapio Niemi ja **Timo Vitikainen**.

Etelä-Karjalan Sotaveteraanipiirin onnittelut juhlaan toivovarapuheenjohtaja Markku Paavoseppä

taja **Jaakko Hulkkonen**, Veteraanivastuun kultaisen ansiomitalin saivat Tapio Niemi ja **Timo Vitikainen**.

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN
KUVA: RISTO PARONEN

Veteraanipäivää vietettiin Lemillä

Veteraanipäivän juhlallisuuksien osanottajia Lemin kirkolla

Kansallisen veteraanipäivän juhlapäivä alkoi klo 10 kunniakäynnillä sankarihautoilla, missä sankarivainajien muistomerkillä laskettiin kunnan, seurakunnan ja kansalaisjärjestöjen yhteinen seppele.

Muistomerkillä oli Lemin Reserviläiset ry:n kunniavartio. Tai-

paleen seurakunnan vs. pastori Tapio Kilpiä piti rukouksen, minkä jälkeen laulettiin virrestä 577 säkeet 1-4.

Juhla jatkui kahvitilaisuudella Lemin vanhassa pappilassa, missä myös jaettiin Tasavallan presidentin myöntämiä Suomen Valkoisen

Ruusun Ritarikunnan 1 lk mitaleja. Kaikkiaan niitä oli myönnetty neljälle lemiläisveteraanille: Pauli Haikolle, Terho Kiiskelle, Eeva Pekarille sekä Lauri Pekarille.

PAULA PENTTILÄ

Kansallisen veteraanipäivän huomionoitus 13 nurmijärveläisveteraanille

Nurmijärvellä jaettiin Kansalliseen veteraanipäivänä Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan 1 lk mitali 13 paikalliselle veteraanille Nurmijärven kirkossa järjestetyn veteraanipäivän juhlan yhteydessä.

Hartauden kirkossa toimitti kirkkoherra **Ari Tuhkanen**, joka kiitti puheessaan sotiemme veteraaneja ja sota-ajan sukupolvea maamme itsenäisyyden turvaamisesta sekä hyvinvointi-Suomen rakentamisesta.

”Selviytymisihmeen mahdollisti luottamus yhteiseen tahtoon turvata maamme itsenäisyys ja luottamus Jumalan apuun”, hän muistutti.

JUHANI KALLIO

Nurmijärven Sotaveteraanit ry:n puheenjohtaja

Valkoisen Ruusun ritarikunnan 1. luokan mitalin saivat (vasemmalta lähtien) Maria Oinonen, Aune Tamminen, Mirjam Jussila ja Terttu Koskinen. Mitalit jakoivat Irma Maasalo, Juhani Kallio ja Markku Tuominen.

Hämeenkyröön kolme veteraanimitalia

Hämeenkyrön kunnanjohtaja Antero Alenius vaihtaa kuulumisia sotaveteraani Armas Koiviston kanssa Hämeenkyrön Sotainvalidien puheenjohtajan Jouko Hannun onnitellessa Salme Pussia. Taustalla Klaus Pentti.

Hämeenkyrössä Tasavallan presidentin kansallisena veteraanipäivänä myöntämän Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan 1 lk mitalin sai kolme veteraania: **Salme Pussi, Orvo Viitaniemi ja Jevgenia Welin.**

Hämeenkyrön kunnan järjestämään Veteraanipäivän juhlaan heistä jakoi tulla Salme Pussi -muille mitali luovutettiin henkilökohtaisesti myöhemmin.

KAIJA VALKAMA

Vaasan veteraanipäivä huomioi myös tulevat sukupolvet

Vaasassa veteraanipäivää vietettiin vuoteen 2017 saakka kaupungintalolla järjestetyssä juhlassa. Veteraaniosallistujien määrän laskettua yhden käden sormilla laskettavaksi on sittemmin siirrytty Vaasan torilla sijaitsevalla Suomen Vapauden patsaalla pidettyyn lyhytkestoisempaan, mutta juhlaan tilaisuuteen.

Tänä vuonna haluttiin veteraanipäivän yhteydessä huomioda myös koulut - ovathan sotaveteraanit olleet Vaasan kouluissa perinteisesti toivottuja vieraita. Toteuttajaksi löytyi Huutoniemen koulu, joka järjesti veteraanipäivän aatolle oppitunnin mittaisen veteraanitapahtuman.

Tilaisuudessa oli kaksi puhujaa: sotaveteraani **Yrjö Savola**

350-päinen oppilasjoukko kuunteli puhujia mielenkiinnolla

sekä sodan seuraukset sotaorpona kokenut **Mauri Öljymäki**, joiden kertomukset herättivät yleisön keskuudessa vilkasta keskustelua.

ILKKA VIRTANEN

Österbottens Försvarsgille – Pohjanmaan Maanpuolustusilta

Pudasjärven veteraanipäivä järjestettiin uudessa muodossa

Veteraanisukupolven perinteen siirto nousi teemaksi Pudasjärvellä vietetyssä kansallisen veteraanipäivän juhlassa, jonka yleisön muodostivat kutsu- ja kunniavieraiden ohella Hirsikampuksen yhtenäiskoulun oppilaat ja henkilökunta.

Koulun rehtori **Mikko Lumme** antoi henkilökunnalleen tehtäväksi pohtia, miten omassa työssään voi huolehtia veteraaniperinteen siirtämisestä oppilaille. Kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Anni-Inkeri Törmänen** kertoi veteraanien sisun ja toivorikkaan elämänasenteen olevan perinnettä, jonka toivoisi säilyvän. Veteraanijhdistyksen puheenjohtaja **Vesa Holmström** puolestaan näki tärkeäksi toivoa, ettei sotaa enää koskaan tulisi.

TOIVO KIMINKI

Ijokiseutu-lehden toimittaja

Osanottajat eturivissä (vasemmalta) Ossi Hanhisuanto, Paavo Ervasti, Anni-Inkeri Törmänen, Vesa Holmström, Kaarlo Haapakoski, Eino Anttila, Yrjö Kaarre, Esko Törmänen, Timo Liikanen, takana Sointu Veivo, Birgit Tolonen

Tähdet meren yllä Palokassa

Rintamaveteraanien Keski-Suomen piirin ja Jyväskylän osaston konserttisarja rintamaveteraanien kotona asumisen tueksi jatkui 9.5.2019. Ohjelmassa olivat 1950-60-luvun iskelmät.

Musiikista vastasi Ilmavoimien Soittokunta kapellimestari Juha Ketolan johdolla. Solisteina olivat tangokuningatar Maria Tyyster ja tangokuningas Kyösti Mäkimattila. Keski-Suomen kaikki sotiemme veteraanit puolisoineen, lesket ja lotat oli kutsuttu kunniavieraksi konserttiin. Yleisöä oli tavanomaiset 800-850 henkilöä.

TEKSTI: PEKKA TOIVONEN

Rintamaveteraanien Keski-Suomen piirin puheenjohtaja

KUVA: LAURI JOKELA

Kiitoskukat antoi Kyösti Mäkimattilalle hiihdon olympia- ja MM-tilisti Hilikka Riihivuori, Maria Tyysterille piirin varapuheenjohtaja Lasse Lehtinen ja kapellimestari Juha Ketolalle Siiri "Äitee" Rantanen

Kirkkopäivä Kymenlaaksossa

Kymenlaaksolaisten sotiemme veteraanien perinteistä kirkkopäivää vietettiin perjantaina 17.5.2019 Kuusankoskella aurinkoisessa säässä. Tilaisuuteen osallistui kaikkien veteraanijärjestöjen jäseniä tukijäsenineen, lotat ja sotaorvot mukaan lukien.

Päivä aloitettiin Kuusankosken kirkossa seurakuntapastori Mirva Lehtisen toimittamalla messulla, jonka jälkeen rovasti Juha Pesonen lähetti seppelation Kuusankosken sankarihaudoille.

Ruokailu sekä päiväjuhla järjestettiin Kuusankosken seurakuntakeskuksessa.

TEKSTI: TOIVO HARTIKAINEN

KUVA: ROOPE NIEMINEN

Juhlassa esiintyvät Rakuunasoittoakunna kapteeni Ilpo Luukkosen ja Pohjois-Kymen Sotilaspoikien kuoro Pekka Ainalin johdolla

Lahden Rintamaveteraanit juhlisti 55 toimintavuottaan

Lahden Rintamaveteraanit viettivät juhlapäivää 3.5.2019 Upseerikerholla. Osasto on liiton vanhin pääkaupungin ulkopuolella.

Juhlapuheen piti Rintamaveteraaniliiton puheenjohtaja, ministeri **Matti Louekoski**. Musiikista vastasivat Lahden Veteraanisoittokunta johtajanaan **Urho Hilkkku** sekä laulaja **Hannu Lehtonen** säestäjänään **Seppo Hovi**. Lahden kaupungin tervehdyksen toi kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Pekka Komu**.

TEKSTI: MAJ-LIS DAHL

Lahden rintamaveteraanien tiedottaja

KUVA: ALI HELLÄKOSKI

Lämminhenkien juhla houkutteli paikalle runsaasti veteraaneja puolisoineen sekä veteraanien leskiä saattajineen

Viiden liittojuhlan ja Peurungan teräsmies

Rintamaveteraaniliiton liittopäivien järjestelyistä on viimeiset viisi kertaa vastannut yksi ja sama mies, liikuntaneuvos ja ilmavoimien kapteeni, evp Pekka Toivonen. Peurunka on hänelle melkein kuin toinen koti.

Liikuntaneuvos Pekka Toivonen jää rivimieheksi Rintamaveteraaniliiton toimintaan. Hän on vastannut monen muun homman lisäksi viimeiset kymmenen vuotta Rintamaveteraanien liittojuhlien järjestämisestä.

Pekka Toivosen meriittilista on niin pitkä, että hän ei sitä itse kerää. Varhaisempiin vuosiin mahtui muun muassa Suomen ampu-mahiihdon nostaminen vuodesta 1970 alkaen maailmantasolle. Suomessa Vuoden valmentaja valittiin ensimmäisen kerran vuonna 1975. Toivonen sen kunnian ensimmäisenä sai ja hänen valmentavansa **Heikki Ikola** valittiin samalla vuoden urheilijaksi. Liikuntaneuvoksen nimen ja arvon hän sai vuonna 2000.

Toivonen jäi ilmavoimista eläkkeelle 32 vuotta sitten. Elämä painottui vapaaehtoistyöhön ja kunnallispolitiikkaan. Hänen roolinsa Rintamaveteraaniliiton toiminnassa kasvoi nopeasti. Toivonen on toiminut viimeiset kymmenen vuotta liittohallituksen varapuheenjohtajana ja Keski-Suomen piirin puheenjohtajana vuodesta 2008.

Näiden tehtävien myötä on langennut myös liittopäivien vetovastuu viimeisten kymmenen vuoden aikana veteraanien ”kotipesässä” Peurungalla.

”Jään rivijäseneksi”

Kun liittokokousta pääteltiin tänä vuonna, Toivonen sanoi olleensa koko ajan levollisin mielin. Tapah-tumapaikalla hän enää valvoi, että järjestelytoimikunta huolehti tehtävistään. Kuluneen kevään aikana hän suunnitteli ja toteutti liittopäivien ohjelman alusta loppuun.

”Nyt on kuitenkin aika jäädä rivijäseneksi ja antaa nuoremmille tilaa. Ilmoitin etukäteen liiton johdolle, että en ole enää käytettävissä liiton johtotehtäviin. Piirijärjestömmme lakkautetaan ensi vuonna ja ainoaksi jäävä osasto, Jyväskylän osasto vastaa myös piirin tehtävistä puheenjohtaja **Hannu Paalimäen** johdolla. Taustatukea hän saa piirin pitkäaikaiselta varapuheenjohtajalta, veteraani **Lasse Lehtiseltä**.”

Tekevän miehen aika tuskin pitkäksi käy. Vuodesta 2006 hän on toiminut Wanhat Hiihtoveikot ja Hiihtosiskot ry:n puheenjohtajana. Yhdistyksen jäsenet kokoontuvat vuosittain Jyväskylän Laajavuorella. Joukkoon kuuluvat mm.

merkittävät hiihtolegendat **Heikki Hasu**, **Siiri Rantanen**, **Marja-Liisa Kirvesniemi** ja **Hilkka Riihivuori**.

Samoin Pekka Toivonen jatkaa edelleen piirin ja Jyväskylän osaston yhteistyönä vuosittaisten tukikonserttien sarjaa, joilla kerätään varoja rintamaveteraanien kotona asumisen tueksi. Ilmavoimien soittokunnan solisteina ovat olleet Suomen parhaat viihdetaitelijat. Jokaisessa pidetyssä konsertissa on ollut yleisöä 750-850 henkilöä, kunnavieraina sotiemme veteraanit.

Kysymykseen, onko sama mies järjestämässä liittopäiviä myös kahden vuoden päästä, Pekka Toivonen vastaa arvoitukseksi.

”Katsotaan, tuoko elämä vielä uusia haasteita. Ikäähän minulla ei ole kuin 78 vuotta ...”

TEKSTI: JUKKA HALONEN

KUVA: LAURI JOKELA

KENTTÄPOSTIA

Lehden nro 4/19 ilmestyy 18.9.2019

Kaatuneita muistettiin Kanadassakin

Thunder Bayn Suomalainen Asevelikerho järjesti muistotilaisuuden Suomi-Kodin Veteraanipatsaalla kaatuneiden muistopäivänä 19.5.2019 hyvin syksyisissä tunnelmissa.

Tilaisuus alkoi seppelenlaskulla Veteraanipatsaalle. Thunder Bayn suomalaisen seurakunnan rovastin Jari Lahtisen pitämän rukoushetken jälkeen veisattiin virsi ”Jumala omi linnamme.” Muistopuheen piti Asevelikerhon puheenjohtaja Oiva Huitikka.

Sotaveteraani Erik Nyholmin johdama lippuvartio juhlisti tilaisuutta, jonka jälkeen nautittiin Suomi-Kodin naistoimikunnan valmistamat kahvit suolakalaleivin. Yleisöä tilaisuus keräsi paikalle 40 henkeä.

KAUKO YLINEN
Thunder Bayn Suomalaisen Asevelikerhon sihteeri

Lippuvartiossa Kauko Ylinen (vas.) ja Erik Nyholm, rovasti Jari Laitisen vieressä Oiva Huitikka ja Veijo Huotari

Rintamaveteraaniliiton osaston toiminta päätökseen Sonkajärvellä

Sonkajärveläinen **Erkki Tuominen** on yksi Rintamaveteraaniliiton hallituksessa täysin palvelleista. Hän jättäytyi kuuden vuoden jälkeen sivuun liittohallituksesta. Syy tähän oli yksinkertainen.

”Sonkajärvellä ei enää ole jäljellä rintamaveteraaneja. Edessä on osastomme toiminnan päättäminen tämän vuoden lopussa. Sen me toki aiomme tehdä komeasti. Paikallinen hirviseura on luvannut tähän hirvenpuolikkaan, että ainakin syömme hyvin.”

Tuominen kertoo, että Sonkajärven Rintamaveteraanien toiminta on ollut näihin päiviin asti hyvin aktiivista. Tehtiin reissuja niin kotimaahan kuin ulkomaille. Myös teatteri- ja kylpylämatkat olivat suosittuja.

”Kerhotoimintaa olemme aktiivisesti pyörittäneet pisimpään. Olemme syöneet nykyrokkaa, joka on savolaista herkkua, sisälmyksistä tehtyä keittoa. Nämä kerhotapaamiset ovat olleet tärkeitä yhdessäolon tapahtumia. Laulu on meitä aina yhdistänyt.”

Sonkajärveläinen Erkki Tuominen teki tilaa uusille ihmisille liittohallituksessa.

Ritari kunniapaikalle

Sonkajärvellä on kotoisin yksi Mannerheim-ristin ritareista, nimittäin Rajajääkäripataljoona 2:ssa taistellut korpraali **Ville Väisänen**. Hän katosi Ihantalan taistelussa 28.6.1944, tuhottuaan sitä ennen panssarinyrkillä useita vihollistankkeja. Väisäsen jäämistöä ei vielä ole löydetty taistelutantereelta.

Väisäsen muistolaatta oli pitkään kirjaston seinällä, mutta veteraanien mielestä se ei ollut tarpeeksi näkyvällä paikalla. Harva paikal-

linenkaan ei siitä tiennyt. Veteraanit huolehtivatkin, että Väisäsen muistolaatta sai kunniapaikan Sonkajärven sankarihautausmaalla, lähimpänä muistomerkkiä. Se paljastettiin itsenäisyyspäivänä 2017.

Tuominen ei suinkaan aio jäädä toimeettomaksi. Hän toimii myös Sonkajärven paikallisessa eläkeläisjärjestössä. Kesän haasteena ovat tonkkumin MM-kisat, jotka järjestetään eukonkannon tunnetun MM-kisan yhteydessä. Eläkeläisporukka vastaa tästä uudesta kilvoittelusta, jossa heitetään nännikumia maitotonkkaan

MINNE MENNÄ

Kymenlaakson Sotaveteranipiirin virkistyspäivä 18.8.2019 Kouvolassa

Piirin virkistyspäivä järjestetään Kouvolassa Kymenlaakson Opiston alueella perjantaina elokuun 16. päivänä 2019 klo 10.00 alkaen.

Tarjoilua varten tulee yhdistysten ilmoittaa arvio tapahtumaan osallistuvien määrästä piirin toiminnanjohtajalle puh 0400 655 283 / kymenlaakson.svp@sovaveteraaniliitto.fi viimeistään 7.8.2019 mennessä. Muistatthän myös ilmoitukset mahdollisista erikoisruokavalioidista!

Espoon Sotaveteraanit 60 vuotta

Espoon Sotaveteraanit ry:n 60-vuotisjuhla pidetään Espoon Kulttuurikeskuksen Tapiola-salissa maanantaina 16.9.2019 kello 14.00.

Perinnetoimikunta koolla Pirkanmaalla

Ylä-Pirkanmaan perinnetoimikunta kokoontui Virroilla Rajaniemen vanhan pappilan lomakeskuksessa 8. huhtikuuta.

Lämmintä tunnelmaa lisäsi lohisoppa ja ulkona raivoava keväinen lumimyrsky.

Perinnetoimikunnasta olivat paikalla Riitta Kammonen, Seppo Varis, Juhani Muuriaisniemi, Tapani Korhonen, Liisa Kangaspuusu, Timo Ikkala, Annemari Leppä, Jaakko Harjumäki, Matti Helimäki, Simo Päivärinta ja Pasi Alho.

Iltalehti muisti juhlaulkaisulla liittokokouksen veteraaneja

Iltalehti muisti Rintamaveteraaniliiton kokoukseen saapuneita sotiamme veteraaneja pienellä yllätyksellä. Jokainen veteraani sai mukaansa uunituoreen kesän 1944 suurhyökkäyksestä kertovan erikoisjulkaisun.

”Iltalehti kertoo sanoin ja kuvin siitä, mikä suomalaisia kiinnostaa. Se tarkoittaa paitsi nopeaa uutisointia ajan tasalla, myös asioiden syvällisempää käsittelyä. Suomen kohtalon hetket ovat tärkeitä niin lehdelle kuin sen lukijoille. Siksi teemme erikoisjulkaisuja, joissa palaamme yhä uudelleen myös talvi- ja jatkosodan dramaattisiin tapahtumiin”, tuottaja **Mikko Räsänen** kertoo.

”Kun Suurhyökkäys-lehemme ilmestymisajankohta osui yksin Rintamaveteraaniliiton juhlien kanssa, pidimme kunniasiana, että jokainen paikalle saapunut veteraani sai oman muistokappaleensa lehdestä mukaan. Heistähän me kirjoitamme. Se on meidän kiitoksemme heille.”

Rintamaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Heikki Karhu, veteraanit Arvi Isonikkilä ja Sulo Leivo sekä liiton puheenjohtaja Matti Louekoski Iltalehden erikoisjulkaisu käsissään.

Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiiri vietti virkistyspäivää Riihimäellä

Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiirin perinteinen kesävirkistyspäivä kokosi Riihimäen varuskuntaan iloisen joukon eri puolilta Kanta-Hämettä.

“Näistä tilaisuuksista on meille suuresti iloa. Tässä jo pienentyneessäkin joukossamme on hyvä yhteishenki”, sanoo retkellä mukana ollut lammilainen **Sirkka Matoniemi** ja kiittää, että järjestäjät ja varuskunta Riihimäellä jaksavat vuodesta toiseen panostaa retkiin.

Isäntänä varuskunnassa toiminut yliluutnantti **Sami Syvä-terä** huolehti vierasjoukkoa sotilaskotiauton munkkikahveille ja siitä varuskunnan aitojen sisäpuolelle pelaamaan kenttäpelejä. Tänäkin vuonna ohjelmassa oli tuttu luontoaiheinen tietokisa ja uutuuksena mahdollisuus ampua laseraseella.

MARJATTA HINKKALA

Hattulan-Tyrvännön Sotaveteraanijyhdistyksen hallituksen jäsen

Pirkko Tanninen Hattulasta keskittyi aluksi renkaan heittoon ja kiirehti sitten vastailemaan luontopolun kysymyksiin.

Kyrönmaan veteraaniväki Kävi retkellä Niinisalossa

Porin Prikaatin komentajan, eversti **Mika Kalliomaan** kutsusta Kyrönmaan sotaveteraanijyhdistys vieraili Niinisalon varuskunnassa 30.4.2019. Kutsuun vastasi liki 60 hengen joukko, joka sai todella täysipäiväisen päivän.

Kalustoesittelyn ja kasarmin kiertoajelun kohokohta oli Pohjankankaan ampuma-alue, jossa saatiin seurata tykkien laukaisua turvaetäisyydeltä. Menossa olevalla leirillä tehtiin historiaa, kun ensimmäistä kertaa ammuttiin yleisen tien yli niin, ettei liikennettä katkaistu ammunnan ajaksi.

Totesimme, että naissotilaatkin osaavat tykillä vaadittavat toimet!

TEKSTI JA KUVA: ESKO PETÄJÄ

Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja

Kadetit harjoittelivat veteraanijyhdistyksen seuratussa ammunnan ohjausta.

Sodanajan rajamiesten kokoontuminen Immolassa

Kaikki sodanajan rajajoukoissa palvelleet veteraanit saattajineen toivotetaan tervetulleiksi Immolaan perjantaina 16.8.2019. Tilaisuuden järjestelyistä vastaa Raja- ja merivartiokoulu.

Raja- ja merivartiokoulu järjestää kuljetukset Imatran rautatieasemalta juhlapaikalle ja takaisin. Pitkämatalaisilla on mahdollisuus myös majoitukseen 15.-16.8. ja aamupalaan 16.8.

Raja- ja merivartiokoulu toivoo saavansa ilmoittautumiset 29.7.-9.8.2019 välisenä aikana.

Ilmoittautumiset pyydetään osoittamaan tiedotussihteri Sari Ahvoselle puhelimitse 0295 429 036, sähköpostina sari.ahvonen@raja.fi tai kirjeitse osoitteeseen Raja- ja merivartiokoulu, Niskapientie 32 D, 55910 Imatra.

Ilmoittautumisessa pyydetään tuomaan esille seuraavat asiat: nimi, pataljoona /osasto jossa on palvelut, osallistuminen ruokailuihin (päivällinen, iltapala, aamupala, lounas), kuljetus- ja majoitustarve sekä saattajien nimet.

TERVETULOA!
Rajavartiolaitos

OHJELMA 16.8.2019

08.00–09.00
Aamupalamahdollisuus

08.30–09.30
Mahdollisuus tutustua Rajamuseoon

09.45–09.55
Järjestymisen valatilaisuuteen

10.00–10.40
Raja- ja merivartiokoulun Erikoisrajajääkärikomppanian valatilaisuus

10.40–11.00
Raja- ja merivartiokoulun johtajan tehtävien vaihto

11.00–11.30
Siirtyminen valalounaalle Päivärannan kurssikeskukseen (linja-autokuljetus)

11.30–13.30
Valalounas ja RVL100-vuotisjuhlakirjan julkistamistilaisuus

13.30–
Paluukuljetus Immolaan

Finnairin lentokapteenit rosvopaistihommissa vuonna 2015. Kuvassa vasemmalta Markku Koivumäki, Juha Saura ja Jaakko Valli

Rosvopaistiperinne jatkuu tänäkin vuonna

Finnairin lentohenkilökunnan vuonna 1992 aloittama veteraanien viihteellinen rosvopaistijuhla jatkuu ainakin tämän vuoden seuraavilla paikkakunnilla:

1.8. Koko Uttamaata käsittävä, kaikkia veteraanijärjestöjä koskeva, mukaan lukien lotat, rosvopaisti kypsy ja tarjoillaan Tikkurilan liikuntahallilla kello 13.00.

8.8. Pirkanmaan, Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen sotiemme veteraanit saavat kutsun Elenia-Areenalle Hämeenlinnaan.

14.8. vuorossa on Kymenlaakson, Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon juhla Karjalan prikaatissa, Vekarajärvellä.

22.8. Satakunnan ja Varsinais-Suomen vastaava Loimaan Hirvihoivissa ja

28.8. Koko Pohjanmaata käsittävä rosvopaisti on sotiemme veteraanien nautittavana Härmän kuntoskeskuksen Areenalla.

Juhlat järjestetään yhteistyössä puolustusvoimien aluetoimistojen sekä kyseisten kaupunkien ja kuntien tukemina. Aluetoimistot pyrkivät kutsullaan tavoittamaan kaikki tunnuksen omaavat, jotka vielä ovat halukkaita osallistumaan yhteiseen juhlaan.

Ellei kutsua ole jostain syystä tullut viimeistään kesäkuun aikana, voi olla yhteydessä suoraan omaan aluetoimistoon tai allekirjoittaneeseen.

Ohjelma on jokaisessa juhlassa sama.

Kello 13.00 kuullaan avauspuheenvuorot ja tervehdykset, minä jälkeen on ruuan siunaaminen sekä ruokailu. Sen jälkeen noin tunti viihteellistä ohjelmaa ja päätöskahvit konjakin kera. Juhlat päättyvät kello 16.00 mennessä.

Näiden yhteisten rosvopaistien lisäksi Finnairin lentävä henkilökunta on mukana Oulunkylän kuntoutussairaalan omassa juhlassa sekä Rintamaveteraaniliiton liittouhlassa Peurungalla ja Muuksin muistomerkillä Virossa 31.8. Suomen-poikia rosvopaistilla muistaen.

KALEVI RÖNNQVIST
lentopurseri ja juhlien organisaattori

Sotaveteraani ja minä- opetuspaketti otettu innolla käyttöön Tuusulassa

Sotaveteraani-liiton lanseeraama
Sotaveteraani ja minä- opetuspaketti
herätti Lions Clubin C-piirin kiinnostuksen.

Konsta Viitala saa oman opetuspaketkinsa,
takana vuoroaan odottamassa Matias Laiti

Kyseessä on opettajan oppikirjasta ja CD:stä koostuva, ensimmäinen veteraaniperinteestä Suomesa koskaan tuotettu kokonaisuus. Sen takaa löytyy Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen Rauman kampus.

“Sain ajatuksen, että eri paikkakuntien Lions-klubit voisivat ottaa ‘kummiluokkia’, joiden opetussuunnitelmaan opetuspaketti otettaisiin mukaan”, piirin veteraanivastaava sotakamreeri **Matti Kulmala** kertoo.

Syksyllä 2018 hän esitteli pakettia piirin tilaisuuksissa. LC Kärkölä ja LC Tuusula tarttuivat ensimmäisinä tarjottuun tilaisuuteen ja kustansivat opetuspaketit Tuusulan viidennen luokan oppilaille.

Tempaus herätti ansaittua kiinnostusta.

“Paikallinen Keski-Uusimaa lehti teki aloitustilaisuudesta näyttävän, kuvilla varustetun kirjoituksen, mutta ennen kaikkea Sotaveteraani ja minä- paketista ovat kiinnostuneet opettajat ja oppilaat”, Kul-

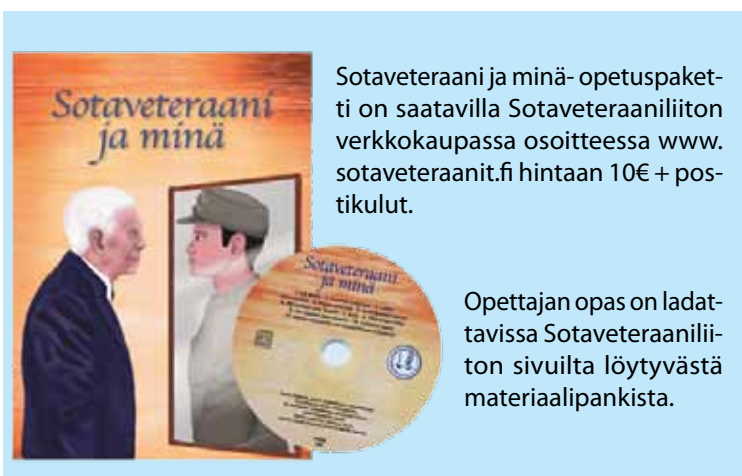
mala iloitsee.

“Opetusmateriaalista on saatu hyvää palautetta ja esimerkiksi Pajjalan koulusta kerrottiin, että sitä tullaan käyttämään läpi kevään ja syksyn.”

Lisäksi hän kertoo opetuspakettia myydyt etenkin isovanhemmille, jotka ovat hankkineet sen lapsenlapsilleen annettavaksi. Tilausta paketille Kulmalan mukaan on.

“Olen pannut merkille, että niin veteraanit kuin eri maanpuolustustilaisuuksien juhlapuhujat ovat olleet huolissaan siitä, että miten veteraanien perintö saadaan siirrettyä nuoremmille sukupolville. Tässä on yksi keino. Veteraanit itse haluavat siirtää nuoremmalle sukupolvelle seuraavia arvoja: vastuunkanto, yhteisöllisyys, oikeudenmukaisuus, kunnia, isänmaallisuus, vapauden vaaliminen ja välittäminen ja nämä ovat arvoja, jotka sopivat meistä jokaiselle”, Kulmala uskoo.

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN
KUVA: MATTI KULMALA

Sotaveteraani ja minä- opetuspaketti on saatavilla Sotaveteraaniliiton verkkokaupassa osoitteessa www.sotaveteraanit.fi hintaan 10€ + postikulut.

Opettajan opas on ladattavissa Sotaveteraaniliiton sivuilta löytyvästä materiaalipankista.

Rintamaveteraaniliiton myyntiartikkelit

Hinnasto

	osastolle	yksityiselle
Onnitteluadressi tekstinä Parhainta onnea	6,00	8,00
Suruadressit 4 eri värsyvaihtoehtoa ja 1 jossa vain teksti Muistoa kunnioittaen	6,00	8,00
Onnittelukortti 2 erikokoista korttia kannessa Onnea, sisällä Lämpimimmät Onnentoivotukset	3,00 2,00	3,00 2,00
A5 kortti A6 kortti		
Osanottokortti kannessa valkoisia ruusuja ja kynttilä ja teksti Lämmin osanotto, sisällä Suruun osaa ottaen	2,50	2,50
A6 kortti		
Rintamerkit hopeanvärinen jäsenmerkki kullanvärinen pienoiskunniamerkki liiton kunniamerkin saaneille	5,00	6,00
Liiton hautamerkki pronssinvärinen, pyöreä, halkaisija 6,5 cm	15,00	15,00
Liiton pöytäviiri marmorialusta	25,00	30,00
Plaketit (kotelossa) hopeinen (anomuksella) kultainen (anomuksella)	50,00 100,00	
Tinalautanen liiton logolla - halkaisija 21 cm, seinään kiinnitettävä	50,00	50,00
Liiton 50-vuotishistoriikki	10,00	20,00
Solmio - tummansininen	20,00	20,00
Solmioneula kullanvärinen, liiton logo	20,00	20,00
Kirjekuoret, liiton logo ja yhteystiedot		
A4	0,30	0,30
A5	0,20	0,20

Toimitusaika 1 viikko

Kaikkiin lisätään postikulut.

Tavaratilaukset: **Rintamaveteraaniliitto ry**
Ratamestarinkatu 9 C
00520 HELSINKI
puh. (09) 6840 770

Tuija Ukonmäki Oy LKV Isännöintipalvelut Tuusula	Palosuojamaalarit Suomessa Oy Alajärvi	Kone-Vahto Oy Kalkkinen
KJM Kupari Oy Asikkala	K & K Mustoset www.kkmustoset.fi Enonkoski	Sun Chemical Oy Espoo
Top Building Oy Espoo	Kruunu Herkku -suomessa käsintehtyä ruokaa- www.kruunuherkku.fi	Fingeo Oy Espoo
Lännen Netsam Oy Espoo	Hovila Oy Espoo	Maanrakennusliike E.M.Pekkinen Oy Espoo
Ruokalähettiläs Oy Espoo	Sonia Oy Espoo	Urettek-Elastomer Oy Espoo
Esse Elektro Kraft Ab Esse	Haapajärven Lämpö Oy	Maansiirto Perälä Oy Halikko
HAMINAN MAANSIIRTO OY	Kara Trans Heinävesi Oy Heinävesi	Tiori Kuljetus Oy Helsinki
Karhupuiston Isännöinti Oy Helsinki	Sirius Engineers Oy Helsinki	Metrofysio Oy Helsinki
Rakennuspalvelu Priorak Oy Helsinki	Olympiakylän Huolto Oy Helsinki	Sportti-Myynti Oy Helsinki
Lasihemmo Oy Helsinki	Ramiair Oy Helsinki	Kiviveistämö Levander Oy Helsinki
Tamitek Oy Helsinki	Esa Set Up Oy Helsinki	Suomen Ratsastajainliitto ry Helsinki
Rail Partners Oy Helsinki	F-Tili Oy Helsinki	Akkukellari Oy Helsinki
Vihannespörssi Oy Helsinki	Paakkisen Automaalaamo Oy Hollola	Tilipym Oy Huittinen

Jita Oy Virrat, www.jita.fi	Juvatec Oy Ylitornio	E.T.Listat Oy Ylivieska
Milltamo Oy Ylöjärvi	ÄÄNEKOSKEN LOUHINTA JA TIMANTTIPORAUS OY	Jari Ruha Oy Ähtäri
JP Stonemason Ky Lappeenranta	Messupuu Tampere	Rannan Teollisuuskone Leppävesi
Rakennus Jari Kupiainen Tampere	Kalevan Isännöinti Oy Tampere	

Sotaveteraanipiirien myyntituotteet

Kävelykeppi

Jääpiikillä ja rannelenkillä varustettu kävelykeppi. Sotaveteraanien perinneyhdistyksen jäsenten käsityönä valmistama. Tilatessasi ilmoita pituutesi.

Hinta 60 euroa

Tilaukset:

Loimaan Seudun Sotaveteraanien Perinneyhdistys ry., Risto Jaakkola, Loimaankatu 8 C 5, 32200 Loimaa, puh. 050 566 0456, risto.jaakkola@saunalahti.fi
Toimitus postiennakolla.

Kynttilänjalka

Kultakeskuksen perinteinen malli vuodelta 1918. Korkeus 77 mm. Varustettu liiton tunnukseella. Hopeaa.

Hinta 150 euroa

Tilaukset:

Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiiri ry, Suomenkasarmi rak. 2 A 105, 13130 Hämeenlinna tai puh. 03 675 6839 (ma-to klo 9.00-12.00), kanta-hameen.svp@sotaveteraaniliitto.fi. Toimitus postiennakolla.

Veteraanivyö

Laadukas kotimainen kääntövyö, nahkaa väri musta/viininpunainen. Soljessa liiton tunnus, solkea saatavana myös hopeanvärisenä.

Hinta 25 euroa

T-paita tunnukseella

tummansininen, koot L, XL ja XXL

Hinta 15 euroa

Henkselit

Kotimaiset, veteraanitunnukseella. Saatavana on viininpunaista, tummansinistä ja mustaa.

Hinta 23 euroa

Tilaukset: Solveig Hyöty, 09 612 7003, sodrafinlands.kvd@sotaveteraaniliitto.fi
Toimisto on avoinna klo 10.00-14.00.

KIRKKOPÄIVÄT

Koillis-Savon sotiemme veteraanien kirkkopyhä

Juankosken kirkossa 14.7.
Messu klo 10.00, jonka jälkeen ruokailu Ruukin koululla.

Ylä-Savon sotiemme veteraanien kirkkopyhä

Kiuruveden kirkossa 25.8.
Messu klo 10.00, jonka jälkeen ruokailu.

Sotiemme veteraanien kirkkopyhä

Kuopiossa Kallaveden kirkossa 15.9.
Messu klo 10, jonka jälkeen ruokailu ja päiväjuhla.

Pirkanmaan alueellinen kirkkopäivä

10.9.2019 Aitolahden kirkossa

Ohjelma:

klo 11 Jumalanpalvelus
klo 12 Ruokailu
klo 13 Päiväjuhla

Ilmoittautumiset yhdistyksittäin 21.6. mennessä Pirkanmaan piiriin: pirkanveteraani@gmail.com / puh. 045 605 2620

Vasa Krigsveterandistrikt- Vaasan Sotaveteraanipiiri rf

Kyrkdag to. 26.9.2019 kl. 12.00
Högmässa i Korsholms kyrka
Kranspatrull till Hältegravarna
Lunch på Hotell Scandic Waskias restaurang

Kirkkopäivä to. 26.9.2019 klo. 12.00
Messu Mustasaaren kirkossa
Seppelpartio sankarihaudoille
Lounas Scandic hotelli Waskian ravintolassa

Varsinais-Suomen veteraanien maakunnallinen kirkkopyhä

sunnuntaina 1.9.2019 Loimaan Mellilässä

Klo 10.00 Messu Mellilän kirkossa
Klo 12.00 Lounas Asemaseudun koululla
Klo 13.00 Päiväjuhla Asemaseudun koululla
Klo 14.00 Päätöskahvit Asemaseudun koululla

Ilmoittautumiset yhdistyksittäin/osastoittain
15.8. mennessä Varsinais-Suomen
Sotaveteraanipiirin toimisto, puhelin 02-2333602.

Info: Osmo Suominen, 0400-908 314 tai
Margaretha Nordman, 02-2333602

SANAKILPA

8.5. ilmestyneen Sotaveteraanilehden kilpailusana oli "aselepo".
Hyväksytyjä sanoja löytyi kaikkiaan huimat 13 kpl, jotka on
lueteltu alla olevassa luettelossa.

A				
S	sal	sola	sopa	
E	ee	epos		
L	le	lese	lape	
E				
P	palo	pola	peso	pose
O	opas	olas		

Kaikkien vastanneiden kesken arvottiin kolme kirjapalkintoa.
Arpaonni suosi seuraavia vastanneita: Heikki Linna, Askola,
Kaarina Kumpulainen, Raahe sekä Kauko Kettunen, Uusikaupunki.

Seuraava kilpailusana on "TORJUNTA".

Lähetäkää vastauksenne perjantaihin 6.9.2019 mennessä osoitteeseen
Sotaveteraaniliitto, PL 600, 00521 Helsinki tai sähköpostilla osoitteeseen
toimitus@sotaveteraaniliitto.fi.

Muistakaa kirjoittaa vastauksen yhteyteen lähettäjän nimi ja osoite.
Kuoreen merkintä "sanakilpa".
Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme kirjapalkintoa.

Tässä vielä säännöt:

Hyväksyttäviä sanoja ovat suomen kieleen vakiintuneet Kielitoimiston
sanakirjan hyväksymät substantiivit perussijansa yksikössä (esim. koti, sukka),
ellei sana ole monikollinen (sakset) sekä perusmuotoiset verbit, adjektiivit,
pronominit, konjunktiot ja adverbit. Emme hyväksy erisnimiä tai apusanoja.
Sanassa on oltava vähintään neljä (4) kirjainta.

VASTAUKSET:

- 1) Valkeasaaresta Karjalan kannakselta
- 2) Kenraali Paavo Talvela
- 3) Pisi-Saarimäki-Sammatus
- 4) Ihantalassa 5. 20.6.1944
- 6) Rynnäkötykki Josif Stalin
- 7) Mannerheim vannoi presidentin virkavalan
- 8) Ilmavoimien hävittäjälentäjä
- 9) Ilomantsissa
- 10) "Himmetä ei muistot koskaan saa!"

RISTIKON RATKAISU

E	S	P	A	N	J	A	T	O	N	Y	K	I	D	E					
K	O	I	R	A	A	B	E	L	L	E	I	T	T						
A	P	A	S	S	I	T	L	I	K	I	S	Ä	D	E					
T	U	N	I	S	E	H	T	O	L	A	U	R	E	L					
L	N	E	U	L	A	T	E	L	I	S	Ä								
V	I	K	A	R	I	K	A	S	V	A	I	N	I	O					
A	U	V	I	T	A	Ä	E	N	S										
A	L	O	K	A	S	N	Ä	R	Ä	N	E	V	A						
S	I	M	A	T	V	I	R	A	T	Ä	Y	A	I	R	B	A	G		
I	M	A	I	S	A	L	E	T	S	Ö	P	Ö	Y	S	A	A	P	A	
B	R	A	T	S	A	S	T	A	J	A	T	A	R	S	T	A	L	I	N
P	O	R	A	T	A	R	G	L	H	Y	V	E	D	E	N	G			
A	U	H	I	I	H	T	O	L	O	M	A	T	R	I	E	T	A	S	
A	R	I	T	H	E	L	E	N	A	Y	L	T	T						
H	E	S	A	A	M	I	N	O	F	F	K	E	S	K	I	T	A	I	T
T	I	K	U	H	E	N	K	I	F	R	E	D	I	R	A	N	A	I	R
A	S	U	N	T	O	H	A	R	J	A	B	A	A	R	I	A	S	P	I
A	I	T	O	T	U	O	T	E	T	E	A	M	I	S	O	S	U	U	T

Veteraaniliittojen toimistot ovat kiinni

Rintamaveteraaniliitto 1.7. - 28.7.2019
Sotaveteraaniliitto 8.7. - 21.7.2019

Hyvää kesää!

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Myyntitoimisto on suljettu
8.7.–9.8.2019.

Toimisto avoinna ma-pe 8.30-16.00. Soita Riinalle: 09 6126 2015

Sähköposti: riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraanit.fi

1. SOTAVETERAANIMITALI

Hinta 15 euroa
Myös kannattajajäsenille

2. JÄSENMERKKI

Hinta 15 euroa
Myös kannattajajäsenille

4. LIITON STANDAARI

Hinta 35 euroa

6. SUOMEN LIPPU

Hinta 30 euroa

8. LIITON VIRALLINEN HAUTAKIVI- MERKKI

Halkaisija 60 mm
Myös uurnamerkinä
Hinta 15 euroa

9. TAMMENLEHVÄ- HAUTAKIVI- MERKKI

Korkeus 90 mm
Myös uurnamerkinä
Hinta 20 euroa

5. ISÄNNÄNVIIRI

Kotipihalle tai mökille.
Sinivalkoisen viirin
pituus neljä tai viisi
metriä.

Hinnat 60 ja 70 euroa

43. Sama kaiku on askelten

Kymmenen sotaveteraanikuoron ja
Haminassa sotaveteraanien konsertissa
taltioituista äänitteistä on koottu
38 laulua sisältävä tupla-CD.

Hinta 20 euroa

12. Juhla-DVD

Sotaveteraani- ja
perinnekuorot Helsingin
jäähallissa 14.3.2010.
Arvokas DVD Talvisodan
muistojuhlasta.

Hinta 25 euroa

40. SOTA- HISTORIAKIRJA

Kirjassa on yli 20
arvostetun
suomalaisen
sotahistorioitsijan
kirjoittamaa artikkelia.

Hinta 30 euroa

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

Nro ..... kpl .....

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila.
Raitiovaunut 7 ja 9 kulkevat Kellosillan pysäkille.